

A magyar katonai térképészetről

(Interjú Szabó Gyula ezredessel, az MH Térképész Szolgálat főnökével)

Dr. Joó István egyetemi tanár

A földmérés és térképészet több ezeréves története azt mutatja, hogy mindig az adott ország és adott kor igényeinek határozott megfogalmazása hozza létre (kényszeríti ki), és kell, hogy biztosítsa a szükséges anyagi feltételeket, a felmérési-térképészeti tevékenység fejlődését, egyes jelentős programok elindítását. Az ilyen természetű igények megfogalmazásának fő hordozói rendszeresen a gazdálkodás főbb ágazatai (bányászat, mezőgazdaság, közlekedés), továbbá a katonai igények. Erre tekintettel, a magyar térképészet egyes tipikus eseményeinek (erősen vázlatos) felvillantásával szeretnénk bevezetni a hazai térképészet (katonai térképészet) aktuális kérdéseinek áttekintését.

Hazai viszonylatban a térképezés hangsúlyos igényeit elsősorban a honvédelem, a bányászat, majd a fejlettebb mezőgazdálkodás, később a folyószabályozások, aztán a földadó (kataszter), majd a sűrűbb és korszerűbb úthálózat (vasúthálózat) kiépítése motiválta. E sokirányú igény közül elsősorban a honvédelem és a földadó-kataszter (ez később kibővült a mezőgazdaság specifikus

igényeivel) voltak képesek kikényszeríteni a felmérési-térképészeti programok elindítását, és biztosítani hozzá a tetemes anyagi forrásokat!

Az ilyen jelentős térképészeti programok elindulása ugyanakkor rendezett (összehangolt) tevékenységet igényelt, azaz az egyedi térképezések helyett összehangolt felmérésekre és térképezésre volt szükség mind geometriai, mind pedig sok más értelemben. Ezek a kiterjedt programok aztán megszülték a térképrendszereket, az országos vetületi rendszereket és nem utolsósóként a geodéziai alaphálózatokat (Magyarország esetében lásd: EOTR, EOVS, EOVA, EOMA).

Mint már utaltunk rá, a hazai nagyméretarányú felmérési munkák igényét az állami adók növelésének törekvése vetette fel, és ennek hatására indultak a XIX. sz. közepén egyrészt a részletes felmérések, másrészt így vált szükségessé az országos háromszögelési hálózat létrehozása.

Ezek a munkálatok – mint tudjuk – az Osztrák-Magyar Monarchia keretében kezdődtek, és csupán a Kiegyezés után (1867) került át ez az intézmény Magyarországra (Budára).

A Magyarország területére vonatkozó katonai térképezések esetében még természetesebbnek kell venni (török megszállás, felszabadító háborúk), hogy ezek a munkálatok a bécsi Katonai Földrajzi Intézet (Militärgeographisches Institut; MGI) irányítása mellett folytak, egészen az I. világháború végéig, és csupán Trianon körül került ez a feladat magyar kézbe.

Ezt követően szakterületünk ezen két ága (polgári, illetve katonai) többé kevésbé külön (önálló-

1) Jelenleg az információs társadalom (IT) megvalósításának igénye/törekvése biztosítja azt az erőt, amely révén megindult a térképek digitalizálása, és folyik a földhivatalok számítógépes fejlesztése.

an) végezte a maga munkáját; annak ellenére, hogy egyes technológiai kérdésekben, továbbá az alapadatok felhasználása területén sor került együttműködésre (később feladat-egyeztetésre) is.

A II. világháború után (különösen 1948–49-től) új helyzet állt elő a hazai felmérés-térképezés területén. A 40-es évek második felében végbement társadalmi-gazdasági változások új feladatokat állítottak a polgári felmérés (pontosabban a felmérési szakemberek) elé: földosztás, majd tagosítások (mezőgazdasági szövetkezetek és állami gazdaságok), továbbá iparosítás stb.

Ugyanakkor a katonai térképészet területén a Varsói Szerződés létrejötte fogalmazott meg új feladatokat: gyors térképhelyesbítést, a Gauss-Krüger vetület és szelvényezés bevezetését, az 1:25 000 m.a.-ú topográfiai újfelmérést és sok egyebet.

Sajátos dolog, hogy Magyarország esetében a kataszteri feladatok Budára kerülésével (1867) a háromszögelési munkálatok is átkerültek, és azok polgári vonalon folytak. Így amikor az I. világháború után a hazai katonai térképészet létrejött, akkor a Térképészeti Intézet elsősorban a térképezésekkel foglalkozott, és csupán a szükséges mértékben a geodéziai (különösen alaphálózati) munkákkal.²

Így a II. világháború után a katonai térképészet az igényesebb geodéziai hálózati munkákat (az abból nyert adatokat) a polgári felmérés területéről tudta beszerezni. Ezen sajátos helyzet kikerülhetetlenné tette a szorosabb együttműködést a polgári és a katonai szolgálat között. Az együttműködés természetesen hasznos volt mindkét szolgálat részére. (Ennek alátámasztására néhány példát is szeretnénk említeni.)

A két szolgálat összehangolt (egyeztetett) állásfoglalása és előterjesztése (és természetesen az egykori szocialista országok határozott igény-megfogalmazása) segítette a felsőrendű (I. r., majd III. r.) hálózat, a felsőrendű szintezési hálózat, az ún. 0-ad rendű hálózat (ma EOMA I. r.) megvalósítását, a műhold-geodézia sikeres hazai bevezetését (Penc KGO). Fordítva, amikor a „szocialista együttműködés” új, védelmi szempontból

szigorított előírásai alapján sürgősen ki kellett vonni a használatból mindazon topográfiai térképeket, amelyek földrajzi koordinátákat tartalmaztak³, akkor a polgári felmérés gyorsított ütemben biztosította a gazdasági és műszaki munkálatok számára nélkülözhetetlen 1:25 000, és 1:100 000 m.a.-ú módosított térképeket (felhasználva a katonai topográfiai adatokat is).

Még számos példát lehetne felsorolni a rendszerváltás előtti és utáni időszak polgári és katonai felmérési és térképészeti együttműködés területéről (pl. légifényképezések, műhold-geodéziai programok vagy legutóbb a digitális technikák hazai bevezetése területén).

Mindenesetre megállapítható, hogy a két terület együttműködése az elmúlt fél évszázadban végig működött. Legfeljebb az egyik, illetve a másik félre tartozó kiemelt fontosságú új (saját) feladatok nehezítették (vagy éppen gátolták) az együttműködés kiteljesedését. Ilyen szorító előírások voltak, vonják el a polgári felmérés erőinek nagy részét a topográfiai feladatokból, illetve a katonai térképezés eminens feladatává lépett elő a NATO térképészeti igényeinek gyors kielégítése.

Jó példa még a polgári és katonai térképészet együttműködése korlátozottságára a digitális térképi adatbázisok megvalósítása.

A polgári felmérés (földügyi igazgatás) meglévő erejét (és anyagi forrásait) a nagyméretarányú térképekre koncentrálja⁴, és nem marad kellő lehetőség az 1:10 000 m.a.-ú térképek korszerűsítésére. Ugyanakkor a katonai térképészet a maga méretarány-kategóriájába tartozó térképek tartalmának korszerűsítésére fordítja kapacitásának jelentős részét.

A katonai, illetve a polgári térképezés múltjának és jelenének e vázlatos bemutatása bizonyára segít megérteni és elfogadni, amiért a Geodézia és Kartográfia részéről ebből az alkalomból a magyar katonai térképészet felé fordul a figyelem. Erre tekintettel megkerestük Szabó Gyula ezredest, az MH Térképész Szolgálat főnökét, hogy segítse teljesebbé tenni a hazai térképészetre vonatkozó ismereteinket; beleértve a térképész-szolgálat mai helyzetét, nehézségeit és fejlesztési törekvéseit is. Ez a megkeresés most azért is időszerű, mivel a katonai térképészet nemrég ünnepelte megalakulásának 85. évfordulóját⁵.

Mielőtt azonban a tulajdonképpeni kérdésekre kerítenénk sort, szeretnénk röviden bemutatni a Térképész Szolgálat főnökének életútját és a kapcsolódó társadalmi-szakmai tevékenységének néhány elemét.

2) V.ö., hogy például Olaszországban, Svájcban, Romániában az alaphálózati munkák ma is a katonai térképészet feladatait képezik.

3) A hatvanas évek második felében a hadászati rakéta-technika bevezetésének időszaka.

4) Erős érv emellett az agrárágazat és a lakosság (de az üzleti és banki szféra) egyre erősödő nyomása.

5) Erről szóló összeállítást az áprilisi számunkban közöljük

*

Szabó Gyula ezredes 1951-ben Hódmezővásárhelyen született. Érettségi után (1969) Székesfehérváron, az akkor még Felsőfokú Földmérési Technikumban folytatta tanulmányait. A szaktechnikai oklevél megszerzése után (1972) ugyanott földmérési üzemmérnök végzettség birtokosa lett (1973). Ezt követően tanulmányait a BME Építőmérnöki Karán folytatta, és 1983-ban kapta meg építőmérnöki (földmérőmérnöki) oklevelét.

Szakmai tevékenységét végig a katonai térképészet keretében végezte. Ennek főbb állomásai a következők.

– 1972-től topográfus tiszt (MN Térképészeti Intézet);

– 1973-tól az akkor alakuló Térképező Zászlóaljnál: előbb a helyszínelő alcsoport parancsnoka, majd (1980-tól) a geodéziai csoport parancsnoka;

– 1984–85: a Térképészeti Intézet topográfus főtitkja;

– 1985-től a Szolgálatfőnökség kiképző főtitkja (feladata egyrészt a tereptan és térképismeret, másrészt – a térképész szolgálat keretében – a szakmai és általános képzés tervezése, szervezése);

– 1989-től az MN Asztrogeodéziai Állomás (Annavölgy) parancsnoka lett. Ebben az időszakban kellett továbblépni a műhold-geodézia fotográfikus (részben lézeres) eljárásai után a rádiós műholdmegfigyelés felé;

– 1991-től az MN Asztrogeodéziai Állomás megszüntetése után visszakerült az MHTI-be, és lett az intézetparancsnok tudományos helyettese;

– Időközben a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián folytatta tanulmányait, és hadműveleti-harcászati képesítést szerzett (1993);

– 1993-tól az MH Térképészeti Szolgálati Főnökségre került szolgálatfőnök-helyettesi beosztásba;

– 1995 decemberétől – az MH Térképész Szolgálatfőnökség átszervezése – után az MH Tóth Ágoston Térképészeti és Katonaföldrajzi Intézet parancsnok-helyettese és MH térképész szolgálatfőnök-helyettes. Majd az MH Térképészeti Hivatal létrehozásakor annak főigazgató-helyettese (MH térképész szolgálatfőnök-helyettes);

– 2000 őszétől az MH Térképész Szolgálat főnöke;

– 2000/2001-ben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem vezérkari tanfolyamát végezte el;

– Az újabb átszervezés eredményeként létrejött a HM Térképészeti Kht., amely ellátja egyrészt a

honvédség (és a NATO) katonai térképészeti gyakorlati igényeinek kielégítését, másrészt a nemzetgazdaság állami topográfiai térképeinek biztosítását (1:50 000 és kisebb méretarányok);

Szabó Gyula ezredes (az MH Térképész Szolgálat főnöke) szakmai/katonai felkészültségének továbbfejlesztését 2002-től a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Karának doktoranduszaként végzi. Emellett angol nyelvismeretét öthónapos kanadai nyelvtanfolyamon erősítette, és ott angol nyelvből STANAG 6001 3333 szintű nyelvvizsgát tett.

Aktív szakmai-társadalmi tevékenységét az alábbiak igazolják:

– a Magyar Térképbarátok Társulatának elnöke,

– az MFTTT Intéző Bizottságának tagja,

– a NATO Geodéziai és Geofizikai Munkacsoport tagja,

– az MTA GeodTB Felsőgeodéziai és geodinamikai albizottság tagja

– a HUNGIS, a Magyarországi Térinformatikáért Alapítvány, továbbá a Lázár Deák Alapítvány kuratóriumának tagja,

– a Bajtársi Egyesületek Országos Szövetsége elnökségének tagja.

*

Tisztelt ezredes úr! Melyek ma az MH Térképész Szolgálat legfontosabb feladatai, és milyen ezek aránya?

A Térképész Szolgálat alapvető feladata a honvédség térképészeti és katonaföldrajzi támogatása érdekében a földmérési és térképészeti tevékenységről szóló 1996. évi LXXVI. törvény (FTtv.), annak végrehajtási rendeletei, valamint az egyéb vonatkozó jogszabályok és belső utasítások alapján végzett földmérési, térképészeti és katonaföldrajzi tevékenység, illetve más szervezet, intézmény által a honvédség térképéllátása érdekében végzett szaktevékenység irányítása és felügyelete. Itt a más szervezet alatt elsősorban a HM Térképészeti Kht. értendő. A szakmai felügyeleti jogkörünk a Magyar Honvédség vonatkozásában azonban általános érvényű.

A Térképész Szolgálat jelenlegi fontosabb honvédelmi célú feladatai:

– a térkép átalakítás (Magyar Topográfiai Program) minimális programja folyamán elkészült térképészeti termékek rendszerbe állítása;

– a térkép átalakítás (Magyar Topográfiai Program) második ütemének, az MH térképészeti anyagainak NATO-szabványok szerinti teljes átalakításának megkezdése;

– a digitális térképészeti támogatást igénylő fegyverrendszerekhez (pl. Gripen vadászpilóta) szükséges adatok szolgáltatása;

– a védelmi céloknak megfelelő korszerű katonaföldrajzi információs rendszer kiépítése;

– a korszerű, térinformatikai alapú katonaföldrajzi eszközrendszerek alkalmazásának támogatása: az adatokkal, szoftverekkel, az alkalmas hardverekkel való ellátás és az alkalmazók felkészítése formájában;

– NATO térképészeti munkacsoportok tevékenységében való aktív részvétel.

A Szolgálat nem kizárólag honvédelmi célú térképészeti feladatok elvégzésért felel, hanem a honvédelmi miniszter felelősségi körébe utalt földmérési és térképészeti állami alapfeladatok és alapmunkák koordinációja, tervezése és végzetése is a feladatai közé tartozik. E feladatok közül legfontosabb a kis- és közepes méretarányú állami topográfiai térképek előállításáért való felelősség. Hatósági jogkörben eljárva, az elkészített térképek minőségi és állami átvétele. A Szolgálat elsőfokú hatósági jogkörben végzi továbbá a kis- és közepes méretarányú állami topográfiai térképek alapján készülő sajátos célú tematikus térképek sokszorosításának engedélyezését, a mérőkamarás légifelvételés engedélyezését és az elkészült hordozók minősítését, valamint a katonai tájékozási hálózat pontjainak megszüntetésére, illetve áthelyezésére irányuló kérelmek elbírálását.

A helyzetet leegyszerűsítve úgy is fogalmazhatunk, hogy a katonai térképészet jelenlegi struktúrájának 2001 januárjában történt kialakulását követő időszakról kezdődően, a védelmi célú térképezés vonatkozásában az MH Térképész Szolgálat alapfeladata: a felhasználói igények összegyűjtése, a kielégítés sorrendjének meghatározása, az igények kielégítéséhez (azaz a térképészeti termékek előállításához) szükséges műszaki követelmények összeállítása, megrendelés, állami átvétel, az elkészült térképészeti és katonaföldrajzi információhordozók elosztási elveinek meghatározása, valamint a felhasználók felkészítése a térképészeti és katonaföldrajzi anyagok alkalmazására. Mindez persze a valóságban egy szerteágazó, bonyolult, előkészítő, tervező, koordináló és szabályozó tevékenységet takar.

Milyennek ítéli ma a Szolgálat (és Kht.) személyi állományának összetételét, végzettség, szakmai gyakorlat, nyelvismeret és kor szempontjából? Továbbá milyen a létszám-arány a Szolgálat és a Kht. viszonylatában?

A Térképész Szolgálat személyi állományának iskolai végzettsége a betöltött beosztásokhoz előírt követelményeknek minden esetben megfelel. Az összlétszám mintegy kétharmada rendelkezik felsőfokú (egyetemi, főiskolai), egyharmada középfokú végzettséggel. A térképész szakmai beosztásokat betöltők jelentős része a hazai polgári szakmai felsőfokú képzést folytató intézményekben, egy kisebb részük a hazai és külföldi, katonai térképészképzést folytató intézményben szerezte diplomáját. Az alapképzés mellett nagy gondot fordítunk arra, hogy a polgári alapképzetségű szakemberek katonai ismeretekre is tegyenek szert, és fordítva. Ez a katonai igényeket jobban kielégítő termékeket eredményez, és lényegesen megkönnyíti a kommunikációt a felhasználóinkkal is. A hazai továbbképzéseken való részvétel mellett kihasználjuk a külföldi szakmai és nyelvi továbbképzési lehetőségeket is.

A személyi állománynak több mint a fele rendelkezik legalább egy nyelvvizsgával. Az összesen 41 nyelvvizsgából 27 angol nyelvű, míg német és orosz nyelvből 5–5 személynek van vizsgája. (De van 1–1 dánul, görögül, lengyelül olaszul beszélő kollégánk is.)

A szolgálat állományának közel 70 %-a 45 év alatti.

Összefoglalva elmondhatom, hogy a Térképész Szolgálat állománya többségében fiatal, jól képzett, korszerű ismeretekkel felvértezett, általában legalább egy idegen nyelvet beszélő, szakmai tapasztalatokkal rendelkező személyekből tevődik össze.

Létrejötté után a HM Térképészeti Kht.-nak is át kellett gondolnia személyügyi politikáját. A Kht.-ban egyrészt azok a nagy szakmai tapasztalattal rendelkező polgári szakemberek és (ma is hivatásos állományú) katonák dolgoznak, akik korábban elsősorban a termelés területén tevékenykedtek. A szervezeti változással szinte egy időben technológiai váltás is bekövetkezett. Mára a hagyományos (manuális) technológia minden területen eltűnt. Ez szinte kötelezően magával hozta a személyi állomány részleges megújulását is. Úgy ítélem meg, hogy szakmai felkészültség tekintetében a Kht. a Szolgálathoz hasonló kedvező helyzetben van. A felső és középfokú végzettségűek aránya itt ugyan fordítottja a Szolgálaténak, de tekintetbe kell vennünk a Kht. tevékenységi jellegét és ebből következően a középfokú (technikusi) végzettségűek iránti nagyobb igényt.

A Térképész Szolgálat és a Térképészeti Kht. létszámaránya: 1/2,5.

A NATO-csatlakozástól számítva milyen rendszerben készülnek a topográfiai térképek (vetület, szelvényezés stb.)?

– Csak UTM és WGS 84-ben; vagy ezek csak a NATO speciális igényei esetén kerülnek alkalmazásra?

– A Magyarország területére vonatkozó topográfiai térképeknél készülnek-e változatok (UTM és GKr, esetleg EOv)?

– A hazai közép- és kisméretarányú térkép-igények kielégítése miképp folyik most, és mit terveznek a jövőt illetően?

– Jelenleg csak a DITAB előállításuk folyik (NATO igényre), vagy hazai DITAB is készül?

– Milyen ütemben folyik a meglévő topográfiai térképek helyszínelése?

– Milyen korlátozások vannak jelenleg érvényben a polgári (külső) igénylők vonatkozásában?

A NATO-hoz való csatlakozásunk nem hozta magával automatikusan a térképeinken alkalmazott vetületi és koordináta-rendszer, valamint a térképi jelkulcsok megváltozását. NATO partnereink jól tudták, hogy egy ilyen változtatás jelentős költségekkel jár. Éppen ezért egy bizonyos türelmi időt kaptunk az együttműködéshez szükséges térképi feltételek kialakításához.

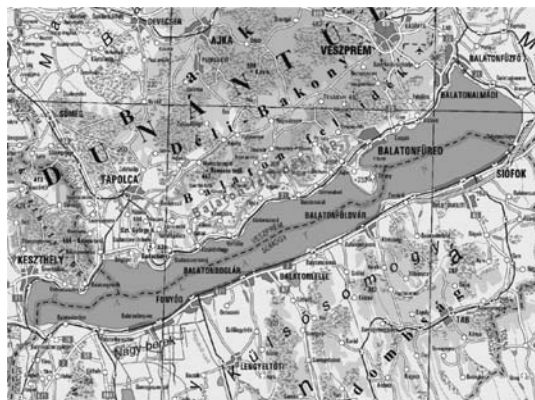
A csatlakozás azonban nem ért készületlenül bennünket. Az interoperabilitás minimális feltételeit biztosítottuk azzal, hogy az akkor rendszerben lévő térképeink egy részét változatlan tartalommal kiadtuk UTM koordináta-hálózattal felülnyomott és a NATO STANAG-ek (szabványosítási egyezmények) által megkövetelt főbb formai jellemzők szerinti változatban is. Ezzel időt nyertünk ahhoz, hogy a formai megújítás mellett egy tartalmában és struktúrájában is új térképművet alapozzunk meg, és hozzunk létre egy olyan technológia kialakításával, amely a hagyományos megjelenési formájú térképtermekek előállítását és a térinformaticai rendszerek digitális térképi adatbázisainak megvalósítását egyaránt támogatja.

E célkitűzésünk teljesítését több lépcsőben terveztük, amelynek első üteme 2004. július 1-jével zárul, amikor a WGS 84 alapfelületen UTM vetületi rendszerben készült topográfiai térképeket állítjuk rendszerbe a Magyar Honvédségnél. Ezzel egyidejűleg a GKr vetületi rendszerű térképeket pedig teljesen kivonjuk a rendszerből.

A HM felelősségi körébe eső topográfiai térképek előállításának a jövőben az UTM vetületi rendszer lesz az alapja. A korábban említett rendszerű technológia azonban lényeges módon leegy-

szerűsíti az EOv rendszerű térképek előállítását is. Mivel a felhasználók jelentős része ma már digitális formában igényli a térképeket, az előállítás vetületi rendszere lényegi változást számukra nem jelent. A polgári felhasználók részére a hagyományos topográfiai térképek, minimális tartalmi csökkentéssel, az EOv koordináta hálózat felülnyomásával készülnek, azonban a korábbi időszakból jól ismert és általunk megtartott nemzetközi szelvényezési rendszerben.

A katonai és polgári topográfiai térképek között lényeges tartalmi eltérés nem lesz. Régi célkitűzésünk az, hogy a közigazgatásban és a nemzetgazdaság azon részeiben, amelyek valamilyen módon kapcsolatban vannak a védelmi szféra feladataival, egy minél egységesebb geometriai rendszer alakuljon ki, amely minősített vagy katasztrófa-

Magyarország általános földrajzi térképének részlete (HM TKht)

helyzet esetén megkönnyíti a probléma megoldásába bevont szervezetek közötti kommunikációt és együttműködést. Ezt korábban rendeleti úton próbáltuk elérni, azonban mára ez a kérdés a piaci szabályok szerint dől el, és ennek hatására végül bizonyos területek vonatkozásában – tőlünk függetlenül – már a jogszabályi rendezés is megszületett. A részlegesen felújított és adattartalmában jelentős mértékben kibővült DTA 50 már most a felhasználók rendelkezésére áll. A korábban említett új megjelenésű analóg topográfiai térképek pedig, az ország teljes területére az év során fokozatosan fognak megjelenni. A nagyobb, 1:25 000 méretarányú, új kiadású katonai és polgári topográfiai térképek csak a Topográfiai Program második ütemének előrehaladtával állnak majd a felhasználók rendelkezésére.

A DITAB nem készült, és a jövőben sem készül külön a külső (szövetségi) és külön a belső igé-

nyek kielégítésére. A Magyar Honvédség a DITAB-MIL (a DITAB katonai változata, ami a 1:25 000–1:250 000 méretarányú topográfiai térképek alapja lesz, 1:25 000-es topográfiai térkép-

Budai ortofotó részlet az MH Térképész Szolgálat és a HM Térképészeti Kht. székhelyével

nek megfelelő tartalommal, adatpontossággal, adatsűrűséggel) fejlesztésével foglalkozik.

Az ez év július 1-jén bevezetésre kerülő 1:50 000 ma.-ú UTM rendszerű topográfiai térképek légifényképek (ortofotók) és a legszükségesebb mérőhelyszínelések alapján végzett felújítás után kerülnek kiadásra. Az MTP második ütemében készülő topográfiai térképek elsődleges adatforrásokból fognak elkészülni, ezért az új technológia kialakítása során, a döntően fotogrammetriai adatnyerés mellett, egy szélesebb körű helyszíneléssel számolunk.

A polgári felhasználók részéről korábban sokat emlegetett és nehezményezett, a topográfiai térképekre vonatkozó titokvédelmi korlátozások több mint tíz éve gyakorlatilag megszűntek. Így a felhasználók ma már korlátozás nélkül, de csak térítés ellenében juthatnak a topográfiai térképekhez. A térképek árusítását a HM Térképészeti Kht. végzi. A felhasználást illetően azonban, mint bármely más térkép esetében, vannak korlátozások, amelyek alkalmazására az FVM–HM–PM együttes rendelet kötelez bennünket. Jogszabályi kötelezettségből következően, védenünk kell mind a hagyományos, mind a digitális formában megjelenő térképészeti adatanyagot az illegális felhasználási módoktól.

Hogyan áll ma az 1:10 000 ma.-ú ortofotó településtérképek előállítására (ütem, befejezés)?

Jóllehet az 1:10 000 méretarányú ortofotó településtérképek előállításáról a különböző szakmai

fórumokon előadó szakértőink gyakran említett tesznek, ezek azok a térképek, amelyek speciális szempontok szerinti adattartalommal jelenleg kizárólag a katonai felhasználók számára készülnek. Terjesztésük korlátozott. Adattartalmukból következően néhány szelvény titkos minősítésű. Előállításuk a mindenkori hadművelleti igényeknek megfelelően és a rendelkezésre álló költségvetési forrásoktól függően folyamatos. Konkrét igény és megrendelés esetén, a nyílt ortofotótérképek esetleges polgári változatai elkészítésének nincs elvi akadálya.

Ugyancsak szívesen vennénk a tájékoztatást a légi és a földi katonai műveletek számára készülő 1:25 0000 ma.-ú térképekről (JOG-Air és JOG-Ground).

A JOG térképekből 13 szelvény tartalmazza valamely mértékben Magyarország területét, ebből hat szelvény előállítása esik a felelősségi körünkbe. A szomszéd országokkal közös területű szelvények elkészítése, nemzetközi egyeztető tárgyalások alapján, az alapanyagok kicserélésével történik.

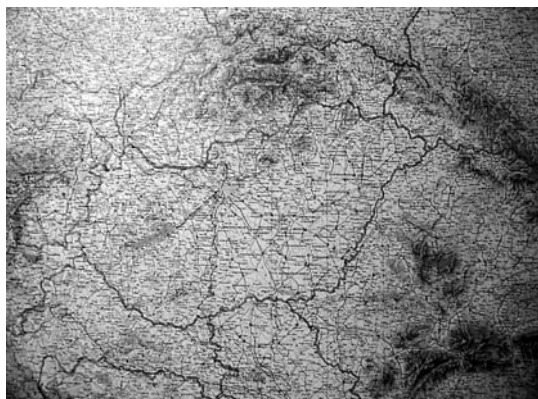
A JOG-G és a JOG-A (hadművelleti együttműködési térkép, JOG-A: Joint Operation Graphic Air; JOG-G: Joint Operation Graphic Ground) térképek speciálisan hadművelleti és léginavigációs célokra készített tematikus térképek. A térképek tartalmazzák a vízrajzot, a domborzatot, a növényzetet, a beépített területeket, az épített objektumokat, az utakat, a névrajzot, valamint a JOG-A esetében a speciális léginavigációs információkat is. A szárazföldi (JOG-G) és a léginavigációs (JOG-A) térkép között lényeges különbség a magasságok megírásában van. Míg a JOG-G esetében a magassági értékeket méterben, addig a légi változat esetében lábban tüntetik fel. A JOG-A esetében minden olyan magassági pont fel van tüntetve, amely egy bizonyos magassági érték felett van. Magyarország esetében ez 61 m.

Kereten kívüli információk tekintetében a JOG térképek hasonlóak a többi topográfiai térképekhez. Megtalálható rajtuk a jelkulcs, a keresőhálózati rendszer (MGRS, GEOREF) magyarázata, áttekintő a csatlakozó szelvényekről, valamint a JOG-A változat esetében léginavigációs információk. Mivel az FTtv. a topográfiai térképek méretarányosorában az 1:250 000 méretarányú térképek is szerepelnek, a Magyar Topográfiai Program végén várható e térképek polgári (nemzeti) változatának megjelentetése is, ahogy az például a szomszédos Ausztriában is történt.

Milyen állapotban van ma a DITAB, illetőleg az MTP (különösen Magyarország területe vonatkozásában)?

Az MTP keretein belül előállított DITAB és topográfiai térképek csak Magyarország területét ölelik fel.

A DITAB-MIL tervezése és fejlesztése folyamatban van. A munkát a HM Térképészeti Kht. a Térképész Szolgálat felügyeletével végzi. A DITAB gyakorlati megvalósítása most még csak prototípus szinten kezdődött el. Mint korábban említettem, a DITAB-nak kettős igényt kell kielégítenie: a digitális technológián alapuló térképgyártást és a térinformatikai alapadat szükségleteket. Ehhez jelentős tapasztalatokat szereztünk a DTA 50 különböző változatának előállítására és alkalmazására során. Az, hogy még csak a prototípus előállításánál tartunk, két fő okra vezethető vissza: az adatgyűjtési méretarány „menetközben” történt megváltoztatása és a pénzügyi forrásaink elégtelensége. Kétségtelen tény, hogy mind a NATO követelményrendszerének, mind a nemzet-

1:1 000 000 méretarányú Magyarország és környéke földrajzi térkép

gazdasági igényeknek megfelelő topográfiai térképmű létrehozására szükség van. Ezért döntöttünk úgy, hogy az eredeti DITAB helyett az úgynevezett csökkentett tartalmú DITAB-MIL megvalósítását kezdjük meg. A csökkentett tartalom arra utal, hogy egy korábbi változatban 1:10 000-es alapon terveztük a DITAB25 létrehozását. Később – mintegy „felülről történő” kompatibilitást biztosítva – 1:25 000 méretarányú térképeknek megfelelő adattartalommal és az 1:10 000 méretarány által megkívánt pontossági igények megtartásával tartottuk a digitális térképészeti adatbázist létrehozhatónak. Mára azonban (forrásaink továb-

bi beszűkülése és az időkényszer miatt) úgy kellett döntenünk, hogy a DITAB feltöltése újfelmérés alapján, 1:25 000-es topográfiai térképnek megfelelő tartalommal, adatpontossággal és adatsűrűséggel fog megtörténni. A védelmi igények kielégítése mellett, ez az adatbázis egyaránt alapja lesz a katonai és az állami 1:25 000–1:250 000 méretarányú topográfiai térképeknek.

Az MTP ránk eső részének megvalósítását három részre osztottuk:

Az *első ütemben* a térképészeti NATO együttműködés alapvető feltételeinek megteremtése (minimális program) 2003. december 31-ig befejeződött. Az MH rendelkezésére állnak a NATO-szabványoknak megfelelő 1:50 000 és 1:250 000 méretarányú térképek és a szükséges geodéziai pontjegyzékek. (Az ortofotó településtérképek előállítására 2004-től tovább folytatódik.)

A *második ütem* az MH térképészeti anyagainak NATO-szabványok szerinti teljes átalakítását a minimális program végrehajtása során előállított térképészeti anyagok továbbfejlesztését, a NATO-együttműködésre előírt és az MH térképészeti és katonaföldrajzi támogatásához nélkülözhetetlen térképészeti anyagok előállítását foglalja magában. A teljes program végrehajtása egyben megfelelő alapot szolgáltat a Magyar Topográfiai Program keretében létrehozandó állami topográfiai térképek elkészítéséhez. A második ütem 2004. január 1-jén kezdődött, és 2007 végéig tart.

A *harmadik ütem* a Magyar Topográfiai Program teljessé tétele a honvédelmi miniszter felelősségi körébe tartozó (1:25 000–1:250 000) állami topográfiai térképek létrehozását jelenti.

Végez-e a Térképész Szolgálat földi geodéziai meghatározásokat, műholdgeodéziai munkákat, illetőleg távérzékelési feladatokat? (Ha igen, melyeket?)

Röviden válaszolva: az MH Térképész Szolgálat ma gyakorlatilag elhanyagolható mennyiségű geodéziai és távérzékelési munkát végez, mivel működtetésének nem ez a célja. Az ilyen jellegű tevékenység a Térképészeti Kht. feladata.

A katonai Térképész Szolgálat a kilencvenes évek kezdetéig aktívan részt vett a SZOGSZ kozmikus geodéziai hálózatának kifejlesztésére irányuló munkálatokban. E cél érdekében hosszú ideig teljesen titokban működött a Magyar Honvédség Asztrogeodéziai Állomása, amelynek fennállása utolsó két évében parancsnoka voltam. Az állomás működtetése – egyrészt a rendszerváltás, másrészt a GPS technika minden területen ér-

zékkelhető kétségtelen fölénye miatt – az akkori formában szükségtelenné és gazdaságtalanná vált. A még működő Asztrogeodéziai Állomás 1990-ben nemcsak hazai viszonylatban, de még a volt szocialista országok körében is elsőként szerzett be kétfrekvenciás nagy pontosságú GPS vevőberendezéseket. Később ezekkel az eszközökkel kezdtük meg a katonai GPS hálózat kialakítását, amelyet később az USA Védelmi Térképészeti Hivatalával együttműködve bővítettünk, és az ő közreműködésükkel végzett abszolút meghatározások segítségével csatlakoztunk a WGS 84 rendszer-

A Magyar Honvédség új 1:250 000 JOG Air térképeinek oktatótérkép változata

hez. Később (vagy inkább ezzel párhuzamosan), közreműködtünk a 0-ad rendű GPS hálózat kialakításában, a negyedrendű hálózat GPS-szel történő sűrítésében és néhány EUREF kampányban is, hogy csak a legjelentősebbeket említsem. Azzal, hogy létrejöttek a geodéziai hálózat pontjainak UTM vetületi rendszerbe való átszámításának feltételei, lehetővé vált, hogy egyre szűkülő humán és pénzügyi forrásainkat más – nem kevésbé égetően szükséges – feladatok megoldására fordítsuk. Így mára egyre kevesebb alaphálózati jellegű munkát végeztetünk.

A távérzékelés terén folyó tevékenységünk alapvetően ma is a légifényképek előállításán és felhasználásán alapul. A Szolgálat a kilencvenes évek elejétől hároméves bontásban légifényképeket készített az ország teljes területéről. Ez egyrészt a tervezett és folyamatban lévő felújítások, illetve a jövőbeni új felmérések alapja, másrészt egy állandó (közel naprakész) tartalékalapot képez az esetlegesen szükséges lokális gyors helyesbítések elvégzéséhez vagy fotó alapú térképek elkészítéséhez. (Ez a koncepció a koszovói háború során is bizonyította létjogosultságát.)

A Szolgálat – a BME-vel együttműködve – első között foglalkozott az űrfelvételek technológiai alkalmazási lehetőségeinek vizsgálatával. Ma – számos egyéb tényezőtől kívül – inkább a költség-haszon arány kedvezőbb volta dönt a légifényképek felhasználása mellett.

Ugyanakkor a Magyar Köztársaság védelmi politikájában bekövetkező hangsúlyeltolódásokból, a szövetséggel való szorosabb együttműködésünkből és szélesedő nemzetközi szerepvállalásunkból következően a közeljövőben a térképészeti feladatok megoldása során az űrfelvételek alkalmazásával is számolunk.

A Szolgálat szakemberei szakmai tudásának elismerését jelentette, és jelenti, hogy a Nyitott Égbolt néven ismert kölcsönös bizalom erősítő intézmény távérzékelési feladatainak technikai kiszolgálását is ők végzik. Emellett szakmai tapasztalataik átadásával számos ország technikai személyzetének felkészítéséhez is hozzájárultak.

A távérzékelési vonatkozású feladatok közül ki kell emelnem a Magyar Köztársaság területén végrehajtott mérőkamarás légifényfelvételek hatósági feladatait (engedélyezés, titokvédelem), amelyet az Igazgatási és Szakfelügyeleti osztály végez. Az e területen végbement szemléletváltást jól mutatja, hogy több olyan magánvállalat van, amely a tőlünk kapott engedély alapján jogosult a minősített (titkos) távérzékelési anyagokat tartalmazó adathordozók kezelésére.

A Térképész Szolgálat részéről hogyan ítéli meg az FVM FTF és a Térképész Szolgálat viszonyát, kapcsolatát, továbbá a HM Térképészeti Kht. és a FÖMI kapcsolatát?

Véleményem szerint a polgári és a katonai térképészet viszonyára néhány évtizeden át a kettősség volt jellemző. Egyrészt szoros együttműködés fontos szakmai kérdésekben (alaphálózatok létesítése, kooperáció a nagyméretarányú topográfiai térképezésben stb.), másrészt egyfajta rivalizálás is érzékelhető volt, amelynek motivációit a mai viszonyok között feltárni, megérteni szinte lehetetlen. A rendszerváltás utáni időszakban az FVM FTF és a katonai térképész szolgálat viszonyára egyre inkább a kooperációra való törekvés volt a jellemző. A mindkét szakterület számára meghatározó jelentőségű FTtv. előkészítésére, elfogadtatására, majd a különböző rendeletek megalkotására (kiadására) irányuló közös erőfeszítések, a Térképellátási Koordinációs Bizottságban való együttműködés valójában segítettek a kapcsolatok teljes normalizálásában, a két

szakterületet irányító szakemberek közötti korrekt kapcsolatrendszer kialakításában.

Az irányító szervezetek közötti rendezett kapcsolat kedvezően hat a HM Térképészeti Kht. és a FÖMI közötti szakmai kapcsolatokra is. A topográfiai program előkészítésének időszakában vagy egyes szabványok előkészítésében a két szervezet szakemberei eredményesen tudtak együttműködni. Beindult a két szervezet közötti – jogszabályokon alapuló – adatsere is. Mindemellett úgy vélem, hogy az együttműködés összes lehetősége távolról sincs még feltárva és kihasználva.

A Térképész Szolgálat feladatait érintő kutatási-fejlesztési feladatok közül mit végez a Szolgálat és mit végeznek a külső cégek? Végez-e fejlesztési munkát a Kht. is? Milyen arányú a fejlesztési-kutatási feladatoknál a külső vállalkozók, ill. a Térképész Szolgálat tevékenysége, továbbá a Kht. közreműködése?

A kutatás-fejlesztési tevékenység mindig is a katonai térképészet jellemzője volt. A Térképészeti Intézet, majd később a Térképészeti Hivatal akadémiai kutatóhelyként is funkcionált. Természetesen kutatási tevékenységünkre inkább az alkalmazói kutatás volt jellemző. A kilencvenes évek elejétől (vagy még korábban) kezdődő sorozatos átszervezés nem kedvezett ennek a területnek sem. 1991-ben úgy vettem át az Intézet tudományos parancsnokhelyettesi beosztását, hogy nem volt tudományos kutató osztály. Az elgondolás az volt, hogy egy „mátrix jellegű” szervezeti működési formában folyik majd a kutató fejlesztő tevékenység. Az elgondolás nem volt rossz, csak éppen nem vagy nehezen alkalmazható egy szigorú hierarchiában működő törzskari struktúrában. Minden nehézség ellenére, máig ható eredményeink születtek a különböző digitális térképészeti termékek kifejlesztésében és az előállításukra szolgáló technológia kialakítására. Visszagondolva az elmúlt másfél évtizedre, a gyakori szervezeti átalakítások és pénzügyi bizonytalanságok ellenére, csak elismeréssel szólhatok azokról a katonai térképész szakemberekről, akik hozzájárultak a közelmúltbeli és mai eredményeinkhez.

Ma a Térképész Szolgálatnál folyó kutatási-fejlesztési munkák alapvetően felhasználó centrikusak. Célunk a felhasználók igényei előtt járni, és a tényleges igényeket minél inkább kielégítő térképészeti produktumokat előállítani. Ezért kutatási tevékenységünk egyik fő iránya a felhasználói igények összegyűjtése, rendszerezése, elemzése

és ennek figyelembevételével a termékstruktúra továbbfejlesztése, továbbá a termelési feladatok még pontosabb súlyozása.

Másik fő fejlesztési irány egy – a felhasználók konkrét igényeit kielégítő – komplex térinformatikai alapú katonaföldrajzi információs rendszer kialakítása.

Harmadikként említem (de fontosságában az első helyen szerepelhetne) a DITAB-MIL fejlesztése, amelynek munkái alapvetően a Térképészeti Kht.-ra hárulnak.

A Kht.-t említve feltétlenül szólnom kell arról a már jóval korábban megkezdett, és az utóbbi három évben véghezvitt fejlesztői tevékenységről,

Az MH Térképész Szolgálat szakembere kiképzést tart a kézi GPS vevő használatáról

amelynek során a térképkészítési technológia – a terepi adatgyűjtéstől kezdődően a nyomdai befejezésig – gyökeresen átalakult, és teljes mértékben digitálissá vált. Ez (kissé sarkítva) azt jelenti, hogy a légifénykép digitalizálásától kezdődően (egészen a kész papírtérkép megjelenéséig) a technológiai folyamatban fizikailag „kézzel fogható formában” a térképek sehol sem jelennek meg.

A kutatás-fejlesztés feladatai – saját erőnkre támaszkodva – ma már sem a Szolgálatnál, sem a Kht.-nél teljes mértékig nem oldhatók meg. A külső partnerek bevonása jelentős mértékű, de e téren még messze nem tudjuk kihasználni a lehetőségeket. Úgy gondolom a külső, elsősorban pályázati forrásokat sem használjuk ki eléggé. A Szolgálat jelenlegi struktúrájának és személyi összetételének kialakítása során úgy fogalmaztam: „olyan szervezetet kell működtetnünk, amely legalább arra képes, hogy kérdezzen”. Vagyis képes legyen arra, hogy az igényeket megfogalmazza, a kutatá-

si fejlesztési folyamatokban partnerként tudjon közreműködni, továbbá meg tudja ítélni, hogy a fejlesztési folyamat végére milyen eredmény jött létre, és a kitűzött célok megvalósultak-e. Ez fon-

Horvát delegáció látogatása az MH Térképész Szolgálatnál

tos feltétele annak, hogy a feladataink megoldásába a külső partnereket úgy tudjuk bevonni, hogy egyúttal a rendelkezésre álló anyagi eszközeinkkel is jól gazdálkodjunk.

Hogyan ítéli meg a Térképész Szolgálat szakembereinek hazai és nemzetközi aktivitását (szereplés, publikálás)?

Amikor egy-egy hazai és külföldi konferencián részt veszek, és hallgatom az előadásokat az elért eredményekről, gyakran felvetődik bennem – anélkül, hogy a mások eredményeit egyáltalán lecsinyelném –, hogy az én kollégáim is be tudnának mutatni hasonló színvonalú, sőt nem egy esetben jelentősebb eredményt is. Azt hiszem, nem sikerült még teljesen leküzdenünk a régi reflexeket. Kevés energiát fordítunk saját magunk menedzselésére. Megint más kérdés, hogy azok a problémák, amelyek minket manapság foglalkoztatnak, kevésbé tarthatnak számot más – nem a katonai térképezéssel foglalkozó kollégák – érdeklődésére. Pedig problémáink, gondolkodásmódunk megismertetése – az előző kérdésre utalva – egyik fontos előremutató eleme a kutatási és fejlesztési együttműködés kiszélesítésének. Mindemellett jelentős eredményeket is elkönnyelhetünk e téren.

Szakembereink jelen vannak, és szerepelnek a hazai szakmai konferenciák jelentős részén, de sajnos lényegesen kisebb létszámban tudjuk képviseltetni magunkat a külföldi szakmai konferenciákon.

A Szolgálat szakemberei elsősorban a NATO munkacsoportjaiban vagy a Partnerségi konferenciákon jelennek meg, és számolnak be eredményeinkről. A Szolgálat már hagyományosan két (de legalább egy) szakmai konferenciát rendez évente, amely jelentős mértékben élénkíti szakmai tudományos életünket. Az elmúlt év során hozzávetőlegesen 30–40 publikáció került ki a Szolgálat és a Kht. szakembereinek tollából. További fellendülést hozhat a Hadtudományi Társaság megújult Térképész és Katonaföldrajzi Szakosztályának működése is.

Összességében úgy ítélem meg, hogy a Térképész Szolgálat és a Kht. egyre konszolidáltabb szervezeti keretek között folyó hároméves működése javuló tendenciájú eredményeket hozott e téren is.

*

A válaszokból kialakult képet a következőképpen tudnánk összegezni.

Az MH Térképész Szolgálat (és a Térképészeti Kht.) mára túljutott a rendszerváltással (és a gyakori átszervezésekkel) kapcsolatos nehézségeken. A hazai védelmi és a NATO együttműködésből fakadó feladatokat a rendelkezésre álló fiatal és képzett szakembergárda egyre sikeresebben úgy hajtja végre, hogy ennek eredményeképpen nem csupán a hazai közép- és kis méretarányú topográfiai térképrendszer újul meg, de általánossá válik a korszerű digitális technológiák térképészeti alkalmazása is. Mindezt elismerés illeti a Térképész Szolgálatot.

Emellett a Szolgálat vezetése nagyra értékeli a polgári térképészettel (és egyéb szakmai, fejlesztési intézményekkel) kialakult operatív és fejlesztési együttműködést. Saját szakembereinek a hazai polgári és nemzetközi fórumokon való még hangsúlyosabb szereplésének fontosságával maga is tisztában van.

Az MH Térképész Szolgálat eddigi eredményeihez még egyszer gratulálunk, a további fejlesztési elképzelések megvalósításában pedig magunk is reménykedünk.

Átkerüljön-e az ingatlan-nyilvántartás a bíróságokhoz? II. rész

Ismét vita a magyar nyilvántartás a szervezetről

Dr. Kurucz Mihály egyetemi adjunktus,
ELTE ÁJK Agrárjogi Tanszék

A telekkönyv egyöntetősége és a bírói hatáskör

Hoffmeister és *Auer* szerint, az előbbi szempontokon túl, a telekkönyv vezetésének a bírósági hatáskörbe telepítése mellett még járulékos érvek is szólnak, mint például a jogalkalmazás egységessége. A jelen sorok szerzője utóbbi kapcsán lényegében más következményeket lát, mint az osztrák szerzők. A bírósági hatáskör, különösen bírói ügyintézés mellett, éppen az egyöntetűség ellenkezőjét, a sokszínűséget és a vele járó kiszámíthatatlanságot eredményezheti. A bíró eredendően jogviták feloldására, igazság szolgáltatására, egyedi ügyekben egyedi döntéssel ítélezésre programozott személy. A bíró, éppen formalizált függetlensége révén, egyedi esetről egyedi esetre határoz, törvénytől fogva igazságot szolgáltat, egyedi ügyekben egyedi tényállást állapít meg a felek meghallgatásával stb... A bíró kitör börtönéből, ha szabványosítani akarják jogszolgáltatási hatalmát. Jelen sorok szerzője napi bírósági gyakorlatában látja a bíró jogkérdésben dönteni akaró beállítottságát és annak eseteit is.

Így fordul elő, hogy a bírósági szakban, alapjogi ítélezés keretében megállapítást nyer az a bírói gyakorlat, amely egy hatályon kívül helyezett törvénybe biztosított jog szabályozási hiátusa esetén, a hatályon kívül helyezett jogot nyilvántartási ügyben alkalmazni rendeli, mivel a jogalkotó arról elfelejtkezett, és az kétségtől ellentétes a jogbiztonsággal. A hatályon kívül helyezett törvény alapján több évvel is lehet a régi jog alapján ügyletet kötni a bíróság szerint, ha az új törvény nem ad szabályt egy régi jogintézményre.¹

Más ügyben a bíró úgy látta, hogy nyilvántartási ügyben egyezséget hoz létre a bejegyzést kérő és a nyilvántartási hatóság ügyében, mivel a hatóság elutasította a bejegyzési kérelmet, és mily méltánytalan lett volna az ügyfélre nézve az

alapul szolgáló okiratot végre bejegyzésre alkalmassá tenni. Ismét más esetben a bírósági végrehajtót kellett volna a nyilvántartási szervnek arról külön faggatnia, hogy komolyan gondolta-e a végrehajtási cselekményeit, mert utólag kiderült, hogy érkezett végrehajtási kifogás. Ismét más ügyben a felperes felülvizsgálati kérelmet visszavonó nyilatkozata sem akadályozta meg a bíró igazságosztó „haragját”, mert mindezek ellenére pert megszüntető végzést hozott, majd egy lendülettel hatályon kívül helyezte a megtámadott megyei bírósági ítéletet is.²

Mindezekben az esetekben a bíró ítélezett, pedig ilyen ügyekben nem ítélezhet még közigazgatási perben sem, mivel a határozatot hozó szerv sem teheti meg. A nyilvántartási ügyek bírói felülvizsgálata is lényegében közigazgatási funkció, nem igazságszolgáltatási tevékenység.

Polgári perben ilyen ítélet, erre irányuló kérésre dicséretes, de nyilvántartási ügyben megengedhetetlen. Megengedhetetlen, mert a telekkönyvi és más nyilvántartási ügyekben az egyöntetűség és a reflexhatás a szabály. Minden ügyben azonos okirat szolgáltatás mellett, a hatályos jog alapján, szinte reflexszerűen csak egyféle és ugyanazon döntés szülehet, és e döntés nem lehet mérlegelés tárgya. A nagy számú, tömegesen azonos vagy hasonló egyszerű tényállás mellett felépülő, szabványosítható ügyekben egyértelműen megnyilvánulnak az igazgatási elvű szervezet előnyei.

A nyilvántartási ügyben hozandó döntésnek ex ante nyilvánvalónak kell lennie, azaz a benyújtás előtt is számíthatónak és várhatónak, az nem függhet a hatóság egyedi mérlegeléstől és meglátástól, állásponttól kialakított gyakorlattól. A bírói döntés pedig nem ilyen, mert nem is lehet ilyen. A bíró határozata érdemben bírál el egy igényt, áttekintve, értékelve és mérlegelve az azt megalapozó, illetőleg az azt kétségbe vonó tényállásokat, majd ennek alapján egyedi döntést hoz az egy mástól részleteiben eltérő ügyben. A nyil-

1) MKLFB Kfv. III. 38.325/2000/6. számú eseti döntés

2) MKLFB Kfv. 37.283./2000/20. számú eseti döntés

a rechtspfleger nem hierarchikus alárendeltségben jár el, utasításmentes bejegyzési hatáskörrel bír.¹¹ A bírói kontroll abban testesül meg, hogy ha a rechtspfleger a bíró ismert állásfoglalásától eltér, vagy jogi bonyodalom alakul ki a bejegyzési eljárásban, akkor a bíró elé kell terjesztenie az ügyet. Ebben az esetben a döntéshozatal során a rechtspfleger a bíró jogértelmezéséhez kötött lesz döntéshozatalában. A telekkönyveket fenntartó országokban a bíró kivételesen lát el regisztratív funkciót, az igazságügyi tisztviselő tevékenysége pedig – erre irányuló felhatalmazás hiányában – igazgatási jellegű.

A nyilvántartási eljárások tekintetében mindig hiányzik az igazságszolgáltatás eljárási vetületének egy vagy több meghatározó eleme: így különösen az ellenérdekű fél, tárgyalás tartása, a felek kölcsönös meghallgatása, a szóbeliség, mérlegelés, méltányosság stb.¹² Az igazságszolgáltatás tárgyi körében a kiindulópont a jogi konfliktushelyzet és egyben annak alapja: a jogilag védett érdekek sérelme. A jogi konfliktus esetében, különösen, ha a felek bármelyike a közvetítő megoldásokat elutasítja, rendszerint csak formalizált eljárásokban elérhető jogi megoldás hoz lezáró döntést.

10) lásd *Wehrens*: Immobilienrecht und Grundbuchrecht in der Bundesrepublik Deutschland, Öst. Notariatszeitung; 1989, 2.S.27.; *Böhringer–Meikel*: Grundbuchrecht, München, 1986; *Haegele–Schöner–Stöber*: Grundbuchrecht, München 1986. S. 43.

11) lásd *Keidel*: Grundsatz des rechtlichen Gehörs im Verfahren der freiwilligen Gerichtsbarkeit, Köln, 1964. S. 23. 11; lásd *Keidel*: Grundsatz des rechtlichen Gehörs im Verfahren der freiwilligen Gerichtsbarkeit, Köln, 1964. S. 23.

12) lásd erről különösen: *Gáspárdy László*: A polgári per idődimenziója. Budapest, 1989. 29. old.

13) lásd erről különösen: *Gáspárdy László*: Konfliktusok a polgári jogviszonyokban. Gazdaság és Jogtudomány, 1979. 1–2. szám. 285–306.; továbbá *Kengyel Miklós*: Magyar polgári eljárásjog. Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 28–29. oldalak; *Richter Béla*: A peres és perenkívüli eljárás viszonya. Magyar Jogi Szemle, 1932/4. 132–137. old.; *Farkas József*: Bírósági és közjegyzői nemperes eljárások. Egységes Jegyzet. II. kötet, 1978. 177–178. old.;

14) lásd *Kengyel Miklós*: Magyar Polgári eljárásjog. Osiris Kiadó 39. old.

15) lásd erről különösen: *Sajó András*: A polgári per, mint társadalmi jelenség. Állam- és Jogtudomány, 1982. 2. szám 332. old.; *Kengyel Miklós*: Magyar polgári eljárásjog. Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 29. oldal; továbbá *Kengyel* által idézve: *Niklas Luhmann*: Legitimation durch Verfahren, Neuwid, 1969. 253–254. oldalak

16) ET R(86) 12. számú Ajánlását (Recommendation No R (86) 12

A polgári pert ugyanakkor számtalan kevésbé formalizált eljárás veszi körül, amelyeket nemperes eljárásként neveznek perpótló, perelhárító, más, például jogérvényesítő hatályt kapcsolva hozzá. Lényeges jellemzőjük, hogy nem is nyújtanak a polgári perrel azonos megoldást. Ezek az eljárások gyakran „szűrő” szerepet kapnak. A közigazgatási hatóságok is hasonló szerepet kapnak a konfliktusok rendezésében, sajátos szerepértelmezésben: az igazságszolgáltatás előretolt bástyáiként.¹³ *Kengyel* szerint, a bírói út elzárása jogpolitikai vagy azon túlmutató célokat szolgálhat. Gyakori jogpolitikai cél lehet a peráradat csökkentése vagy a bíróságok tehermentesítése, bevált eszköze pedig a peres eljárás nemperes eljárásáá átminősítése.¹⁴

A nyilvántartási ügyek is ilyen, az igazságszolgáltatáson kívülre eső ügyek, ahol nem perpótló, perelhárító funkció, szűrőhatás érvényesül, hanem lényegében másról van szó. Nincs ugyanis jogvita, jog megállapítására, netán helyreállítására vonatkozó igény, ellenkezőleg az annak alapításában való megegyezés van. Nem kell megelőzni, kipótolni sem a formalizált technikákat, mert alanyi igény sincs rá.

Az kétségtelen, hogy a polgári ügyekben, így részben a nyilvántartási ügyekben a bírósági, ezen belül a bírói eljárás kiemelkedő szerepe annak garanciáiban, illetőleg legitimáló erejében keresendő.¹⁵

A nyilvántartással kapcsolatos bírósági hatáskör kérdése európai dimenzióban (Az ET bekapcsolása)

Jelen sorok szerzője nem osztja az elharapózott euromániában, kifejezetten tiltakozik is ellene nyilvántartási kérdésekben, mivel az meghatározóan kívül esik a közösségi jog körén. Igen figyelemre méltó mégis az igazságszolgáltatást érintően a közösségi törekvés, és az érinti a hatáskörszervezeti témakört is.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága – az ET Alapszabályának 15/b. cikkelye alapján – „A bíróságok túlterheltségének megelőzésére és csökkentésére vonatkozó egyes intézkedésekről” című Ajánlását 1986. szeptemberi ülésén fogadta el.¹⁶ Az Ajánlás felhívja a tagállamok kormányait, gondolkodjanak el arról a lehetőségről, hogy a következő célkitűzések közül egyet vagy azok többségét a bíróságokkal kapcsolatos politikájukban megvalósíthatnak-e.

Az Ajánlás II. részében ajánlja a bírókra ruházott nem bírói feladatok mennyisége növelésének elke-

rülését, fokozatos csökkentését, más személyekre vagy szervezetekre bízva az ilyen ügyeket. Az Ajánlás arra hívja fel a tagállamok kormányait, hogy gondoskodjanak arról, hogy az arra alkalmas ügyekben akár a jogvitákat is bírósági rendszeren kívüli eljárásokra telepítsék. A bíró fő feladatát a peres felek közötti jogvita jelentse, minden más lehetőség szerint a bírósági szervezeten kívüli vagy azon belüli, de nem bírói ügykörbe sorolva.

17) lásd különösen *Walter Böhringer*: Das deutsche Grundbuchsystem im internationalen Rechtsvergleich, BWZNotZ in Baden Württemberg, 2/1987; März/April, 53. Mand 25–29. oldalak, hivatkozva és utalva: *Erdell*: Übertragung an das Grundstücken nach Englischem Recht; Dissertation Kiel. 1968; *Siefert*: Eigentumsübertragung an das Grundstücken nach Englischem recht, Dissertation Heidelberg 1927; lásd erről *Meike-Böhringer*: Grundbuchrecht; 7. Auflage; 1986. Einleitung A; S. 59.; *Bernd von Hoffmann*: Das Recht des Grundstückkaufs, Eine rechtsvergleichende Untersuchung, Tübingen, 1982; 3. Auflage. S. 29.; lásd továbbá: *Herbert Hofmeister*: Das moderne Grundbuch, Wien 1992; Schriftenreihe des Bundesministeriums für Justiz. lásd erről: *Teresa Greszak*: Der vertragliche Erwerb von Liegenschaften nach dem polnischen Recht; Artemis 1/1991. S. 33. „Das polnische Grundbuchrecht kennt kein allgemeines...Eintragungsprinzip. Der Erwerb, die Übertragung, die Beschraenkung oder Aufhebung bucherlicher Rechte erfolgt grundsatzlich ohne Eintragung in das Grundbuch; die Eintragungen im Grundbuch haben idR. nur deklarativen Charakter. Bei bestimmten Rechten wird dieser Grundsatz durch besondere Vorschriften durchbrochen.”; lásd erről részletesen: *Rudnicki*: Komentarz do ustawy o ksiegach wieczystych i hipotece, Art. Rz. 5. des OG. III. CR: 258/57. RPE 1/59, 334.;

A Franciaországban megtúrt telekkönyv kapcsán lásd: *Fritz Sturm*: Bringt die französische Bodenregisterreform eine Annäherung an das deutsche Grundbuchrecht, AcP 155. 1956. 459–470. *Planiol-Ripert*: Traité pratique de droit civil français XIV. Mise a jour, 2. Auflage Parsi 1962.

18) lásd: *Fredo Cilinovic*, Komentar zamljoknjiznog zakona; Gece Kona iz davacka kuca, Beograd, 1931. 610–630. old.

lásd: Zakon o drzavnom premeru i katastru i upisima prava na nepokretnostima; Törvény az állami földmérésről, kataszterről és az ingatlanokra vonatkozó jogok bejegyzéséről; Sluzbeni Glasnik Republike Srbije; br. 83/92 od 17. novembra; 1992. godine.

Lásd erről a cseh és szlovák jogban: Gesetz Nr. 265/1992. über Eintragungen der Eigentümerrechte und anderen Sachenrechten zu Liegenschftten, im Wortlaut des Gestezes Nr. 210/1993. Sm. Und des Gesetzes Nr. 90/1996 Sm. Der Föderale versammlung der Tschechischen und Slowakischen Republik; §2., Absatz3: „Rechtswirkungen der Eintragung entstehen aufgrund eines rechtskräftigen Bechlusses über deren Bewilligung am Tage, wann der Eintragungsantrag dem Katasteramte zugestellt wurde.”; ACT 344 of the Czech National Council on Real Estate Register of the Czech Republic

Tette ezt annak ellenére a Tanács, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. Cikk 1. pontjában kifejtett egyik alapjog éppen a polgároknak a jogaik érvényesítése végett a bírósághoz fordulás joga. Ennek azonban a Tanács szerint úgysis eleget lehet tenni, hogy a bírói felülvizsgálat lehetővé tételével lehetőség legyen a későbbi bírói felülvizsgálata. Kifejezetten foglalkozik az Ajánlás, illetőleg annak indokolása a kereskedelmi könyvek, illetőleg a más célú regiszterek vezetésével, ahol kevésbé látja indokoltnak a bírói részvételt.

Az Ajánlás Függeléke exemplifikatív módon sorol ügyköröket, nem bírói feladatokat, amelyekről az egyes tagállamok bíráit „meg lehet szabadítani”, természetesen a tagállamok sajátos viszonyaitól függően.

A Függelék többek között a cégjegyzéket, a telekkönyv-vezetést hozza fel olyan területként, ahol más személyekre vagy szervezetekre lehet bízni az ilyen ügyek intézését. Az Ajánlás indoklásának 18. pontjában kifejtésre kerül, hogy nagyon nehéz a nem bírói feladat meghatározása. Ennek illusztrálásaként hivatkozik az Ajánlás a tagállamok többségében folyó azon jogelméleti vitákra, amelyek a nemperes eljárásokban hozott határozatok, illetőleg a nemperes eljárásokba tartozó ügyek közigazgatási, igazságszolgáltatási vagy vegyes jellegéről folynak.

Az európai nyilvántartási rendszerek és a szervezet és hatáskör

Bíróság által vezetett telekkönyvi rendszerek vannak Németországban, Svájcban, Ausztriában, Svédországban, Norvégiában. Horvátországban és Szlovéniában – az osztrák telekkönyvi jogot mintának tekintve – visszaállították a bíróságok hatáskörében vezetett telekkönyvi rendszert. Lengyelország is áttért a telekkönyvre, de a lengyel telekkönyv csak quasi telekkönyv, éppen a legfontosabb dologi jog, a tulajdonjog esetén nem bír jogkeletkeztető hatállyal. Különös helyzete van Felső- és Alsórajna és Mosel területeknek, Elzász-Lotharingiának.¹⁷

Csehország, Szlovákia és Szerbia – részben a magyar egységes ingatlan-nyilvántartás tapasztalatai alapján – egységes ingatlan-nyilvántartást vezet közigazgatási hatáskörben.¹⁸ Szerbiában 1992. november 25-én lépett hatályba az állami földmérésekről, kataszterről és az ingatlanokra bejegyezhető jogokról szóló törvény. A törvény 4. §-a alapján a jogok az ingatlanra vonatkozólag csak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéssel

szerezhetők, vihetők át, és szűnhetnek meg. A jogok keletkezése és hatályosulása a bejegyzés ranghelyéhez kötődik.

A telekkönyvi ügyek igazságszolgáltatási vagy közigazgatási természete a jogirodalomban

Mind a hazai, mind pedig a külföldi jogirodalom meghatározóan érdektelen a szervezeti és hatásköri kérdésben. Ahol azonban a kérdés felmerül, ott a találkozhatunk azzal a nézettel, hogy a telekkönyv vezetése közigazgatási feladat.

A német telekkönyvi jogi irodalom számára – hasonlóan a magyar jogirodalomhoz – nem túl fontos kérdés a telekkönyvi ügyek jogi természete. A telekkönyvi hivatal igazgatási hatósági tevékenységet végez. Az utasítástól – főszabályként független – rechtspfleger alapvetően igazgatási jellegű tevékenységében azonban megjelennek igazságszolgáltatási tevékenységi elemek is.¹⁹

Az osztrák telekkönyvi jogban, *Susanne Fürst* szerint, a telekkönyv vezetése a bíróság megbízása tipikus adminisztratív tevékenységgel. *Jórárt* ennek említi a Telekkönyvi Szaklap 1930. október 10-i számában megjelent meghatározást, miszerint „...a telekkönyvi bevezetés csak másolás”, már tudniillik a szerződésben foglaltak bemásolása a telekkönyvi betétbe.²⁰ A német telekkönyvi jogban *Otto R. Kissel* (Németország) a telekkönyvi ügyeknek a közigazgatási hatóságok részére való átadása mellett érvel.²¹

A magyar telekkönyvi jogban is csak kevesen szenteltek figyelmet e témakörnek, de ha megtet-

ték, akkor a bírák érdektelenségét, továbbá az ügyek közigazgatási jellegét hangsúlyozták. A következőkben ízelítőül a nevesebb szerzők álláspontjára térnék ki.

Tímár (Rojcsek) Sándor szerint: „Nagy baj, hogy a bírák és a bírósági segédszemélyzet tagjai inkább csak átmenetileg szoktak a telekkönyvi hatóságoknál (sokszor csak mellékesen), minek következtében bennük a telekkönyvi ügyek kifogástalan ellátásához annyira szükséges teljes begyakorlottság nem ritkán nincsen meg. A helyes gyakorlatot ugyan a fellebbviteli fórumok irányítása így is kialakíthatná, a telekkönyvi ügymenetben azonban a fellebbvitel aránylag hasonlíthatatlanul kevesebb, mint a rendes bírói eljárásban, mert a telekkönyvi ügyekben érdekösszeütközés rendszerint nincs, s így csak elutasítás esetében keletkezik ok fellebbvitelre, és legtöbbször erről is lemondanak, csakhogy mielőbb célt érjenek.”²²

Tímár szerint: „az a körülmény, hogy a telekkönyvi ügyek intézése bírói kezekben van, a telekkönyvi eljárás természetét éppen nem változtatja meg. Ez az eljárás csupán alakilag bírói eljárás, lényegében és természetében: közigazgatási funkció. Habár tehát a telekkönyvi hatóság intézkedése végzésben történik, az valójában egyáltalán nem tekinthető bírói határozatnak, hanem csak közigazgatási intézkedésnek”. A telekkönyvi bejegyzést elrendelő végzés – *Tímár* szerint – nem a feleknek, hanem a telekkönyvi hivatalnak szól, azt írja elő, hogy a telekkönyvvezető mit jegyezzen be a telekkönyvbe. A bejegyzés elrendeléséről szóló végzésben rejtlő „megállapításnak a célja pusztán annak tisztázása, hogy egy közigazgatási ténykedés (bekönyvelés) törvényes feltételei megvannak-e”, ez pedig nyilván kívül esik a megbolygatott jogrend helyreállításnak körén, mely körben a tulajdonképpeni bírói határozatok mozognak.” *Tímár* megjegyzi, hogy tökéletesen ilyen mérlegelést végez az alispán vagy a polgármester is annak eldöntésénél, hogy egy vízhasználati jog bejegyezhető-e a vízügyi törvény előírásai szerint a vizikönyvbe.

Tímár a bírói függetlenséget sem látja a telekkönyvi ügyekben. „A bírói függetlenséget megállapító 1791. évi XII. törvénycikk a bíróságokat csak az ítélezésben, ítéleteik végrehajtásában, általában az igazságszolgáltatásban függetleníti. Voltaképpen tehát a telekkönyvi eljárásban a bírói függetlenség elve ex lege nem érvényesíthető. Szokásjogként állapítható azonban meg, hogy a suprema inspectio a bírói függetlenséget erre az eljárásra is kiterjesztette, s adott esetekben

19) lásd erről különösen: *Keidel*: Der Grundsatz des rechtlichen Gehörs im Verfahren der freiwilligen Gerichtsbarkeit, Köln, 1964 Seiten 23–25.; *Keidel-Kuntze-Winkler*: Freiwillige Gerichtsbarkeit (Kommentar) 12. Auflage, 1987; *Seidel*: Der Grundbuchrichter und seine Abteilung, Dt. Gerichtswesen Bd. 9.1938; *Bassenge-Herbst*: Gesetz über die Angelegenheiten der Freiwilligen Gerichtsbarkeit, Rechtspflegergesetz, Kommentar, 5. Auflage 1990. S. 35.); *Dieter Eickmann*: Grundbuch-Verfahrensrecht 3. oldal, Verlag Ernst und Werner Gieseking, Bielefeld 1978; *Hans-Armin Weirich*: Grundstücksrecht 2. Auflage, 291 RdNr Verlag C.H. Beck, München 1996

20) *Mag. Susanne Fürst*: Allgemeines Verwaltungsrecht 36. oldal, Verlag ORAC Rechtsskripten, Wien 1999

21) Hivatkozik rá: *Dieter Eickmann*: Grundbuch-Verfahrensrecht 3. oldal, Verlag Ernst und Werner Gieseking, Bielefeld 1978; *Hans-Armin Weirich*: Grundstücksrecht 2. Auflage, 291 RdNr Verlag C.H. Beck, München 1996

22) *Tímár (Rojcsek) Sándor*: Telekkönyvi jogunk alaptanai, Budapest, 1938 Pestszentlőrinc, 157–158. oldalak, a szerző kiadása

következésként csupán útbaigazításokra szorítkozik.”²³

Ugyanezt az álláspontot vallja a legnagyobb magyar telekkönyvi jogtudós, *Grosschmid Béni* is. A telekkönyv vezetését *Grosschmid Béni* is közigazgatásra tartozó feladatnak tekintette: „megjegyzendő, miként a telekkönyvi hatóságok ügyköre, mint ezt talán már érintettem is, voltaképpen csak közigazgatási ügykör lévén, azoknak a gyakorlata – illetőleg mondjuk jobban magyarul: az ő gyakorlatuk – egyáltalában nem bírhat jogi meggyőződést kifejező bírói gyakorlatnak a jelentőségével.”²⁴

Reitzer Béla Stein Lőrinc munkáira alapozva állítja a telekkönyvi ügyek közigazgatási természetét: „...az egész telekkönyvi intézmény nem szorosan vett jogi, hanem közigazgatási intézmény, s az idevágó kérdések megoldása szerinte nem civillistáknak, hanem közigazgatási joggal foglalkozóknak való feladat... arra nézve nem lehet kétség, hogy a telekkönyvek vezetése tiszta közigazgatási munka.” *Reitzer* szerint a telekkönyvi teendőknél a bíróságok hatáskörébe való utalását a legalitás elve tette szükségessé. „A leg-

alítás elve pedig ma csak papíron van meg, s igen tekintélyes hangok hallatszanak e törvényhozási elvnek teljes kiküszöbölése mellett.”²⁵

Bölöni László szerint: „...a mai tkv. (leszámítva az időközi határrendezések és újabb fölmérések adatait), mely tisztán közigazgatási institutio, adózás szempontjából szorgalmazott egyoldalú intézmény; jogintézménnyé pedig csak akkor válhatik, ha szabatos fölmérés után magát a tulajdonát és a dolog tulajdonosát írja be lapjaira, ha szabályait a tulajdon rendszerére építi fel.”²⁶ Mai megfogalmazás szerint, a Bölöni-féle jogintézmény vagy jogi intézmény kritérium a telekkönyvhöz fűződő joghatályokat jelenti. Ez az, ami szerinte megkülönböztető jegye a telekkönyvnek a közigazgatási institúciókhoz képest.

*Jóhárt*²⁷ – a bírósági szervezetbe tagolt telekkönyvvezetés mellett érvelve –, egyfelől idézi *Hoffmeister* tanulmánykötetének indokolását, másfelől – támaszkodva Bölöni és Reitzer általa hivatkozott munkáira – a szervezeti és személyi függetlenség, a legalitás, illetőleg a joghatások körében találja meg a közigazgatástól függetlenített nyilvánkönyvi szervezet jogpolitikai okait. A bírósági hatáskört – *Jóhárt* szerint – *Reitzer* a legalitási elvvel, Bölöni a telekkönyvhöz fűződő joghatályokkal hozta összefüggésbe. Az egyik német szerzőnél pedig a bíróság függetlenségének motívuma jelenik meg: „A telekkönyvnek ez a hozzárendelése az igazságügyhöz jogpolitikai elvi döntés. A telekkönyvet a jogban járatos, független bíróságoknak kell vezetniök.”

A bírósági hatáskört – nem véletlenül – egy nem túl ismert, méltatlanul elfeledett szerző indokolta pert idéző nyomozati modellben. Személyét a csak a telekkönyvhöz kapcsolt legalitás elve miatt, semmint a kötelező kiegyensúlyozottság okából említem. *Fogarasi János* a kötelező, hivatalbóli nyilvánkönyv vezetését írta elő, nevezetesen az „országoló hatalom fő felügyelése és kezelése alatt”.²⁸ A *Fogarasi* által szövegezett törvénytervezet negyedik alapelve a legalitás, ennél fogva betáblázásnak csak a törvényszéki határozat alapján és aszerint van helye. A „betáblázási határozat kirekesztőleg csak törvényes bíró, nem pedig egyes politikus tiszt, vagy gyülekezet, példának okáért telekbíró vagy megyegyűlés által történjék, kik, mint nem ítélőszékek, mint enyim és tied elhatározására törvényesen fel nem hatalmazott egyének és testületek nem is ítéltetik meg: van-e a kért betáblázásnak helye vagy nincs”.

A tervezet szövege szerint „az adós nyilvános megegyezése vagy bírói ítélet nélkül semmi be, il-

23) *Tímár (Rojcsek) Sándor*: Telekkönyvi jogunk alaptanai, Budapest, 1938 Pestszentlőrinc, 157–158. oldalak, a szerző kiadása

24) *Grosschmid Béni*: Magánjogi előadások; Jogszabálytan 470. oldal, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-társulat kiadása, Budapest 1905; egyetértőleg idézi *Tímár*: Telekkönyvi jogunk alaptanai, 158. oldal

25) lásd erről: *Dr. Reitzer Béla*: A telekkönyvi bizalom oltalmának határai ..., 5. oldal; A Magyar Jogász Egylet által 1907-ben pályadíjjal jutalmazott mű. Budapest 1908 Franklin Társulat nyomdájára Reitzer im. 28. oldal. A szerző itt arra utal, hogy a II. német jogászgyűlés is foglalkozott ezzel a kérdéssel. Nem sikerült nyomára akadni, hogy a II. német jogászgyűlést mikor és hol tartották. A III. jogászgyűlés 1862. augusztus 26-án Bécsben volt.

Kitér erre részletesen *Jóhárt László*: Az ingatlan-nyilvántartás bírósági garanciáinak megerősítéséről, Tanulmány, Kézirat, Budapest, 2002; készült a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság felkérésére és az Igazságügyi Minisztérium megbízásából

26) *Bölöni László*: A telekkönyv hitele; Nyomtatva Lévi Könyvnyomdájában Bánffyhunyon 1909; Kitér erre részletesen *Jóhárt László*: Az ingatlan-nyilvántartás bírósági garanciáinak megerősítéséről, Tanulmány, Kézirat, Budapest, 2002; készült a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság felkérésére és az Igazságügyi Minisztérium megbízásából

27) *Jóhárt László*: Az ingatlan-nyilvántartás bírósági garanciáinak megerősítéséről, Magyar Jog, 2003. május 265–276. old.

28) *Soós László*: Fogarasi János tervezete a telekkönyv létrehozásáról, Agrártörténeti szemle XXXIII. Évfolyam 1991. 1–4. szám 199. oldal

letőleg semmi ki ne tábláztassék.” A nyilvánkönyvi bíró a bekebelezés tekintetében hatáskört kap arra, hogy a követelés anyagi jogi alapja felől döntsön, azaz valójában ítélik az ügyben, megállapítsa, hogy a betáblázandó követelés igazságos, csalárd, netán alaptalan. Utóbbi kérdésekben való döntés távol áll a telekkönyvi felülvizsgálati hatáskör terjedelmétől. A bírói felülvizsgálat a törvényszéki határozat hozatala során megy végbe:

– a bíró előtt az adós személyesen szóban vagy írásban, „teljes hitelű nyilatkozványban kijelenti a teherjog a kötelezvény kért betáblázását”, azaz igazolja a terhelés tekintetében létrejött megegyezést, a bíró ebben az esetben rövid határidőn belül határozattal helyt ad a bejegyzésnek;

– amennyiben ilyen betáblázási megegyezést igazol, illetőleg betáblázási engedélyt adó nyilatkozat nincs, illetőleg a betáblázást ellenző nyilatkozatot tesz az adós, akkor a bíró az adós meghallgatását rendeli el az ügyben, és ennek alapján dönt a betáblázás felől, akár az adós akarata ellenére is.

A II. világháború után a polgári jog körében a két nyilvánkönyvi rendszernek a telekkönyvi rendszer felszámolásában megtestesülő egységesítésekor *Világhy Miklós* fejtette ki nyomatékosan ellenvéleményét.²⁹ „A telekkönyv az ingatlanokra vonatkozó, elsősorban dologi jogszerezés közhitelű tanúsításával biztosítja harmadik, jóhiszemű és ellenérték fejében jogot szerző személyek érdekeit. *Világhy* szerint, míg a telekkönyvi rendszer jellegzetesen forgalmi célokra jött létre, a telekkönyvnek az ingatlanok forgalmát biztosító funkciója van, harmadik személyek jogos érdekeinek védelmére kialakított intézmény, addig az áruforgalom biztonságának érdeke az állami földnyilvántartástól teljesen idegen, lévén működését földbirtokpolitikai és földrendezési érdekek indokolják.

Világhy utal arra, hogy „már a Ptk. megalkotása körül kérdéses volt, hogy ez a jogintézmény mennyiben szolgálhat szocialista viszonyokat. A kérdést akkor még indokoltabbá tette az a távlati elképzelés, hogy a föld felszíne nálunk is egészében és egységesen állami tulajdonba fog kerülni, s

ezzel az áruforgalom ezen a területen is megszűnik. A döntés akkor az volt, hogy a telekkönyvi rendszert, amely a jobbiztonságot szocialista viszonyok között is kielégítően szolgálja, fenn kell tartani.” A telekkönyv megszüntetése, a két nyilvántartás egységesítése később a mezőgazdasági földek kollektivizálásának befejezését követően merült fel. „Most tíz évvel a Ptk. hatályba lépése után, a mezőgazdaság teljes kollektivizálásának befejezése után, és a földtulajdoni viszonyok fejlődésére vonatkozó régi elképzelések meghaladása után, ez a kérdés ismét új viszonyok között merül fel. Ma már nem arról van szó, hogy fenntartsunk-e olyan jogintézményt, amely magántulajdonosi viszonyok között keletkezett, mert ma már tudjuk, hogy azonos jogintézmény megváltozott társadalmi tartalom mellett több-kevesebb átalakítással jól szolgálhatja az új viszonyokat. A kérdés ma az, hogy a mezőgazdaság kollektivizálása nem tette-e most már végképp meghaladottá a telekkönyv intézményét.”

„A kérdés most az, nem jelent-e indokolatlan párhuzamosságot egyfelől a bírósági szervezet keretében működő telekkönyv, másfelől az ún. állami földnyilvántartás. Erre a kérdésre merőben formális szempontból és részlegesen igennel kell válaszolni. Bár a telekkönyv elvileg a földnyilvántartás általános, tehát az ország egész területére és mindenféle rendeltetésű földre (telekre) kiterjedő földnyilvántartás, az ún. állami földnyilvántartás pedig csak a mezőgazdasági rendeltetésű földekre tejed ki, ez utóbbi vonatkozásban a kettősség kétségtelenül megállapítható.

A telekkönyv bírósági keretben, az igazságügyi szervezet természeténél fogva igényelt törvényességi rendben működik. Az ingatlanokra vonatkozó akár peres akár peren kívüli ügyekben a bíróságnak a telekkönyvvel való érintkezését nem az jellemzi, hogy egyik hatóság érintkezik a másikkal, hanem az, hogy az ügyfélforgalom ugyanazon a hatóságon belül folyik. A bíróságoknak az állami földnyilvántartással való érintkezése mindenesetre különböző hatóságok közötti érintkezés lenne.” Végso, az egyesítés elleni gyakorlatias érvként a magántulajdon felszámolásának adminisztratív megelőlegzését sejtető lakossági várakozásoktól óvja a jogalkotót.

A II. világháború utáni magyar perjogi irodalomban elsősorban *Farkas József* foglalkozott a nemperes eljárások elvi kérdéskörével. *Farkas József*nek az volt az álláspontja, hogy „a nemperes eljárások közül pedig a telekkönyvi eljárásban, a cégeljárásban stb. a bíróság államigazgatási és nem igazságszolgáltatási tevékenységet végez.”³⁰

29) *Világhy Miklós*: A Polgári Törvénykönyv felülvizsgálatának elvi kérdései. II. Magyar Jog és Külföldi Szemle 1972. 8. szám. 453–454. oldal

30) lásd *Farkas József*: A nem peres eljárások néhány elméleti kérdése. Jogtudományi Közlöny, 1962. 8. sz. 408. oldal.; *Farkas József*: A jogerő a nemperes eljárásokban, Jogtudományi Közlöny, 1962;

lásd erről *Bajory Pál*: A polgári peres eljárás kézikönyve. KJK. Bp. 1995. 31. oldal; lásd erről különösen: *Gáspárdy László*: A polgári per idő-dimenziója. Budapest, 1989

A szerző – nem túl széles körben ismert – magyarázó és illusztráló megállapítása szorosan kapcsolódik ahhoz a bevezető gondolatához, amelyben megállapítja: „jogrendszerünkben található nagy számú kivétel... amikor is, nézetem szerint, az államigazgatási szervek igazságszolgáltatási tevékenységet, a bírósági szervek pedig államigazgatási tevékenységet is ellátnak.” *Farkas* szerint, a bíróságok ugyancsak államigazgatási és nem igazságszolgáltatási tevékenységet végeznek az államigazgatási határozatok felülvizsgálata iránti perekben.

Farkas mindamellett megállapítja, hogy a szabálysértési eljárás, a birtokháborítás megszüntetése iránti eljárás igazságszolgáltatási tevékenységek államigazgatási szervek hatáskörében. A jelen sorok szerzője hozzáteszi, hogy ugyancsak igazságszolgáltatási tevékenység a kisajátítási eljárás során végzett összes hatósági tevékenység. Milyen érdekes, az irodalom az alapjogi korlátozások legélesebb helyzetében nem lát diszfunkciót a közigazgatási ügykörben.

Farkas megfogalmazásában a telekkönyvi eljárás nem igazságszolgáltatási célú, nem reparatív jellegű, nem a megsértett jogrend helyreállítását célozza. Az igazságszolgáltatás tárgya ugyanis mindig konkrét jogsérelemből adódik, ennek megfelelően annak alanya konkrét személy, a fél, aki az ügyben szabály szerint érdekelt. *Farkas* szerint, az igazságszolgáltatás e jellemzői függetlenek attól, hogy az igazságszolgáltató fórum bíróság-e vagy más hatóság, független szerv-e vagy sem, milyen alárendeltségben működik és eljárásában utasítható-e vagy sem.

A bírósági, illetve e közigazgatási szervek hatás- és ügykörének elválasztásában, *Farkas* szerint, alapvető ok volt a közjog-magánjog dualisztikus rendszerének megfelelően – jogi rendelkezés hiányában, az ún. Hatásköri Bíróság ítéletei alapján – a polgári eljárás magánjogi érdek, jogosítvány ér-

vényesítését, védelmét szolgálta, és ennek alárendelten a bíróságok hatáskörébe polgári eljárás során közjogi igény elbírálása nem tartozhatott.

A két tevékenység elhatárolása kapcsán – elsődlegesen hivatkozva az államigazgatási szakirodalomra³¹ – kifejti, hogy az államigazgatási és igazságszolgáltatási tevékenység elválasztása kapcsán fontos elválasztó ismérvek minősül az államigazgatási tevékenységben fellelhető kettős jogkör (végrehajtó és rendelkező), illetőleg ennek az igazságszolgáltatási tevékenységben megmutató hiánya. *Farkas* álláspontja szerint, az igazságszolgáltatási tevékenység az államigazgatás végrehajtó tevékenységéhez áll közelebb, alapvetően eltérő jegyeik mellett.

Az 1990-es évek végén *Prugberger Tamás* is az egységes, közigazgatási hatáskörben vezetett nyilvánkönyvi rendszer megszüntetése, illetőleg a bíróságok által bevezetett telekkönyvi rendszer visszaállítása mellett³² érvel, a nyilvánkönyvi hatáskörök szétválasztása mellett. *Prugberger* kiemeli, hogy „ha a földhivataloknak az ügyforgalma nem lenne olyan nagy, mint amilyen, hibaforrásként akkor is ott áll az, hogy a földhivatal egyfelől területfelmérést, területmegosztást azaz kataszteri tevékenységet, másfelől pedig bejegyzési kérelmek elbírálását és teljesítését, harmadszor pedig mező- és erdőgazdasági földterületek adásvételével, valamint haszonbérletével kapcsolatos szerződések jóváhagyását látja el”. *Prugberger* vitathatóan mutat rá arra, hogy „Ebben a sokrétű tevékenységben domináns szerep jut a műszaki és a célszerűsége orientáló közigazgatási tevékenységnek. Ugyanakkor hiányzik belőle a pártatlan jogszerűsége irányuló tevékenység.”

Nem értünk egyet a szerzővel, mivel úgy tűnik, a szerző sem tudott a közhitelesség és a törvényesség fogalmi azonosításától, illetőleg a bírósági határozatokhoz kapcsolt nagyobb legitimációs hatás büvkörétől szabadulni. *Prugberger* érvrendszerében – a szokásos érvanyagként más szerzőknél már megszokott – a legalitás és a publica fides fogalmi elemeinek nagymérvű azonosítása, továbbá azoknak ab ovo a bírósági határozathoz tartozó immanens kapcsolódása érhető tetten.

*Szalma József*³³ is megfontolás tárgyává tenné azt a kérdést, hogy vissza kellene-e térni a korábbi hagyományokhoz. *Szalma* szerint, „...nem arról van szó, hogy a földhivatal nem kompetens, hanem arról, hogy a közigazgatási eljárás jogi természeténél fogva nem alkalmas a konstitutív hatály kiváltására.” A szerző a nyilvánkönyvi rendszer szervezeti, hatásköri és eljárási megváltozta-

31) lásd *Farkas József* i.m. 409. old. által hivatkozva *Kovács István*: Az államigazgatás meghatározása. MTA Állam- és Jogtudományi Intézet Értesítője 1957. 1. szám; *Beér János-Kovács István-Szamel Lajos*: Magyar Államjog. Bp. 1960. 210–213. oldalak, Államigazgatási jog, Egyetemi Jegyzet Bp.1959. 35–38. oldalak;

lásd *Farkas József* i.m. 409. oldal

32) lásd erről: *Prugberger Tamás*: Szempontok az ingatlan-nyilvántartás EU-konform irányába ható újabb reformjához. *Gazdaság és Jog*, 2000. 6. szám 23–24. oldalak

33) lásd erről *Szalma József*: Az ingatlan-nyilvántartás bírósági vagy közigazgatási hatáskörbe tartozásáról. *Jogtudományi Közlöny*, 2002. 12. szám 499–506.

tását a bejegyzés jogkeletkeztető hatálya és közigazgatási eljárás illeszkedés képtelenségében, rendszeridegenségében látja. *Szalma* ma úgy gondolja, hogy „a telekkönyvi szervek bírói hatásköre a jogbiztonságot szolgálja,”... „azt, hogy a bírósági eljárásra jellemző jogalkalmazási, mellérendelési módszer szerint történjék”. *Szalmánál* a bírósági és a bírói hatáskör egyszerre jelenik meg kívánalomként.

Feltételezve a szerző álláspontjának helyességét, a jogkeletkeztető közigazgatási eljárások sokasága, különösen a kisajátítási eljárások közigazgatási hatáskörben hagyása még inkább indokolná a bírósági hatáskörbe kerülést, hiszen itt – ellentétben az ingatlan-nyilvántartási joggal – valóban jogmegszüntetésben és jogkeletkeztesben való döntésekről van szó. A kisajátítási eljárásban nem az érintett felek megegyezését kell az alaki felülvizsgálat keretein belül értékelni, hanem legteljesebb hatalmasságuk, tulajdonjoguk megvonása és megszüntetése, egyúttal a köztulajdon keletkezése kérdésében, továbbá a kártalanítás módja és mértéke kérdésében kell döntetni.

Az 1990-es évek hozadéka: a lényeg helyett a szervezeti-hatásköri vita kibontakozása

A magyar nyilvántartási rendszer – elsősorban a változásokra való felkészületlensége miatt – szembetalálkozott egy soha nem tapasztalt, robbanásszerű regisztrálandó ingatlan, jog, tény, továbbá adatszolgáltatással megalapoznia, majd saját szolgáltatása eredményeként nyilvántartásba vennie. A főváros szintjén az egy szervezetbe tömörített és így átláthatatlan, következőképpen vezethetetlen és irányíthatatlan nyilvántartásvezetés kritikus állapotba jutott minden jó szándékú kísérlet ellenére. A főváros szintjén napi két-három ezer érkező nyilvántartási bejegyzési kérelem meghaladta, illetőleg ma is meghaladja a szervezet kapacitását, mind a hardver (épület, gépek, helyiségek) mind a szoftver (gépi programok, szakképzett munkaerő) tekintetében. (Az utóbbi évek jelentős létszám-bővítésével és a háttérfeltételek közel egymilliárd

forintos fokozatos fejlesztésével a kapacitás gondok rövidesen végleg megoldódnak – szerk.)

A jogalkotás válaszreakciójában a telekkönyv visszaállítása lett az egyik leghangúlyosabb érv, annak ellenére, hogy a hetvenes évek elejére a telekkönyvi nyilvántartás is összeomlott, amely csak azért nem derült ki, mert az ingatlanforgalom szinte megszűnt (évi 300 ezer ügy országosan, amely ma csak Pest megyében vagy akár csak a fővárosban másfél hónap forgalma).

A jogalkotási kísérlet visszhangra talált a földügyi közigazgatásban is, amely ellentmondásosan reagált az új helyzetre. A negatív reakciók az elkövetett nyilvántartási rendszer költségvetési többletfordításaira, a szükségtelen párhuzamosságok újra éledésére hívták fel a figyelmet. A földügyi közigazgatáson belül kisebbségi véleményként megjelent az egységes nyilvántartási rendszer szétválasztásának indokoltsága is, igaz kissé bizarr, de az osztrák telekkönyvi irodalomban gyakran hivatkozott tartalommal. A szétválasztás nem az eltérő nyilvántartási célok összeférhetetlensége, tárgy és tartalom különbözősége, a működő nyilvántartási rendszernek a jogállami princípiummal való ütközése, az alkotmánynak a tulajdonvédelmi előírásaival való ütközése merült fel érvként, hanem egy nemzetközi egyezményvel, nevezetesen az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett emberi jogi konvenció 6. cikkelyébe ütközése okából.³⁴

A bírósági hatáskörben vezetendő telekkönyvi rendszerre való visszatérés először az Igazságügyi Minisztérium 1995-ben, az új ingatlan-nyilvántartási törvénytervezetről készített munkaanyagában került kifejtésre, különösebb visszhang és meggyőző erő nélkül. Az Igazságügyi Minisztériumban készült tervezet elsődleges szerkesztési hibája volt képpen az volt, hogy egyfelől nem ismerte fel az egységes nyilvántartásban a telekkönyvi típusú ügyek mellett a földkataszter és a földértékelés intézményi rendszerének kezelési problémáját, illetőleg a telekkönyv és a földadókataszter nyilvántartási egységének törvénykezési feladatát, másfelől az ingatlan-nyilvántartás reformja cím alatt mindössze a telekkönyv visszaállítását célozta meg, szinte egyszerűsítve azt a telekkönyvi rendtartással.

Az Igazságügyi Minisztérium tervezetének lényegi tartalmi hiányosságát azonban mégis másban kell megfogalmaznunk. A tervezet nem érintette az anyagi jogi alapokat, nem mutatott rá a tervezett nyilvántartási reform és az anyagi jog, különösen a Ptk. ehhez szükséges módosítására, szándéka valójában a bírósági hatáskörhöz való áttérés törekvé-

34) lásd erről: *Niklasz László*: Jogsértő-e az ingatlan-nyilvántartás. Geodézia és Kartográfia szakfolyóirat, 1998. november;

lásd erről: *Jórárt László*: Jogsértő az ingatlanok nyilvántartása. Magyar Nemzet, 1998. szeptember 21.); A földügyi szakigazgatás kérdőjelei. Geodézia és Kartográfia, 1998/12. szám 6–9.

sében volt kitapintható. Nem észlelte, hogy a klasszikus telekkönyvi rendtartásnak az ingatlanokra vonatkozó csupán a dologi jogok nyilvántartására koncentrált tartalma fölött magánjogi szempontból is elmúlt az idő, egyáltalán nem ismerte fel a közjogi korlátozások telekkönyvi nyilvántartásának szükségességét, illetőleg azok feljegyzésének telekkönyvi hatályát érintő dogmatikai problémákat és jogalkotási feladatokat, a számítógépes adatfeldolgozással vezetett telekkönyv nyilvánossága és az információs önrendelkezési jog összhangjának új problémáit, nem reagált a joggyakorlat elmentmondásaira sem. Az IM és az FM között akkor is kibontakozott hatásköri vita lezárását a Kormány határozata ideiglenesen lezárta, a számítógéppel vezetett új Inyvtv. megalkotásában a közigazgatási hatáskör fennmaradt.

Az új Ptk. koncepciója és a telekkönyv

Az új polgári törvénykönyv koncepciója, az ingatlan-nyilvántartás gyakorlati problémáira is hivatkozva, elsősorban jogtörténeti és praktikus érvekre építve felvetette a bírósági hatáskörben, illetőleg felügyelte alatt vezetendő elkülönült telekkönyvi rendszer visszaállításának lehetőségét.³⁵ A koncepció érvrendszert nem tartalmaz, inkább jogpolitikai meggyőződést. A telekkönyvi és a cégnyilvántartási ügyek összekapcsolása viszont nem szerencsés. A cégnyilvántartás a semmiből jogalanyokat hoz létre. Az ingatlan-nyilvántartás

jogalanyok által létrehozott jogügyleteket regisztrál különböző joghatással, köztük szűk körben jogalakító hatással.

A bírósági hatáskörben vezetett telekkönyv, illetőleg a bírói mágiájáról

Jó járt, Petrik, Szalma, Prugberger a telekkönyvi legalitást emelik ki, mint a közigazgatási természetű ügyet mégis bírósági hatáskörbe soroló ismérvet. A szerzők sem tudtak kibújni a XIX. századnak a bírósági és a közigazgatási jogalkalmazási tevékenység különbségét rejtő legalitás versus önkény dichotómiájából. A jogalkalmazás kifejezés alatt kétségkívül egészen a XX. századig egy ideig a bírói jogalkalmazást értették igazán, az ítélkezési folyamatot, a közigazgatási tevékenységet még a jogalkalmazó jellegét is hosszú ideig tagadták.³⁶ Így nem kell csodálkoznunk azon, hogy a *Jó járt* által idézett szerzők is a legalitást tekintették olyan követelménynek, amely a bírói, de nem csupán a bírósági hatáskört igényli.

A XIX. és XX. század fordulójáig a közigazgatás – itt is kiemelten az angolszász országokban – alárendelt szerepet játszott. A közigazgatási joggal szembeni küzdelem utolsó hadállásait e jogág legnagyobb ellenfele, *Dicey* adta fel 1915-ben, a *Law Quarterly Review*ben írott nevezetes cikkében.³⁷ „A modern törvényhozás és az uralkodó törvényhozó vélemény, amely a valóságban a Parlament cselekvését irányítja, a kabinetet, illetőleg a Koronának a kabinet által befolyásolható vagy irányítható szolgálait kétségtelenül jókora bírói vagy kvázi-bírói hatalommal ruházza fel.”

*Friedmann*³⁸ mutatott rá, hogy *Dicey* teljesen félreértette a francia „droit administratif” jellegét, amikor azt hitte, hogy az a kormány „önkényének” védelmére hivatott, holott éppen ellenkezőleg, a polgárt védelmezte a kormány „önkényével” szemben. A közigazgatás diszkrecionális jököre nem azonos az önkénnyel, azzal nem azonosítható. *Kulcsár* fontosnak tartja rámutatni arra az avult szemléletre, amely szerint a jog uralma minden tekintetben teljes egyenlőséget követel meg az állam és az állampolgárok között. Az állam és az állampolgár viszony nem írható le egyszerűen, mint az állam és polgára egyenlő vagy nem egyenlő viszonyával. Megállapítható, hogy általában e közjogi viszony törvényes biztosítékokkal kiegyensúlyozott. Ennek kapcsán a témához közel sorolt államigazgatási eljárási törvényre is elég utalni, amely az eljárásjogi cselekményeket sokkal kötöttebb módon szabályozza, mint a polgári

35) *Vékás Lajos*: Az Ingatlan-nyilvántartás közhitelességének megerősítéséért. Magyar Jog, 2001. március; továbbá: Az új Ptk. koncepciója és tematikája. Magyar Közlöny különszám, Budapest, 2003. február 10. 72–73. old.

36) lásd *Kulcsár Kálmán*: A jog realizálódásának problémái, 2. A jogalkalmazás szervezetei és a politika; 226. oldal in: A jogalkalmazás szervezetei és a politika 226. oldal, idézi: *Dicey*, A. V.: The Development of Administrative Law in England. 31. Law Quarterly Review, 15.

37) lásd *Kulcsár Kálmán*: A jog realizálódásának problémái, 2. A jogalkalmazás szervezetei és a politika; 226. oldal in: A jogalkalmazás szervezetei és a politika 226. oldal

38) lásd *Kulcsár Kálmán*: A jog realizálódásának problémái, 2. A jogalkalmazás szervezetei és a politika; 226. oldal, idézi *Friedmann, Wolfgang*: Law in a Changing Society. Abr. ed. 1964. 275. old. A diszkreció problémájára az államigazgatási jogi magyar irodalom; lásd: *Szamel Lajos*: Az államigazgatás törvényességének jogi biztosítékai. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1957. II. fejezet; *Toldi Ferenc*: Az államigazgatási rendelkezések megsemmisítése és megváltoztatása. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1965. 33. oldal

peres eljárásról szóló törvény, éppen azon megfontolásból, hogy itt az állam adminisztratív hatalma közvetlenül hatályosul.

A közigazgatáshoz kapcsolt alacsonyabb legalitás kapcsán kísért az abszolútista államok jogához társított adminisztratív diszkréció. A szabályozottság adott esetben éppen annyira „önkéntes” lehet, mint a diszkréció, míg az utóbbi jogszerűsége is megállapítható, ha a hatályos jogi előírások által kialakított keretek között a jog által előírt funkciót teljesíti.³⁹ Az állam igazgatási tevékenységét szabályozó joganyag elvileg sem különbözik a jogrendszer más ágától (eltekintve a másodlagos, a szabályozott jelenség és viszonyok szociológiai jellegéhez tapadó különbségektől), éppen ezért a közigazgatási tevékenység is jogalkalmazó tevékenység.

A közigazgatási tevékenységet nem jogalkalmazásnak valló nézetek *Kulcsár* szerint⁴⁰ két formában jelentkeznek:

1., A közigazgatás folyamatát nem a jog, hanem a diszkréció határozza meg;

2., A bíró konkrét esetben ítélkezve az adott ügyre nézve az „igazságot” állapítja meg, míg a közigazgatási szerv vagy az adminisztrátor meghatározott politikát hajt végre.”

Az első felfogás – ahogy *Pound* megállapítja – *Arisztotelész*hez nyúlik vissza. *Arisztotelész* tekintett először azonosnak a diszkrecionális és az adminisztratív elemet. Később pedig a XVII–XVIII.

században, amikor az államhatalmi ágak szétválasztásának tanítása kialakulóban volt, s amikor a feudális állam igazgatási gyakorlata tényleg példát is nyújtott a diszkrecionális közigazgatási tevékenységre, különösen sértve a feltörekvő polgárság érdekeit, egyik elterjedt politikai eszmévé lett, és maradt is.

A második álláspont egészen a legutóbbi időkig általánosan elterjedt volt, sőt még ma is vannak hívei, szemmel látható tények ellenére is. Sokféleképpen való kifejeződését *Kulcsár* abban foglalja össze, hogy a közigazgatás politikai tevékenység lenne, míg a bírászkodás politikamentes. Ennek az álláspontnak az illusztrálására említi mindenekelőtt *Merkl*t, aki a XX. század elején még azt állapíthatta meg, hogy a közigazgatást és a bírászkodást – egyebek közt – azon az alapon is elválasztják, hogy a bírászkodás a jogrend alkalmazására, teljesítésére szolgáló állami funkció, míg a közigazgatás szabad tevékenység a jogrend keretei között. A bírói jogalkalmazásnak „öncélja van”, és pedig az igazság megállapítása, míg a közigazgatás eszköz, egy bizonyos cél érdekében tevékenykedik; a bírói szervek függetlenek, az igazgatási szervek viszont nem. *Kulcsár* ugyancsak idézi *Bruisint*,⁴³ aki szerint a jogalkalmazás a konkrét esetben való igazság megállapítására törekszik, míg az igazgatási tevékenység praktikus célok elérésére.

Kulcsár összefoglalóan úgy minősíti az előbbieket szerinti, a bírászkodás és a közigazgatás közötti különbségtételi megállapításokat, amely az igazgatási tevékenység jogszabály-alkalmazó jellegének tagadására irányul, a közigazgatás politikai jellegét hangsúlyozza. Ez a politika-mentesség nyilvánul meg a közigazgatás vélelmezett jogszabályi kötetlenségében, diszkrecionális tevékenységében, ellenben a bíróságok jogalkalmazó tevékenységéből mindezek az elemek hiányoznának. Ezek szerint amilyen mértékben diszkrecionális jellegű a bírászkodás – és tagadhatatlanul az – olyan mértékben bír adminisztratív tartalommal. Mindezek alapján, legalább is kérdéses a két fajta állami funkció, a bírászkodás és a közigazgatás ilyen jellegű különbsége. *Kulcsár* szerint, a kétféle jogalkalmazás jellegét, azonosságát és különbségét nem a politikai elem megléte vagy hiánya, hanem sokkal inkább annak mibenléte és megnyilvánulási módja határozza meg.

Kulcsár szerint, igen nagy azoknak a tábora, akik elismerik a bírói folyamatnak – a jogászai formalizmus túlmutató – politikai jellegét.⁴⁴ A modern jogszociológia megállapításai alapján joggal állapítja meg *Kulcsár*, hogy „a bírósági rendszert újab-

39) lásd *Kulcsár Kálmán*: A jog realizálódásának problémái, 2. A jogalkalmazás szervezetei és a politika; 226. oldal in: A jogalkalmazás szervezetei és a politika 226. oldal, idézi *Merkl*: A Allgemeines Verwaltungsrecht. Wien und Berlin, 1927. 68. o.

40) lásd *Kulcsár Kálmán*: i.m. 229. oldal lásd: *Pound, R.*: The Judicial Process in Action. New York, Law Forum. Volum. I: 1955. 14. oldal, idézi *Kulcsár* i.m. 230. oldal

41) idézi *Kulcsár* i.m. 230. oldal.: lásd: *Arisztotelész*: Politika II. 8. III. 15. 4–6. III. 4. 27, Nikomachosi Etika V. 4. 3–4. V. 6–7.; lásd *Merkl*, A.: Allgemeines Verwaltungsrecht.

25–27., 43. oldal 1927; idézi *Kulcsár*: i.m. 230. oldal

42) lásd *Kulcsár Kálmán*: A jog realizálódásának problémái, 2.

A jogalkalmazás szervezetei és a politika; 226. oldal in: A jogalkalmazás szervezetei és a politika 226. oldal, idézi *Merkl*: A.

Allgemeines Verwaltungsrecht. Wien und Berlin, 1927. 68. o.

43) lásd: *Bruisint, Otto.*: Über die Objektivität der Rechtsprechung. Helsinki, 1949. 181. old.; idézi *Kulcsár*: i.m. 230. o.

44) lásd *Kulcsár Kálmán*: i.m.-231.oldal); lásd *Kulcsár* által idézve még *Luhmann*: Politische Planung, 48. oldal, i.m.

233. oldal; lásd *Kulcsár* i.m. 233-234. old.; idézi *Ulmer*: The

political Party Variable in the Michigan Supreme Court. Journal of Publis Law, 1962; *Nagel*: Political Parties and judicial

Review in American History – Journal of Publis Law, 1962;

Kulcsár: i.m. 237. oldal, idézi ennek kapcsán *P. Nonet*: Ad-

ministrative Justice. New York, 1969. 1. oldal

ban, tényleges szervezeti-politikai kötöttségét felismerve, egyre inkább a politikai rendszer egyik alrendszereként közelítjük meg, a bíróságot és a bírákat, mint a politikai folyamat résztvevőit vizsgáljuk, inkább, mint a nagy kezdőbetűvel írott Jog prezentálóit.” Természetesen ez a felfogás feloldja az államhatalom hármass felosztásáról kialakult klaszikus polgári felfogást. A bírósági eljárásokhoz tapad az a téves képzet is, amely szerint ott inkább dönt a jogszabály, mint az ember. Az adminisztratív elem kivonása a bírói gyakorlatból, annak mechanisztikus felfogása a XX. század húszas éveivel idejét múlttá vált. A pszichológiai és politikai tudomány az „emberi elem” kimutatásán túl, eljutott a bírósági politikai hovatartozásának az ítélekezésben megnyilvánulásához is.⁴⁵ Ezzel párhuzamosan mutat rá *Kulcsár* arra a felismerésre is, hogy ahogyan jogszabályon kívüli tényezők hatása a bírói tevékenységben kimutathatóvá vált, úgy vált egyre inkább világossá a jogi elem jelentősége, illetőleg a közigazgatási szervezet bírói funkcióinak megjelenése a közigazgatási döntésekben”.

A nyilvánvaló különbségek felmutatása során a jogszociológia inkább a következmény elemeket hangsúlyozza, így különösen rámutatva a két jogalkalmazási forma közötti szervezeti keretek, eljárási formák elkülönülése történeti okaira. Mindezek alapján, a jogszociológia is jogtudományban uralkodó álláspont szerint, a bírói jogalkalmazást elsődlegesen a jogi konfliktusokhoz kapcsolja, míg a közigazgatási tevékenység esetén a szervező tevékenységet emeli ki. *Kulcsár* kitér arra, hogy a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatánál is kimutatható a konfliktus-helyzet, ami indokolja a bírósági hatáskört. *Kulcsár* mindazonáltal azt is kimutatja, hogy a tipikusan irányító szervező tevékenységet végző közigazgatásban megjelennek a konfliktus-helyzeteket feloldó

mozzanatok, illetőleg másfelől a bírói ítélekezésben látensen ott vannak a szervező elemek is. A bírói ítélet közvetlenül néhány embert, azok viszonyait érinti, és csak közvetettségben gyakorol hatást, ezzel szemben a közigazgatási tevékenység, tipikusan szervező tevékenység.⁴⁶

A bírói függetlenség informális korlátját jelenti a felsőbb bíróságok, ezen belül is különösen a Legfelsőbb Bíróság ítélekezési gyakorlatához való spontán igazodás, illetőleg közvetlen összefüggés áll fenn az alsó fokú bíróságok eredményességének mérése között. „A bírák függetlenek, a jogszabályok alapján meggyőződésüknek megfelelően döntenek, az ítélekezési tevékenységükkel összefüggésben nem befolyásolhatók és nem utasíthatók.” Az LFB jogegységi döntései pedig kötelezőek az eljáró bíróságokra nézve, amely intézmény – a bírói szabadságot és függetlenséget korlátozó – valójában hatáskör elvonó jellegű. A jogbiztonság áttöri a bírói hatalmat is, hierarchizálva azt, egyben bekötve a politikai rendszerbe a személyi elven keresztül.⁴⁷ A bíróságok és a politikai szervezeti rendszer közötti kapcsolatot az Alkotmány 48. § (1) bekezdése teremti meg, amelynek alapján „A Legfelsőbb Bíróság elnökét a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja, elnökhelyetteseit a Legfelsőbb Bíróság elnökének javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. A Legfelsőbb Bíróság elnökének megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

A bírói függetlenséget csak az igazságszolgáltatási tevékenység keretében deklarálja a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. Tv. 3. §-a „A bírák függetlenek, a jogszabályok alapján meggyőződésüknek megfelelően döntenek, az ítélekezési tevékenységükkel összefüggésben nem befolyásolhatók és nem utasíthatók.”

Mind az igazságszolgáltatásban, mind a modern közigazgatásban zajló jogalkalmazó tevékenység közös eleme a jogszabálynak, mint kötelező elemnek a jelenléte. Továbbá a jogszabály szerinti eljárás és határozathozatal, vagyis a legalitás és törvényesség, mint princípium alapkövetelménye.

A XX. századra a jogállami keretek között működő közigazgatási tevékenység nem kevésbé törvényes, mint az igazságszolgáltatási tevékenység, így legális. A jogalkalmazó legalitásnak nincsenek különböző fokozatai, így nem értelmezhető a legalitás csökkenése vagy teljesebb foka. A jogalkalmazó tevékenység legalitásának egyetlen formája van, nevezetesen annak jelenléte vagy hiánya.

45) *Kulcsár*. i.m. 237. oldal, idézi ennek kapcsán *P. Nonet*: Administrative Justice. New York, 1969. 1. oldal

46) idézi *Kulcsár* i.m. 230. old. pl. *Jacob*: The courts as Political Agencies: a historical analysis; *Llewellyn*: The Common Law Tradition, deciding Appeals, Boston–Toronto, 1960. 26. old.; *Bickel*: The last dangerous Branch. The Supreme Court at the Bar of Politics, New York, 1962; *Saphiro*: Law and Politics in the Supreme Court, London, 1964; *Schubert*: The Judicial Mind, Attitudes and Ideologies of Supreme Court's Justices, 1946. 1963

47) A Legfelsőbb Bíróság a Magyar Köztársaság legfőbb bírósági szerve. Az Alkotmány 47. §. (2) bekezdés. „A Legfelsőbb Bíróság biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, jogegységi határozatait a bíróságokra kötelezőek.”

Magánkézben a Cartographia Kft.

Dr. habil DSc. Papp-Váry Árpád,
a Cartographia Kft. ügyvezető igazgatója

Az állami földmérés 50 éve kialakított szervezetének három termelő egysége közül a nagyközönség és az iskolák térképellátásáról gondoskodó Kartográfiai Vállalatot illetve jogutódját, a Cartographia Kft.-t nyilvános pályázat keretében eladta a magyar állam. Szakmai megfontolások helyett, szakterületünkön – mint az elmúlt másfél évtizedben gyakran – a politika döntött. Ezt a folyamatot kíséreljük meg leírni cikkünkben.

Előzmények

1978-ban, Bangkokban volt az ENSZ Távol-keleti és Csendes-óceániai Térképészet Konferenciája. A konferencia egyik előadója, a berlini (korábban a lagoszi és bangkoki) egyetem oktatója, *Ulrich Freitag* volt. Előadásában azt hangsúlyozta, hogy a fejlődő országoknak el kellene kerülniük a nyugat-európai, észak-amerikai országok térképészeti szervei kialakulásának az útját, és külön kataszteri, topográfiai, földrajzi állami térképészeti szervek helyett, mindjárt első lépésként egységes polgári térképészeti szervezetet kellene létrehozniuk. Ilyen szervezet található a Szovjetunióban és a szocialista országokban. Az egységes szervezet létrehozásának irányába kellene, hogy haladjanak a fejlődő országok is.

Előadása meglepetést okozott, vitát váltott ki, de többen helyeselték a javaslatát. Az elmúlt évtizedek fejlődése igazolta elképzelései helyességét. Az információs társadalom térinformatikai adatok iránti igénye is az egységes polgári földmérési és térképészeti szervezet létrehozásának a szükségességét húzza alá.

Hazánkban, szovjet mintára, 1954-ben jött létre az egységes polgári földmérési és térképészeti szervezet, az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal (ÁFTH), együtt az irányítása alá tartozó két földmérési (BGTV, PGTV) és egy térképészeti (Kartográfiai Vállalat) állami vállalattal. Nem kívánjuk a szervezet történetét ismertetni, de tény, hogy számtalan átszervezés, feladatbővítés (földhasználat, telexkönyv) mellett napjainkig élt, a ké-

sőbbiekben összefoglalóan „földügyi”-nek nevezett szervezet.

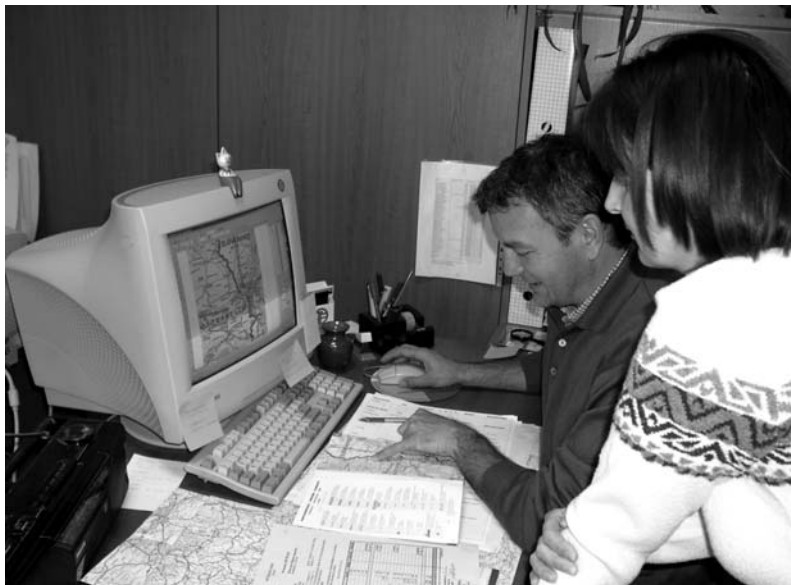
A rendszerváltozáskor az új politikai vezetés nem ismerte fel a szervezet társadalmi-gazdasági jelentőségét, szerepét. 1991-ben mindhárom állami vállalat vezetése feladatként kapta a magánosítás (privatizáció) előkészítését. A szakterület akkori minisztériumi vezetője, *Zsámboki Sándor* ebben a kérdésben az alábbiak szerint foglalt állást: „Vállalataink jövőjét, magam is a magánvállalkozói szférába történő minél előbbi átmenetben látom. (...) Fölvethető a kérdés: célszerű-e egyáltalán vállalataink privatizálása? Erre egyértelmű igennel merek válaszolni. Szakterületünk nem igényli a több ezer fős, sokszor nehézkes állami intézményi formát, sokkal inkább mozgékony kis- és középkategóriájú magántársulatokat, esetleg ezek egyesüléseit” (1).

1992 tavaszán a három földmérési és térképészeti állami vállalat hivatalosan is bekerült a privatizáció II. ütemébe, teljes körűen értékesíthető vállalatként. A Kartográfiai Vállalat a jogszabályi előírásoknak megfelelően (a vállalati formából társasági formába való) átalakulás, illetve a privatizáció előkészítésére szerződést kötött a CoNexus Rt. tanácsadó szervezettel, és elkészítette vagyoneértékelését az Arthur Andersen Co. céggel. A Kartográfiai Vállalat átalakulási tervét a vezetőség 1992. november 26-án dolgozói értekezleten ismertette. A tájékoztató során, mindenki meglepetésére *Zsámboki Sándor* úr, a Földművelésügyi Minisztérium (FM) főosztályvezetője közölte, hogy a privatizációt a minisztérium leállítja, mert 25 %-ban tartósan állami tulajdonban kívánja tartani a céget. Ő változtatta meg álláspontját vagy a felső vezetés? – nem tudni. Az 1992. évi LIV. törvény értelmében mindhárom földmérési és térképészeti vállalat 25 % +1 szavazattal tartós állami tulajdonba került, és felügyeletét az ÁPV Rt. elődje, a Privatizációs Igazgatóság vette át.

1993. január 1-jén a Kartográfiai Vállalat Cartographia Kft.-vé alakult. Tanácsadó cége, a CoNexus Rt. nem merte kezdeményezni az állami

tulajdon feletti rész privatizációját. (Ugyanígy járt a BGTV is. A kft.-vé alakult Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalat tanácsadója viszont a cég 51 %-át értékesítette a dolgozóknak. A többségi tulajdonrészrel a cég gyakorlatilag kikerült az állami irányítás alól.)

1994-ben a földmérési és térképészeti vállalatok visszakerültek a Földművelésügyi Minisztériumhoz. Nem a Földügyi és Térképészeti Főosztályhoz, hanem a magánosítást irányító új szerve-

Térképészítés

zethez, a Privatizációs Főosztályhoz. Ez a Főosztály kezdte előkészíteni a Cartographia Kft. privatizációját. Ennek keretében felkérték a céget, hogy a későbbi lebonyolítás érdekében alapítsa meg a Munkavállalói Résztulajdonosi Program (MPR) szervezetet, és jegyeztesse be a cégbíróságon. A dolgozók 1994 elején háromhavi fizetésüket fizették be az MRP szervezetnek a tulajdonszerzés reményében. A cégbíróság kicsit szabálytalanul, a tényleges tulajdonszerzés előtt, 1995. február 27-én nyilvántartásba vette a Cartographia Kft. MPR szervezetét. (A hét évig bankban kamatozó pénz 2001 végén 20 % kamatprémium levonása után kapták vissza a dolgozók, amikor megszüntették a szervezetet. A megszűnés oka az volt, hogy semmi jel nem utalt a privatizációra, és a dolgozókat a tulajdonszerzésben segítő jogszabályi kedvezmények megszűntek.)

A Földművelésügyi Minisztérium Vezetői Értekezletének 1995. szeptember 4-ei ülése elfogadta

a Cartographia Kft. privatizációs stratégiáját. A minisztérium felkérte az ÁPV Rt.-t „a tartós állami tulajdonhányad feletti rész egyben történő” értékesítésére. A tárca fontosnak tartotta, hogy „a pályázók szakmai befektetők legyenek, üzletkapcsolataik révén biztosítsák a Cartographia Kft. számára a piacok megtartását, továbbá új piacok megszerzésének lehetőségét és három évig a foglalkoztatottság fenntartását”. Novemberben a kormány ismét napirendre tűzte a privatizációs

törvény módosítását. Ennek keretében az Oktatási Minisztérium, az iskolai atlaszok kiadásának biztosítása érdekében, javasolta a Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.-vel azonos nagyságú tartós állami tulajdonhányad (50 % +1 szavazat) megállapítását. Az új törvény megjelenéséig a Földművelésügyi Minisztérium a privatizációt elnapolta (1995. november 16.). Az 1995. évi privatizációs törvény (XXXIX. tv.) a Cartographia Kft.-t 50 % + 1 szavazattal a tartós állami tulajdonú körbe sorolta.

Az Állami Privatizációs Vagyongyűnökség (ÁPV Rt.) két évvel(!) később

(1996 novemberében) szólította fel a Cartographia Kft.-t, hogy készítse el privatizációs pályázati kiírásának tervezetét. Az ÁPV Rt. előírásai alapján elkészült és átadott pályázati kiírás elfeküdt a hivatalban. Ettől kezdve egészen 2002 végéig semmilyen hírt nem kapott a Cartographia Kft. az esetleges privatizációjáról. Úgy hittük, mivel nyereséges, a hazai oktatás szempontjából fontos cégről van szó, örök időre állami tulajdonban maradjunk.

A privatizáció rétestésztaként nyúló ügyei mellett, az FVM szakmai irányításért felelős Földügyi és Térképészeti Főosztályával kapcsolataink egyre lazábbá váltak. 1992-ben és 1993-ban még közreműködtek a prémiumfeltételek kiírásában és kiértékelésében, de ez később teljesen átkerült a Privatizációs, illetve a Vagyongazdálkodási Önálló Osztályhoz. 1998-ig a cég Felügyelő Bizottságában (dr. Szőke Tasi Sándor majd dr. Fenyő György személyében) képviseltette magát a Főosztály,

azután már nem. *Apagyí Géza* első kinevezéskor próbált ezen a helyzeten változtatni, tanácsadó szervezetébe beválasztotta a vállalatvezetőket, az ágazati értekezletre is meghívást kaptak. A rövid átmeneti idő után, már az új főosztályvezetők kinevezéséről sem kaptunk értesítést. Az egyes kollegákkal megvolt a kapcsolat (*Pokoly Béla, dr. Remetey Fülöp Gábor*), és a többi munkatárs is szívesen segített, ha megkerestük őket, de az egységes földügyi igazgatás érzése, a közös ügy érdekében való együttes cselekvésre való mozgósítás eltűnt. A magunk részéről az az érzés, hogy egységes polgári földügyi és térképészeti szervezetnek vagyunk a tagjai, még megmaradt. Büszkék voltunk arra, amikor olvastuk, hogy az Európai Unió is példaértékűnek tekinti szervezetünket. A pozitív eredmények (a távérzékelés bevonása a termésbecslésbe, GPS hálózat, digitális kataszteri térképek készítése stb.) mellett azonban a szervezet gyengeségei is egyre jobban megmutatkoztak (szakmai szempontok helyett a politika érvényesülése a vezetők kiválasztásában, a földhivatalok

Térképbolt a Bosnyák téren

helyzete jogszabályi és pénzügyi megerősítésének az elmaradása, a szakma első törvényének, a földmérési és térképészeti jogszabálynak, a külföldi gyakorlattól eltérő megoldásai stb.).

1991–1999 között állami megrendelést, segítséget, esetleg elnyerhető pályázati lehetőséget sem kaptunk. Az egyetlen segítség az volt, hogy egy évet kivéve a Privatizációs Igazgatóság, de az agrár minisztérium (FM, FVM) sem vonta el a cég adózott eredményét, hanem a cégnél hagyták eredménytartalékként, a pénzügyi helyzet stabilizálása, a forgótőkehiány csökkentése érdekében.

2000-ben és 2001-ben az FVM Vagyongazdálkodási Önálló Osztálya támogatásával – a Föld-

ügyi és Térképészeti Főosztály egyetértésével –, az Európai Unióhoz való csatlakozást segítő keretből vissza nem térítendő támogatást kaptunk. 2000-ben a 2–5 kg-os festékdobozokat felváltó, környezetkímélő hordós festékadagoló beszerzésére 4,5 millió Ft-ot, illetve 2001-ben egy új nyomdagép megvásárlásához 90 millió Ft-ot.

Kikerülés a tartós állami tulajdonú körből

A 2002. évi parlamenti választásokat követően az új kormány kezdeményezte a költségvetési törvény módosítását. A módosítási javaslatokról a júniusi újsághírekben jelent meg először tájékoztató, mely szerint egyes tartós állami tulajdonú cégek tulajdonosi jogai a minisztériumoktól átkerülnek az Állami Privatizációs és Vagyongazdálkodási Rt.-hez. A módosítás során érintett cégek között feltűnt a Cartographia Kft. neve is. A minisztériumi egyeztetésre megküldött javaslatcsomag hangsúlyozta, az állami részesedés mértéke nem változik, csak a tulajdonosi jogok rendeződnek át az egyes tárcák és az ÁPV Rt. között. Az FVM-ben sem a Cartographia Kft. közvetlen felügyeletét ellátó Vagyongazdálkodási Önálló Osztály sem a szakmai háttérrel adó Földügyi és Térképészeti Főosztály nem kifogásolta az átcsoportosítást. *(Megjegyzés: az utóbbi minisztériumi részleget kihagyták az egyeztetésből – Szerk.)* Pedig a kormányelőterjesztés állítása (nem változik a tulajdoni szerkezet) ellenére sejthető volt, hogy a felügyeleti irányítás módosítása a közeli magánosítást készíti elő.

A korábbi kétéves (2001, 2002) költségvetési törvény módosítása – több törvény megváltoztatásával együtt – 2002. július 19-én jelent meg (2002: XXIII. tv.). Ennek melléklete tartalmazta, hogy a tulajdonosi jogokat Cartographia Kft. felett, 50 % +1 szavazat tartós állami részesedéssel az ÁPV Rt. gyakorolja a jövőben. A 100 %-ban állami tulajdonú Geodéziai és Térképészeti Rt. és az 51 %-ban már magánkézben lévő Pécsi Geodéziai és Térképészeti Kft., 25 % +1 szavazat tartós állami részesedéssel az FVM-nél maradt.

2002. szeptember 27-én *László Csaba* pénzügyminiszter a Budapesti Értéktőzsdén tőkepiac élénkítő terveit ismertette. Ennek keretében jelentette be, hogy az ÁPV Rt. tulajdonában lévő Forrás Rt. vagyont az állami cégekkel megnövelik, majd részvényeit a piacon lévő kb. 16 milliárd Ft értékű kárpótlási jegyre cserélik, ez azt követően a tőzsdére viszik. A kárpótlási jegyek Forrás részvényekre cserélésével gazdaságilag lezárulna a kár-

pótlási folyamat. A tőkeemelésbe bevont, a Forrás javasolt portfóliójába kerülő cégek között mindössze kettő volt 100 %-ban állami tulajdonú cég: a Cartographia Kft. és a HM Centrálmosodák Rt., 520, illetve 624,3 millió Ft jegyzett tőkével. A bejelentést az október 10-én megjelent 1176/2002. Kormányhatározat véglegesítette.

Az állami cégek kiárúsításának indoka – *Mészáros Tamás*, az ÁPV Rt. elnöke szerint – az, hogy „az állami cégek zöme gyenge hatékonysággal működik, ...a költségvetés nem akar több pénzt adni a gyengén működő társaságok vagyonekezelésére, ráadásul az uniós csatlakozás megváltoztatja az állami szerepvállalás lehetőségeit is.”

A Cartographia Kft. szemszögéből ez finoman fogalmazva szépen hangzó valótlanítás volt. A cég fennállásának 49 éve során mindig nyereséges volt, az állam nem költött pénzt vagyonekezelésére, és a két földmérési vállalat mellett az Európai Unióban is működhetett volna állami céggént, mint a francia IGN, az angol Ordnance Survey, a katalán ICC stb. Az újságírók is valótlannak érezték az állítást, mert a kormány „pénzhiányával” magyarázták a kiárúsítási javaslatot.

2002. december 23-án (sic!), a költségvetési törvény keretében a Parlament ismét módosította „az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyonek értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX.” úgynevezett privatizációs törvényt. Ennek keretében törölték a tartós állami tulajdonú körből a Cartographia Kft.-t.

A magángazdasági lét első éve

2003. január 30-án az ÁPV Rt. Igazgatósága több üzletrész (társasági részesedés) térítésmentes átadásával kialakította a Forrás Rt. portfólióját. Az ÁPV Rt. közleménye szerint a portfólióba került „az ágazatban piacvezetőknek tekinthető Cartographia Kft.-nek, a dolgozói részvényvásárlásra elkülönített részesedésen felüli 90 %-os csomagja” (Napi on line, 2003. 01. 31.). A törvényi előírásokkal ellentétben, az ÁPV Rt. a privatizációról elfelejtette értesíteni a Cartographia Kft. dolgozóit. Az újságcímek nyomán döbrentek rá a munkatársak arra, hogy a Cartographiát eladják, és esetleg elveszíthetik munkahelyüket.

A cég magánosításáról szóló cikkek címei joggal tették elkeseredetté a dolgozókat: *Lomtalanítás; Kisöpri a padlást; Nagy kiárúsítás; Végkiárúsítás* stb. A Szakszervezet, az Üzemi Tanács 2003. március 11-ei keltezéssel a dolgozók által aláírt levelet küldött a miniszterelnöknek, a Ma-

gyar Országgyűlés elnökének, több miniszternek, az összes parlamenti frakciónak, az összes párt vezetésének az ügy újragondolása és megállítása érdekében.

„*Vajon miért terhes egy alig több mint 100 főt foglalkoztató, szürkeállománnyal, hivatás- és küldetésstudattal felvértezett szakembercsapat működte, csúcstechnikával, nyomdával, terjesztőhálózattal, piaccal, bevételeinek visszaforgatása mellett nyereséges, versenyképes, méreteihez képest országosan (el)ismert cég az állam számára? Az EU-tagság versenyében is helytállni képes cégiünk további erősítése, biztatása helyett az elbizonytalanodás, kiszolgáltatottság érzését kaptuk. Mi vár ránk? Piacvásárló új tulajdonos? Szétdarabolás, értékesítés? »Szakmai« befektető, akit kizárólag az elérhető haszon érdekel? Vagy (csupán) a kiskereszvényesek, akiket kizárólag hozamuk aggaszt?»*

A levelet az érintettek többsége továbbította az ÁPV Rt.-nek. *Kamarás Miklós* vezérigazgató 2003. III. 28-án válaszolt.

„*Az ÁPV Rt. igazgatósága 2003 januárjában döntött arról, hogy a Cartographia Kft. törzstőkéjének 90 %-át kitevő üzletrészt a Forrás Vagyonekezelési és Befektetési Rt.-be apportálja, ugyanakkor a Privatizációs törvényben foglalt lehetőséget figyelembe véve 10 %-os tulajdoni részesedés elkülönítésre került a Cartographia Kft. munkavállalói részére, kedvezményes tulajdonszerzés biztosítása érdekében, amelynek megvételére történő felajánlását a közeljövőben a társasággal együttműködve tervezzük lebonyolítani.*

Hangsúlyozni kívánom, hogy a Cartographia Kft. többségi tulajdonosaként a Forrás Rt. a későbbiek során az ÁPV Rt. gyakorlatának megfelelően, átlátható módon, nyilvános pályázat keretében kívánja a Kft. magánosítását megvalósítani.

Természetesen az értékesítési eljárás során Önök, a Cartographia Kft. dolgozói, illetve a kivásárlás céljából létrehozott társaságuk egyenlő esélyekkel indulhatnak az egyéb szakmai befektetők mellett.”

A levélből jól látszik, az illető nem itt a Földön él, különben nem gondolná, hogy egy állami cég, évről-évre központilag meghatározott mértékű fizetésemelést kapó dolgozói meg tudják vásárolni félretett pénzükből munkahelyüket.

Az ÁPV Rt. válaszelevele mellett június 6-án a Parlament azonnali kérdések és válaszok órájában *Panczel Károly* (FIDESZ) képviselő újsághírek nyomán az alábbi kérdést tette fel: „Vajon miért felesleges a Medgyessy-kormánynak egy kiváló

szakembercsapattal, csúcstechnológiával, nyomdával, terjesztőhálózattal, piaccal rendelkező nyereséges, versenyképes állami cég?” *Szabadi Tamás OM politikai államtitkár válasza: „A Cartographia Kft. nem tartozik a tartósan állami tulajdonban maradó társaságok körébe. Nem megalapozott a társaság előre megfontolt átjátszásáról szóló feltételezés, a cég jövőbeli sorsának alakulása tisztán piaci döntések mentén, a nyilvánosság kontrollja mellett fog megvalósulni.”*

A Forrás Rt. vezetése a levelek nyomán – a tőzsdére vezetést esetleg megzavaró hangulattól vagy politikai döntéstől tartva – 2003. április 3-án a XIV. kerületi Zeg-Zug Gyermekházban tájékoztatta a dolgozókat a kialakult helyzetről. Az értekezleten elhangzott, hogy jelenleg nem tud a Forrás Rt. nyilatkozni a cég jövőjéről. Három lehetőség között kell majd választaniuk.

1. Ha a cég kellő nyereséget produkál, része marad távlatilag is a Forrás Rt. portfóliójának.

2. Tőkebevonással feljavítják a céget, és megtartják, vagy eladják.

3. Eladják.

A Forrás Rt. elnök-vezérigazgatójának két nappal korábbi nyilatkozata, az utóbbit tette valószínűvé. A Forrás Rt. részvények hozamáról ugyanis azt nyilatkozta a cég vezetője: *„A ránk bízott vagyonelemek egy részét jó árfolyamon tudjuk majd értékesíteni, és a pénzt biztonságosan vélt befektetésekbe helyezni. Így lesz képes a Forrás Rt. osztalékot fizetni.”*

Március folyamán a CA IB Tőkepiaci Tanácsadó Rt. vagyonértékelést tartott Cartographia Kft.-nél. Az értékelés eredményeként a cég 90 %-ára négy érték született:

Eszközalapú érték	1,2 milliárd Ft
Üzleti érték	400–500 millió Ft
Cégérték	700–800 millió Ft
Javasolt privatizációs ár	600 millió Ft

A Forrás Rt. június 13-án tette közzé részvényjegyzési felhívását kárpótlási jegyekért. A részvények gazdasági hátterét adó cégcsomagban (portfólióban) a Cartographia Kft. 90 %-a 630 millió Ft értékkel szerepelt. A cég átlagos nyeresége ehhez az értékhez viszonyítva várhatóan többnek ígérkezett, mint a részvényektől várt 4–5 %-os hozam. A nyár derekán a Forrás Rt. közzétette, hogy a portfóliójában lévő közel két tucat nem tőzsdei cégtől, 2002. év után 33,3 millió Ft osztalékot kaptak. Ebből 18,5 millió Ft a Cartographia Kft. adózott nyereségének az 50 %-a volt. Július végére kiderült, a Forrás Rt. részvényeinek 30,43 %-át a privatizáció területén nem a legjobb hírű Arago Rt.,

17,86%-t a Dona-Döme Kft. vásárolta meg. Az ÁPV Rt. szavazati aránya 22 % maradt.

Október 7-én a Cartographia Kft. vezetője kitazott a Frankfurteri Könyvvásárra. Másnap kapta az Üzemi Tanács elnökének az értesítését arról, hogy a Forrás Rt. nyilvános, egyfordulós pályázat

B/I-es Heidelberg levilágító

útján értékesíti a cég 90 %-os üzletrészét. Miért vált ez ilyen sürgőssé? – kérdeztük a Forrás Rt. vezetését. A válasz egyértelmű volt. 2003-ban meg akarják kapni a pénzt. A törvényben előírt határidőket figyelembe véve, nem várhattak tovább. Mi lesz a dolgozóknak felajánlott 10%-kal? – kérdeztük tovább. Május óta várunk arra, hogy az ÁPV Rt. eladja, tovább nem várhatunk! – volt a válasz. Rohanás az ÁPV Rt.-hez. Hosszas sürgetés, győzködés, közölgék végre az eladási feltételeket. Fél tucat különböző változat után kiderült, az ÁPV Rt. egységnyi üzletrészt a Forrásnak átadott érték (630 millió Ft) és a cég 90 %-ának névértéke (468 millió Ft) hányadosának (134,6) a szorzatával kapott érteken adja el, 50 %-os árkedvezménnyel. További megszorításként közölték, hogy csak a 6 hónapja nyolc órában a cégnél foglalkoztatottak vehetnek üzletrészt. A kedvezményesen vásárolt üzletrész maximális értéke 360 eFt lehetett.

A nem túl kedvező ajánlattal a cég 137 munkatársából 94 élt, és a felajánlott 10 %-os üzletrészből 2,78 %-t vásárolt meg 2003. november 14-én az időközben megjelent pályázati kiírás lejáratú időpontja előtt 7 nappal. A vásárlás előnye az volt, hogy a 94 dolgozó, mint tulajdonos elővásárlásra lett jogosult. Az elővásárlás azt jelenti, hogy a nyertes pályázóval kötendő szerződés változtatás nélküli elfogadásával (azonos ár, azonos fizetés és egyéb feltételek mellett) az egyes tulajdonosok, mint magánszemélyek élhetnek.

A pályázat

2003. október 21-én több újságban megjelent a pályázati kiírás a Cartographia Kft. eladására. A pályázat beadásának határideje november 21. volt. Egy hónap állt rendelkezésre, hogy pályázzunk. A pályázat szerint a 90 % legalacsonyabb ára 700 millió Ft. A pályázónak vételi kötelezettséget kellett vállalni a munkavállalók kedvezmé-

Tankönyvkiadó Rt.
Cartographia M-2003. Kft.
(a menedzsmentből alakult szervezet)
Michelin Hungary Kft.
Michelin (Franciaország)
Pauz-Westermann Kft.
Apáczai Tankönyvkiadó
Mozaik Kiadó
Equinox Ventures (Helikon érdekeltség)
Vinton Filmgyártó Kft.

A pályázati ajánlatot megvásárló cégek.

nyes tulajdonszerzése érdekében elkülönített 10 % azon részére, amelyet a dolgozók nem vásároltak meg. Ezen résznél az ára arányos a 90%-ra felajánlott árral. A pályázati kiírás szerint, a tulajdonos által előírt iratokat egy ún. titokszobában kellett elhelyezni, ahol a pályázók és szakértők azokat áttanulmányozhatták, bejárhatták a céget, igazgatói interjúk kérhettek az információk értelmezésére, és a tulajdonos (Forrás Rt.) engedélyével írásban további adatokat is igényelhetek. A cég átvilágítása közben kapta a Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. az utasítást az ÁPV Rt.-től, hogy lépjen vissza, mert a kormány a céget privatizálni akarja. A visszalépő Tankönyvkiadó tanácsadó cége gyorsan egy másik befektetőnek javasolta a cég megvételét. Az utolsó napokban jelentkező új vevő a későbbi elővásárlási bonyodalmak kikerülése érdekében először az igazgatót, majd a teljes menedzsmentet kérte, hogy több vásárló esetén éljenek elővásárlási jogukkal. A javaslat elfogadhatatlan volt, mert az új vevő a cég jövőjét a nyomda és a Térképészeti Székház eladása utáni kisebb térképszerkesztősként képzelte el. A beszélgetés során viszont kiderült: a menedzsment is szeretné megvenni a céget, de a banki hitelekkel együtt sem sikerült még a teljes összeget előteremtenie. Feltehetően a menedzsment kirekesztése miatt emelte meg az új vevő a vásárlási árat 4,42 %-kal, 31 millió Ft-tal.

A pályázat lejárt előtti napon (november 20-án) a sajtó közölte, hogy kapós a Cartographia Kft., mert a pályázati csomagot kilencen vásárolták meg. Határidőre két (egy érvényes és egy érvénytelen) pályázat érkezett be a Forrás Rt.-hez. November 26-án az értékelő bizottság az Axel Springer médiacsoport magyar leánycégeit irányító Bayer József érdekeltségébe tartozó Vinton Filmgyártó, Forgalmazó és Reklám Kft. pályázatát tekintette nyertesnek, 731 millió Ft ajánlati árral. A Forrás Rt. közleményében hangoztatta, hogy a döntés csak az elővásárlási jogra biztosított idő lejárata követően válik véglegessé.

Küzdelem a továbbélésért

A menedzsment, a dolgozók biztatására és támogatásával, banki kölcsönből, saját és beruházási tőkéből szeretne volna megvásárolni a céget. A cég számlavezető bankja 10 éves futamidőt feltételezve, 400 millió forint kölcsön visszafizetésére tartotta képesnek a céget. Hosszas tárgyalások, újabb és újabb üzleti tervek, fejlesztési elképzelések alapján ez az összeg 450 millió forintra módosult. A vételárhoz még hiányzó 340 millió Ft-os összeget a vezetés és az általuk megkeresett befektetők nem tudták előteremteni. Az utolsó pillanatban talákoztak a Cartographia Kft. legnagyobb kereskedelmi partnere, a Libri Könyvesbolt-hálózat, valamint a Magyar Nagylexikon Kiadó és a Skála Áruházlánc tulajdonosaival, akik hosszú távon fantáziát, azaz üzletet láttak a cég fenntartásában, a könyvkereskedelem és a térképkiadó együttműködésének erősítésében. A cég menedzsmentjének a feladatául azt szabták, hogy az eredményes piacvezető céget még elismertebbé, még hatékonyabbá tegyék a jövőben.

Az elővásárlási joggal csak üzletrész tulajdonos élhet. A cég ügyvezetője élt ezzel a joggal úgy, hogy számláján megjelent a banktól kölcsönbe kapott 450 millió és a menedzsment, illetve az új befektetők 340 millió Ft-ja. December 21-én dr. Papp-Váry Árpád 35 millió Ft bánatpénz befizetése mellett élt elővásárlási jogával, majd december 30-án átutalta a vételárat a Forrás Rt.-nek. December 22-én a Forrás Rt. honlapján megjelent a több újság által átvett hír: „Papp-Váry Árpád a Cartographia Kft. tagja és ügyvezető igazgatója szerezte meg a jogot, hogy adásvételi szerződést kössön a Forrás Rt.-vel a Cartographia Kft. 90 százalékos üzletrészének megszerzésére.” A hír igaz volt, Papp-Váry Árpád élt az elővásárlási joggal, de tulajdonrésze és a menedzsment tulajdonrésze is ösz-

szegében és %-ában is kicsi a befektetők befizetéseihez képest. Ha nem is sikerült a cég többségi tulajdonjogát megszereznie a menedzsmentnek, a cég egyben tartását, jövőbeli működését hosszútá-

Spirálozó

von érdekelt befektető fellelésével elérte. A többi vásárló cégszűkítési, profiltisztítási elképzeléseit látva, a menedzsment büszke lehet, és reméljük a jövőben is büszke lesz majd erre a megoldásra.

Utóirat

A Napi Gazdaság 2004. január 14-ei száma „Megdobta az eredményt a Cartographia eladása” címen számolt be a Forrás portfoliójáról. A cikk megállapítja, hogy a térképkiadó 90%-a 630 millió Ft-tal szerepelt a cég könyveiben. Az eladási ár 731 millió Ft volt. A dolgozók vásárlása után fennmaradt 7,22%-ot 16%-kal magasabb áron, 58 667 436 Ft-ért adta el a Forrás Rt. A Cartographia Kft. eladásából származó tiszta haszon 159 millió Ft volt. (125,3%-os hozam 10 hónap alatt). Nem volt rossz üzlet.

A Cartographia Kft. jogelődjét 1954. december 1-jén alapította az állam. 2004-ben lesz a cég alapításának 50. évfordulója. Reméljük, és bízunk benne, hogy 49 év állami tulajdonosi lét után a cég megújulva, fiatalosan fog belevágni a magántulajdonosi lét újabb 50 esztendejébe.

IRODALOM

1. *Zsámboki Sándor*: A földmérés, a térképészet és a földügy jelenlegi problémái, jövőbeli feladatai. Geodézia és Kartográfia, 1991/3. 159–164. o.

2. Nehezen fakad a forrás. Napi Gazdaság, 2002. március 31.

3. *R. Kovács Dániel*: Kárpótlási jegy-csere. Látogatmegoldás. Figyelő, 2002. október 3–9. 76. o.

4. *Mink Mária*: Az ÁPV Rt. vagyonszerzési koncepciója. Heti Világgazdaság, 2002. október 18. 115–117. o.

5. Hajrában a végkiürítés. Magyar Nemzet, 2002. október 31.

6. *Dutka Noémi*: Indulhat az állami „végkiürítés”. Népszava, 2002. október 31.

7. *Peterdi Ágnes*: Tavaszi csere kárpótoltnak. Népszabadság, 2002. november 5. 14. o.

8. Megint túl éhes a költségvetés. Napi Gazdaság, 2002. november 6.

9. Kapós a Cartographia. Világgazdaság, 2003. november 20.

10. *Eörsi János*: Vagyonleépítés. Ambiciózus magánosítási terveket dédelget az ÁPV Rt. elnöke. Figyelő, 2002. december 19 – 2003. január 1. 12. o.

11. *Berger Zsolt*: Lomtalanítás. Apport a Forrás Rt-be. Figyelő 2003. február 20–26., 50–51. oldal

12. *Halaska Gábor*: Kisöpri a padlást is. Privatizációs tervek az ÁPV Rt.-nél. Figyelő, 2003. május 15–21., 23–24. o.

Cartographia Ltd. in Private Hands

Á. Papp-Váry

(Summary)

Cartographia Enterprise, founded on 1st December 1954, and later also its successor, Cartographia Ltd. remained a state-owned company till the end 2002. The reason for staying in government hands well after the political transition period was that it continued producing geographical and historical atlases approved by the Ministry of Education, and it had to be supervised by the State. Towards the end of 2002, the company stopped being a state-owned enterprise, and was sold by the end of 2003. The company was bought by the management together with a proprietary group of book publishers.

FRANKFURTI KÖNYVVÁSÁR 2003

Tavasszal éles vita volt a Német Könyvkiadók Szövetsége és a Vásári Iroda között. Az évről évre növekvő kiállítási árak miatt a könyvkiadók a vásár Münchenbe telepítésével fenyegetőztek.

A kiállítás-szervezők meghátráltak, nem emelték az árat, sőt a kiállítók belépőjegye villamosbérletként is szolgált a vásár ideje alatt. Az a kiállító, aki három évre (2003–2005) előre lefoglalta helyét, évente 12 %-kal olcsóbb árat fog kapni.

A vásár díszvendége Oroszország volt. Az orosz kiállítást az Orosz Földmérési és Térképészeti Főhatóságnak és vállalatának a bemutója nyitotta. Oroszország hatalmas 1:2 500 000 méretarányú dombortérképe mögött, óriási ország- és köztérképek alatt állították ki a nagyszámú kézi térképet és atlaszt. Nagy érdeklődést kiváltó új termékeik: Oroszország négy kötetesre tervezett nemzeti atlaszának első kötet; Remeszov 1700-ban Nagy Péter megbízásából készített, kéziratos „Szibéria rajzos könyve” faksimile kiadása és a két éve új kiadásban megjelent nagy világatlasz (31x49 cm) kézi atlasz változata (24,5x34,5 cm).

Az Orosz Földmérési és Térképészeti Főhatóságot április óta miniszteri rangú személy vezeti, dr. Alexander Borodko személyében. A miniszter külön sajtótájékoztatót ismertette a Főhatóság legújabb eredményeit. Többek között azt, hogy például a moszkvai Kartográfia vállalatnak kettő darab Mercator térképszerkesztő programcsomagot vettek, tíz munkaállomással.

A korábbi években az orosz állami térképkiadók szétszórta, a többi térképkiállító között, kicsi bemutató területtel voltak jelen Frankfurtban. Most meglepő volt, hogy – a korábbi szerény jelenléttel szemben – megerősödött, technikailag feljavított cégek együttes bemutatójára került sor. A miniszteri fogadáson a látottak iránti elismerését, az egykor sikeres orosz kartográfia „feltámadása” miatti örömét több kiadó is kifejezte. A lengyel Terra Nostra vezetője, Elzbieta Kuzmiuk angolul, az ukrán Kartographia vezetője, Rosztiszlav Szoszsa és a magyar Cartographia Kft. vezetője, dr. Papp-Váry Árpád oroszul köszöntötte a kiállítókat. Negyedikként az egyik magán orosz térképkiadó, a DMB vezetője, Szergej Melikov üdvözölte a „nagy testvért”, felhívva a figyelmet a sikeres magánkiadóknak a térképészeti résznél található kicsiny kiállítási területeire. Megjegyzése nem tetszett a miniszternek, közölve, hogy ez nem a reklám helye.

Az orosz állami térképészet újbóli megerősödése mellett, a térképpiac többi országában a pár éve óta tapasztalható tökekoncentráció, a kis cégek eltűnése, felvásárlása folytatódott, és ez tükröződött a kiállítá-

son is. A térképkiállítás 1/3-át a Mair kiadó területe foglalta el. Ez a kiadó a korábban a Bertelsmanntól megvásárolt Falk, Reise und Verkersverlag és Geodatta után, 2002-ben a svájci Hallwag és Kümmerly-Frey cégeket is bekebelezte. A német piacon egyetlen vetylőtársa maradt: a német autóklub, az ADAC, a Haupka és a Ravenstein cégekből álló konzorcium. Ez a szervezet azonban csak a német nyelvterületre kéri, és csak ott terjeszt térképeket, az exportról lemondott, többek közt a magyar Cartographia kárára.

Az amerikai Langenscheidt megvette a Blay Foldex céget. Az amerikai Repglobe korábban megvásárolt dániai Scanglobe céget felszámolta, a földgömb gyártat leszerelte, és elvitte Amerikába. Ennek egyedül az olcsóbb és kevésbé szép földgömböket gyártó olasz cég, a Nova Rico örült, mert így egyedőre versenytárs nélkül maradt az európai piacon. A lengyel állami térképkiadót, a PPWK-t a rendszerváltozást követően rögtön privatizálták. Furcsa módon az igazgató kapta meg a céget. A nyomdát eladta, majd átjtszotta a céget egy bankcsoportnak. A hibás vezetés nyomán a cég folyamatosan piacot veszített, adósságot halmozott fel. Az idén a csőd elkerölése érdekében az iskolai atlaszokat eladták (hét millió zlotyért) egy magán könyvkiadónak (Nova Era). A még fennmaradó adósságrészét épületük eladásából fedezik. Az eredeti létszám 20%-ával, Kopernicus néven kívánják folytatni a turizmust, idegenforgalmat szolgáló térképek kiadását. A piacon levő német Mair, az osztrák Freytag, a magyar térképeket importáló lengyel Demart és a többi lengyel magán térképkiadó (Daunpol, Kompass) mellett nehéz lesz megkapaszkodniuk.

A korábbi években nagyon sok állami térképszolgálat állított ki Frankfurtban. 2003-ban ezek száma csökkent. A francia, orosz, német, svájci, svéd cégek azonban továbbra is ott voltak. Új, első kiállítóként volt jelen a HM Térképészeti Kht. nagy kiállító területtel és nagyon szép térképekkel.

Az éles piaci versenyben a holland Wolters Noordhoff megkezdte atlaszai Hong-Kong-ban való sokszorosítását. Keményfedelű, kis iskolai atlaszát 40 000 példányban, szállítással együtt 1,96 euroért(!) állították elő a kínaiak. A Boss atlasz kiadásának 125. évfordulójára az atlasz korábbi kiadásából (1877, 1902, 1921, 1939, 1947, 1967, 2003) ugyanazon területet ábrázoló térképekből az ábrázolási mód fejlődését érzékeltető atlaszt kívántak összeállítani. A nagyméretű (27x37,5 cm), 217 oldalas atlaszt szintén Hong-Kong-ban készítették. A kínaiak szkennelték be a kiválasztott régi atlaszlapokat, sokszorosították és bekötötték azokat, majd Hollandiába szállították. A 15 000 példányban gyártott termék egy példányra jutó költsége 5 euro volt.

A várostérképek iránti kereslet látszólag csökken. Egyre több városi önkormányzat állít elő az idegenforgalmilag érdekes városközpontból ingyen osztogatott térképeket. Az 1–2 napra odautazó üzletemberek, turisták számára ezek a gyengébb minőségű, a fontosabb műemlékeket szemléltető térképek is elegendőek.

A japán Teikoku Shoin cég évek óta földrajzi atlaszát egészíti ki a történelmi tartalommal, mert szerintük a földrajzi viszonyok jelentősen befolyásolták a történelmi eseményeket is. Az iskolai földrajz atlasz elképzelést most japán körzeti atlaszok kiadásánál alkalmazzák. A németek megkezdték irodalomtörténeti várostérképek kiadását (Literarische Stadtpläne). A japán és német kezdeményezés mellett más új térképtípust nem láttunk.

Az autó- és turistatérképeket mindenütt kiegészítik a GPS adatainak azonosítását segítő táblázzal. A korábbi évek hagyományos térképeket külön-külön digitalizáló programjait (Rascon, Dry) most egy új programmal egészítik ki (Rascon-Mapserver), mely a térképeket egy új földrajzi hálózatban egységesíti. A szlovák cég 63 szlovák és 96 cseh területet ábrázoló 1:50 000 méretarányú térképeit illesztette össze egységes térképfelületté, amiből tetszés szerinti területről készíthető új térkép. A programfejlesztés másik újdonsága a térképkészítő programok térinformatikai (adatbázis készítő és kezelő) programmal való kiegészítése. A korábbi programok mellé ezek már megvehetőek, de áruk még meglehetősen nagy.

Dr. Papp-Váry Árpád

„INGATLANFORGALMAZÁS MODELLEZÉSE” CÍMŰ COST G9 PROJEKT MUNKAÉRTEKEZLETE SOPRONBAN

2003. október 16–19. között Sopronban került megrendezésre az EU együttműködés keretében folyó „Ingatlanforgalmazás modellezése” című COST G9 kutatási munka 5. értekezlete. A projekt résztvevői 11 európai országból érkeztek. A háromnapos program keretében elhangzott előadások témái az ingatlanok forgalmazásának folyamatában szerepet játszó három nagy tématerület – a szabványosítás, a jog és a közgazdaság – köré csoportosultak.

Az első munkanapon Erik Stubkjaer, az Aalborgi Egyetem Területfejlesztési Tanszékének professzora, a projekt vezetője és prof. Márkus Béla, a NYME Geoinformatikai Főiskola főigazgatója, a COST G9 projekt magyarországi munkacsoport elnöke üdvözölte a résztvevőket. Ezután angol nyelvű előadások hangzottak el, ezek sorrendben a következők voltak:

A konferencia résztvevői (a képen balról jobbra: Jaap Zevenbergen, Marina Vaskovich, Hans Mattson)

Hans Mattson (Svédország): Nemzeti elemzések – Dánia, Finnország, Hollandia, Horvátország, Svédország és Észtország

Marina Vaskovich (Svédország): Külföldi szakértők vizsgálódása a Dániában történő ingatlanforgalmazás területén

Miran Ferlan (Horvátország): Elővételi jog, jelzálog és ingatlanforgalmazás Horvátországban

A második napon Apagyi Géza, a Magyar Köztársaság Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériu-

Andrew Frank

ma Földügyi és Térképészeti Főosztályának (FVM FTF) vezetője üdvözlő szavai után a következő angol nyelvű előadásokra került sor:

Apagyi Géza (Budapest, FVM FTF): Változások a magyar ingatlan-nyilvántartási rendszerben

Nagy Gábor (Budapest, CELKCenter): A Közép-Európai Tudásközpont bemutatása

SZÁMÍTÓGÉPEN KEZELHETŐ TÉRKÉPEK KÉSZÍTÉSE A BARANYA MEGYEI FÖLDHIVATALBAN

Teljes sebességre kapcsolt a földügy a digitális térképek készítésében. Mind a földhivatali fejlesztések, mind pedig az adott feladatok ezt tükrözik. Azon földmérő társaink, akik nem a földügyi igazgatás területén dolgoznak, de figyelemmel kísérik szakmánk feladatait, már találkozhattak a MePAR, a KÜVET fogalmával, sőt a META rövidítés sem ismeretlen előttük. Ezeket a kifejezéseket a földbirtok-politikai és ingatlan-nyilvántartási szakemberek is ismerik, de a helyi – Baranya megyei – sajtóságokkal részleteiben talán még kevésbé találkoztak. Elsősorban az ő számukra szeretném az eddigi munkáinkat összefoglalóan bemutatni.

META

(Megyei Takaros földhivatali információs rendszer)

A META hivatott elősegíteni

- a körzeti földhivatalok adatainak archiválását, belső műszaki segítségének biztosítását akár olyan szinten is, hogy egy előre nem látható esemény következtében annak helyettesítését is biztosítani tudja;

- vezetői információs rendszer (MIS) kiépítésének lehetőségét;

- GIS adatfeldolgozási képesség megteremtését;

- utóbbi alapján az önfinanszírozás elérését. [1]

A vázolt célok eléréséhez megfelelő erősségű hardver eszközökre is szükség van, ami a megyei földhivatalokban rendelkezésre áll. Melyek ezek? A teljesség igénye nélkül:

- **Szerver:** 8685-1RX x255 alaplap, Xeon 1.4 GHz/100 MB mikroprocesszorral és 512 MB DDR SDRAM-mal;

- **Jukebox,** az IBM-től, ami akár 1800 GB DVD lemezekre menthető tároló-kapacitással rendelkezik;

- **6 db munkaállomás** Intel Xeon 2.0 GHz processzorral, 2x128 MB RAM-mal, Windows operációs rendszerrel, vírusvédő programmal, de sajnos szünetmentes áramforrás nélkül;

- **A0-s digitalizáló tábla** több mint 10 ezer vonal inch-enkénti felbontással(!), 914x1219 mm aktív területtel, de sajnos állvány nélkül;

- **Hálózati nyomtatók,** kb. 70 lap/perc nyomtatási sebességgel.

Kataszteri fedvény a MePAR-ban

Az uniós agrártámogatások a termőföld tényleges nagysága szerint történnek. A művelt, vagy ugaroltatott terület nagysága eltérhet a tulajdonos vagy használat ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett területi nagyságától. Ahhoz, hogy a termőföld birtokosa a támogatáshoz hozzájusson, valamint, hogy igazolni tudja a ténylegesen művelt földterületének nagyságát, be kell tudnia azonosítani a művelés alatt álló területét. Ez a kettősség fogalmazódik meg az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszerben (IIER), melynek térinformatikai alapját a MePAR (Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer) teremti meg. A beazonosításhoz az ország területéről rendelkezésre álló digitális ortofotón a vonalas létesítmények, fasorok által közrefogott, a rendszer fejlesztői (FÖMI) által lehatárolt ún. fizikai blokkot, azon belül pedig – a kataszteri fedvény segítségével – a művelt területét tudja beazonosítani. A kataszteri fedvény a nyilvántartási térkép szkennelt vagy vektorizált változata. A földhivatalok feladata a külterületi és zártkerter nyilvántartási térképek szkennelése, illetve vektorizálása volt. A szkenneléssel készült raszteres állományokhoz a helyrajzi számokat be kellett digitalizálni.

Munkánkat nagyban segítették a DigiTerra-MAP rendszer szkenneléshez, digitalizáláshoz transzformáláshoz és geokódoláshoz használt moduljai. Természetesen a végrehajtás megkezdése előtt a program ezen részeit meg kellett ismernünk.

Elvégzett feladatok

Először a határidőkről néhány szót, hogy a feladat „sűrűségéről” képet alkothassunk:

- a projekt indítása: 2003. április 7. (FVM színházterem);

- a meglévő digitális állományú települések (Baranyában 2 DAT-os és négy, már elkészült vektoros állomány) leadása: április 30.;

- koordinációs egyeztetés: május 22., Kaposvár;

- a raszteres szelvények szkennelése, transzformálása a térképi, majd az EOVS rendszerbe: június 15.;

- a Geokódolt raszteres állományok leadása az NKP Kht.-nak: augusztus 1.;

- a vektoros állományok leadása: szeptember 1.

A következő táblázat az elvégzett munkát összesíti az elvárásnak megfelelő vektoros és raszteres állományok szétválasztásával. Munkatársaim hozzáállását dicsérei, hogy a nyári szabadságuk árán is egy ember-

ként végezték feladatukat, hogy a határidőket tartani tudják.

közret	digitalizált			raszteres			szelvény- szám
	külterület			zárterekt	külterület	zárterekt	
	község [db]	földrésztlet [db]	terület [ha]	[db]	[db]	[db]	
Komló	38			5	19	39	
Mohács	48	25770	79905	3	0	34	
Pécs	31	18085	38079	10	0	24	
Siklós	29			2	65	42	
Szigetvár	28	8577	40439	41	43	41	
Összesen:	174			61	127	180	1347

A táblázatból kiolvasható, hogy a pécsi és a mohácsi közret csak vektoros állományokat adott le az egész közretről. Itt emelem ki, hogy a pécsi közret munkatársai – a földprivatizáció földmérési feladatainak elvégzése és Pécs város DAT-os térképének átvétele után és mellett – módszeres következetességgel készítették el a közret községeinek vektoros térképét, ami azóta jelentősen könnyíti munkájukat.

Feladatunkat határidőre és hibátlanul megoldottuk. A hibátlanág ugyan látszólag nem igaz, mert történt egy érdekes dolog is: a mohácsi közret vektoros állománya közé kellett a zártereki foltok raszteres állományait beilleszteni. A beillesztés hibátlanul megtörtént a községi állományoknál. A végén, a keretre vágásnál viszont valamilyen oknál fogva a raszteres állományok 1–70 m-re (általában 50 m körüli értékkel) eltolódtak. Ezt már csak a FÖMI szakemberei vették észre, a megismételt vágás után a probléma újból már nem jelentkezett. A többi közret hasonló műveleténél nem történt ilyen jellegű hiba.

KÜVET (Külterületi vektoros térkép)

A KÜVET-tel kapcsolatban is már sok mindent lehet tudni, de Baranyában még éppen hogy kezdjük a „bőrünkön érezni” a feladat súlyát. Az áttekintéshez legalkalmasabb, ha az útmutató tervezetet hívom segítségül.

Fogalma: „Az ingatlan-nyilvántartási térkép hiteles, digitális másolata.”

Célja: A különböző adathordozókon és formátumban rendelkezésre álló külterületi numerikus és digitális adathalmaz átrendezése, olyan számítógépen kezelhető vektoros térképi adatállomány készítése, amely adatszerkezeténél és pontosságánál fogva DAT átalakításra alkalmas és korszerű alapot biztosít

- az ingatlan-nyilvántartás,
- a földhasználati nyilvántartás,
- a Nemzeti Földalap,

- a birtokrendezés;
- az IIER és különböző térinformatikai rendszerek céljára. [2]

Részei:

- az ún. fekete keret, a meglévő digitális állományok, numerikus adatok és munkák bedolgozásával előállított és rendezett állományok;
- valamint a fehér foltok, azaz az előzőekben nem tartozó grafikus térképi tartalom.

Résztevők:

- a teljes vertikális földügy,
- a szakértő,
- a megyei koordinátor,
- a földmérési vállalkozó.

Adatformatum:

- A KÜVET adatformatuma az ITR 2.5, ami csak a DOS alapú operációs rendszer alatt fut, ezért kénytelenek vagyunk a régi gépeinket használni. Ha valamelyik gép végképp felmondja a szolgálatot (amire akadt már példa), akkor a pótlása csak hasonlóan régi géppel lehetséges.

Feladatink: A Szigetvári Közreti Földhivatal illetékességi területén a KÜVET-es térképek elkészítése 28 EOVS-s, 32 HDR-es és 11 vetület nélküli településről. Ebbe beletartozik

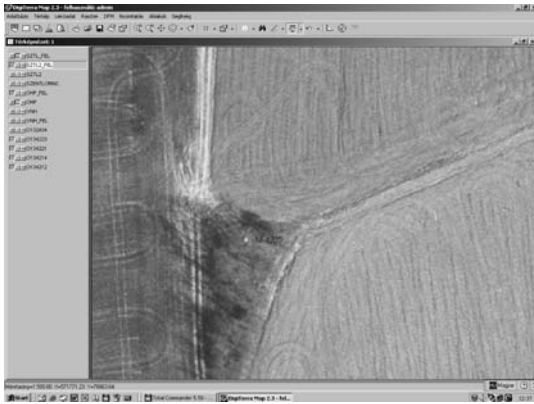
- 50 372 ha területről az értéknövelt adatszolgáltatás (állományrendezés, község és fekvéshatárokkal történő megfeleltetés, alappontok bevitel, rétegek, kódok, jelkulcsok, feliratok egységes ábrázolása a 21/1995 sz. FM rendeletnek megfelelően),
- 18 493 ha EOVS rendszerben elkészült ITR állomány rendezése, ellenőrzése,
- 237 db. EOVS szelvény szkennelése archiválás céljából

(határidő: 2004. február 29.),

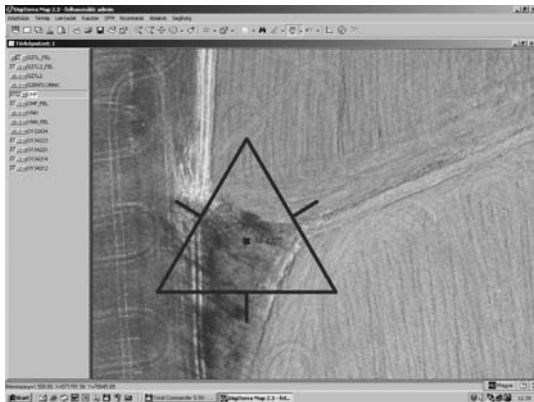
- kb. 1800 db. talajosztályozási folt digitalizálása (határidő: 2004. november 30.),
- 1 370 ha külterület földi újfelmérése,
- 4 045 ha külterület újfelmérése digitális ortofotó felhasználásával (határidő: állami átvétel leadásra: 2004. július 31.; állami átvétel: 2004. szeptember 30.; hibajavítás: október 31.; zárójegyzőkönyv kiadása: 2004. november 30.

Sajátosságok: A közreben található 11 település, amelyek nyilvántartási térképe még vetület nélküli, M=1:2880 méretarányú, öles, az 1860-as években készült. Az örkeresztek a keretjелеkre beszerkesztve kerültek fel, a beszáradás figyelmen kívül hagyásával. A 140 éves térképek pontatlansága az alappontok és a helyszíni mérések alapján jól behatárolható: helyenként 8–11 m-re DK-re tér el az országos hálózattól a térképi tartalom. Az általános KÜVET feladatokon túlmenően, ezeket az eltéréseket is vizsgálnunk kell.

Olyan terepi és térképi adatokat kell összevetni, amelyek egyértelmű választ adnak az eltérés irányára, nagyságára. A térképek vizsgálatára a legjobb lehetőség az alapponthálózat, amely szerencsére jól leképződött az ortofotón, és valós helyszíni mérések eredménye. Az 1. képen jól látható a 13-4205 számú HP. A 2. kép jól mutatja az ortofotót és a helyszíni mérési eredmények egyezőségét. (Ez természetes is, lévén

1. kép

2. kép

az ortofotók transzformálását az alpponthálózatra végeztük, de a méréseink alapjai is a hálózati (alppontok!) A térképi jelkulcs középpontja kitarakja a kő képét.

A 3. képen egy szkennelt terület digitális állománya látható az ortofotót fedvényeként. Az erdőfolt (0322/4 hrsz.) jelentős túlnyúlásán kívül más komolyabb eltérés nem látható.

A folyóirat címlapján látható képen a térkép DK-i eltolódása látható. A KÜVET keretében megoldandó feladat: 10 községben az ortofotók alapján a térképezendő objektumok digitalizálása, a 11.-nél földi újfelmérés (lévén, hogy az utóbbiról nincs repülési anyag).

3. kép

A folyóirat hátsó belső borítóján látható képen a fekete vonal a grafikus nyilvántartási térkép, a kék színű pedig a digitális állomány. Minimális eltéréssel egyeznek a telekhatárok. Sajnos nem minden helyen ilyen „tisztá” a kép.

Összefoglalva megállapítható, hogy nagy lendületet vett az ingatlan-nyilvántartás alapjául szolgáló térképek digitalizálása. Bizunk abban, hogy tartani tudjuk a menetrendet, és 2007 végére valóban a „kataszteri” térképek (külterület, zártkert, belterület) digitális formában rendelkezésre állnak. A DAT-ositással és az ingatlan-nyilvántartás összekapcsolásával pedig megvalósulhat az „egyesítés” ingatlan-nyilvántartás: a térképi tartalmi változások a hozzájuk tartozó okiratok jogerőssé válásával „on line” kerülnek átvezetésre!

IRODALOM:

Apagyi Géza–Zalaba Piroska: A földhivatalok átfogó fejlesztése, stratégiai célok. Geodézia és Kartográfia 2003/6.

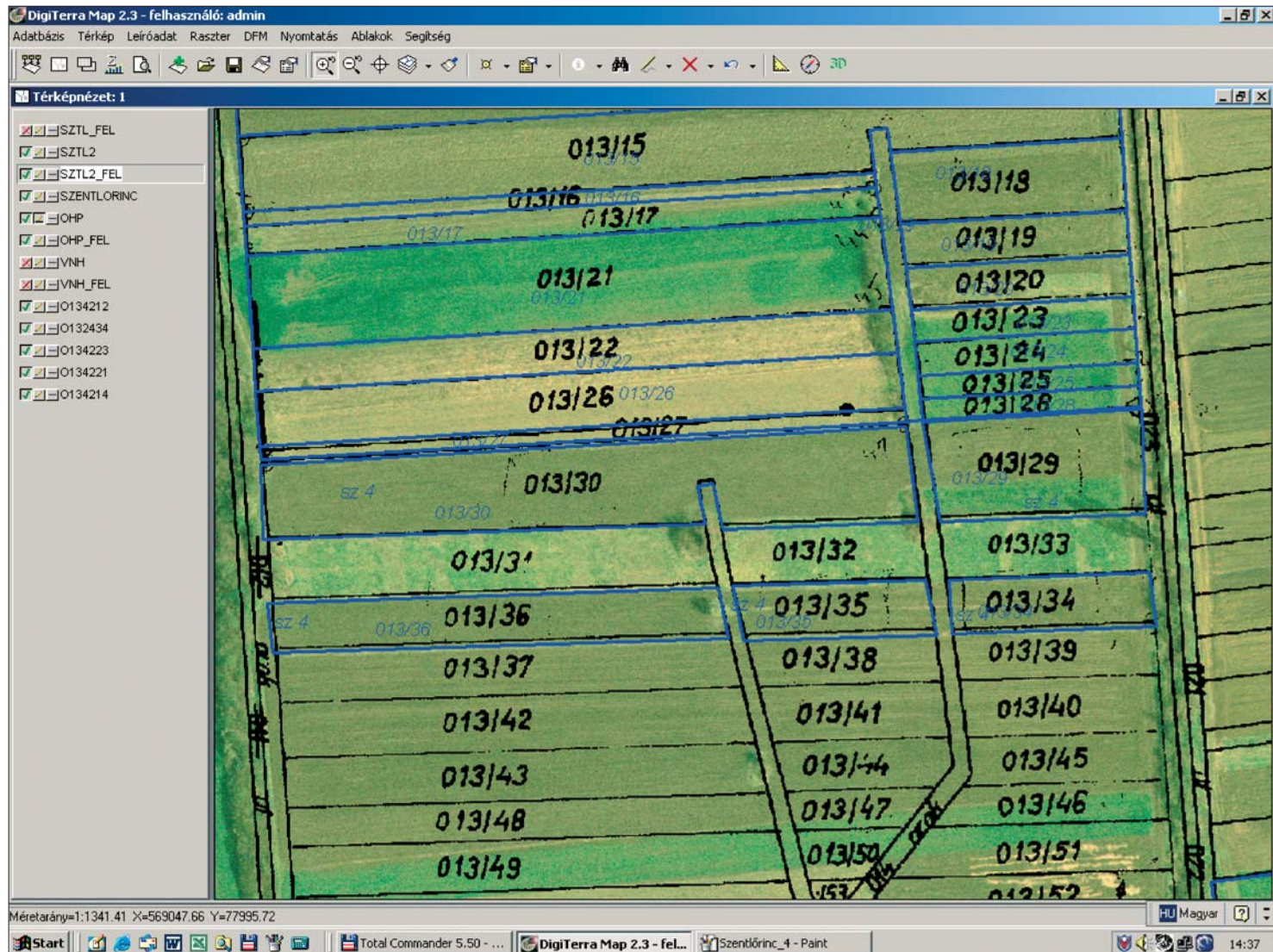
Ferencz Endre–Kelemen Pál: KÜVET útmutató (Tervezet) az NKP Kht. megbízásából, Budapest, 2002

Boda Géza
a Baranya Megyei Földhivatal
földmérési osztályvezetője

TOPOGRÁFIAI TÉRKÉPKÉSZÍTÉS AUSZTRIÁBAN

Ausztriában a topográfiai térképek készítését és változásvezetését a BEV (Bundesamt für Eich- und Vermessungswesen) Szövetségi Mértékhitelítési és Földmérési Hivatal végzi. Feladata ezen a téren az ország polgári és katonai célú topográfiai térképekkel történő ellátása.

Kárpótlási digitális állomány (kék) és a raszteres állomány, amely között kedvező az összhang; Szentlőrinc, Keresztes pusztá (ortofotó: EUROSENSE, 1996). Lásd Boda Géza cikkét a 32. oldalon.

10 ÉVES AZ NYME GEO TÉRINFORMATIKA TANSZÉK

A Térinformatika tanszéket a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Kara 1994. január 1-jén alapította. Ebből az alkalomból, 2004. január 20-án bensőséges ünnepséget tartottak. A következőkben rövid áttekintést adunk a Tanszék munkájáról, mely az országban elsőként viselte a Térinformatika nevet, sok tekintetben kezdeményező szerepet játszott a hazai térinformatikában, és gyakran kapott nemzetközi elismeréseket is.

A térinformatika mára gyorsan fejlődő szakterületté, tudománnyá vált, melynek oktatására szakokat, szakirányokat alapítottak a világ különböző egyetemsein. A térinformatika oktatása elengedhetetlenül fontos a térbeli adatok gyűjtésével (földmérés), elemzésével, az információk megjelenítésével (térképészet), illetve térbeli tervezéssel (pl. földrendezés), döntéshozással (pl. földvédelem) foglalkozó szakemberek számára. De a

Dr. Márkus Béla tanszékvezető, főigazgató köszönti az ünnepség résztvevőit (Fotók: Bödő Viktória)

térinformatika akkor válik majd igazán hatékony eszközzé, ha az egyes szakterületek beépítik saját eszköztárukba, ismeretrendszerükbe, és megtalálják az új módszerekhez legjobban alkalmazkodó technológiákat. Éppen ezért a Tanszék fő feladata az információtechnológiai szemléletre alapozott nemzetközi szintű térinformatikai tananyag kidolgozása és oktatása. A Tanszék segítséget ad a társtanszéknek a térinformatika szaktárgyakba való integrálásában is, de támogatja a földmérés, ingatlan-nyilvántartás korszerűsítési munkáit, a földtulajdon változásának nyomon követését és a birtokrendezések korszerű végrehajtását. Az új feladatok ellátására tovább kell képezni az évekkorábban végzett hallgatóinkat, illetve lehetőséget adni az új ismeretek elsajátítására a szakterületen dolgozóknak.

Dr. József István, a Kar korábbi vezetője, a Térinformatika Tanszék alapítója üdvözlöli a résztvevőket

A továbbképzésben, a szakmérnök képzésben a Tanszék fontos szerepet játszik; egyik legjelentősebb nemzetközi tevékenységük az UNIGIS térinformatikai távoktató hálózatban való részvétel, melyben Kanadától Dél-Afrikáig mintegy 20 partnerrel alakítottak ki együttműködést. Együttműködési megállapodást kötöttek 2003-ban a Debreceni Egyetemmel az UNIGIS képzésben való kooperációra. Fontosnak tartják a végzett hallgatók eredményeinek, az általuk felhalmozott ismereteknek, az összegyűjtött tapasztalatoknak intézményes megosztását, ami hasznos eleme az oktatásnak és továbbképzésnek is. A Tanszék 1999 óta rendezvénnyel emlékezik meg a Térinformatika Napjáról (GIS Day).

A Tanszék módszeresen törekszik az Internet széleskörű alkalmazására, nagy energiákat fordított az eGEO (www.egeo.hu) oktatási portál kialakítására. Az oktatási portál a Főiskola más tanszékein, sőt egyetemi szinten is hasznosítható. A hallgatók támogatására tudásbázis-koncepciót alakítottak ki. A tudásbázis lényege, hogy az ismeretanyagot kisebb (1–2 órás) oktatási egységekre bontják, majd a kapcsolódó szolgáltatásokkal együtt számítógépre (Intranetre/Internetre) helyezik. Ez nagyban megkönnyíti a tananyagfejlesztést is; hatásában hasonló, mint amikor az adatkezelésben a fájlrendszerrel az adatbázisokra térünk át. Egy speciális képzési irány (továbbképző tanfolyam) kialakítása a tudásbázisra alapozva erősen lerövidül.

Az oktatás-fejlesztési munkák mellett néhány térinformatikai alkalmazás fejlesztéséről, ill. kutatásról kell megemlékezni.

- A földhasználati változásokat elemezte az osztrák-magyar ELNA projekt egy Sopron környéki településen. A projekt lehetőséget adott több hallgatónak és fiatal kollégának nemzetközi tapasztalatok szerzésére.

• A Nature-GIS projekt célja a térinformatika természetvédelmi alkalmazásának európai harmonizálására egy szakmai anyag kidolgozása. A munka a GISIG (Geographical Information Systems International Group, Olaszország) vezetésével folyik.

Dr. Ágfalvi Mihály volt főigazgató hét éven át támogatta a tanszék munkáját

• Az URBAX projekt célja a térinformatika alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata a településfejlesztés oktatásában. A projektben egy francia szoftver adaptálása és oktatásban való felhasználása valósul meg.

• A Birtokrendezés Informatikai Modelljének Elemzése (BIME) OTKA projektben a Főiskola szinte minden tanszéke közreműködik.

• Az OM Tét kétoldalú együttműködési programja keretében a kínai Fujian Állami Egyetemen a térinformatika és távérzékelés természetvédelmi alkalmazás

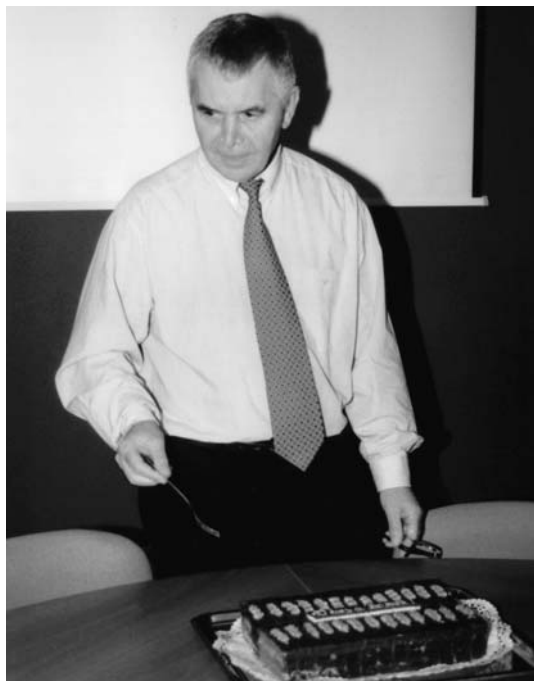

A társztanszékek vezetői is jelen voltak a 10 éves évfordulóra rendezett ünnepségen

zását vizsgálják. Ennek keretében munkatársaink összesen négy hónapot töltenek Kínában, partnereink ez év májusától ugyancsak négy hónapot tartózkodnak hazánkban.

A Tanszék tagja

- a Földmérők Nemzetközi Szövetségének (FIG – Academic Member),
- a Térinformatikai Laboratóriumok Európai Szövetségének (AGILE),
- az Idrisi Resource Center hálózatnak,
- a EuroPACE – európai távoktató hálózatnak,
- a GISIG hálózatnak.

Dr. Márkus Béla az ünnepi tortával

Az ünnepségre meghívták a tanszék korábbi munkatársait is

A Tanszék 2000-ben uniGISopen néven a Nyitott térinformatikáért egy alapítványt hozott létre. Az alapítvány fő feladata a tanszék és a térinformatikai cégek közötti szervezeti kapcsolatok kialakítása, a hallgatói és oktatói továbbképzések támogatása. A Tanszék a legjelentősebb térinformatikai cégekkel együttműködési megállapodást írt alá, melynek keretében egy-egy ösztöndíjas hallgató folytathatja tanulmányait a Tanszéken.

*Prof. Dr. Márkus Béla
főigazgató*

gatást, annak feltételezésével, hogy a nevezett intézmények biztosítják részvételük feltételeit.

a) *Dr. Mihály Szabolcs* (FÖMI): A térinformatika és az EU bővítés (alkalmazások, várakozások)

b) *Pósfai Marianna* (CelkCenter): A Közép-Európai Földügyi Tudásközpont a csatlakozott és tagjelölt országok szolgálatában

Az előadássorozatot követő munkaebéden való részvételre mind az EUROGI nemzeti térinformatikai tagszervezetei, mind a donor szervezetek képviselői lehetőséget kapnak.

• Az Európai Térinformációs Hálózat (GINIE) projektben, a HUNAGI szervezésében öt magyar projekt eredmény került fel az európai demonstrációba: 2 FÖMI, 1–1 BKÁE, Geoview és VÁTI. Az esetbemutatók bővítésére a GINIE projekt január 31-ével való lezárását követően is mód van. Magyarországról többek között a TAKARNET, NÖVMON, MePAR és CLC érdemel európai figyelmet. A webcasting szolgáltatás beindítására a cseh Ostrava Egyetem vállalkozott, az egyeztetések az EUROGI-val folyamatban vannak. Ez már a második webszolgáltatás, amelyet csatlakozó országokbeli intézmény nyert el. Az első alkalmat – a HUNAGI figyelemfelhívása nyomán – a budapesti L&Mark nyerte el az európai szervezet honlapjának megújítására.

• Az Egyesült Királyságban publikálták a „Térinformatikai stratégia” dokumentumot. A kézhez kapott „Írányelvek” jól felhasználható háttéranyagnak tűnik a vonatkozó hazai szakanyag tavasz eleji előkészítéséhez, melyet az FVM FTF és a FÖMI képviselői kezdeményeztek *dr. Berczi Norbert* helyettes államtitkár úrnak a brüsszeli GINIE záró konferencián való részvételét követően.

• A Vezetőség egyhangúan elfogadta a német partnerszervezet ajánlatát, hogy a GSDI szervezet alelnökének *Klaus Barwinski*t jelölje a testület. Nevezett az európai térképész szolgálatok szervezetének (CERCO, ma: EuroGeographics) egykori elnöke, a GSDI egyik kezdeményezője, a német partnerszervezet, valamint Északrajna-Vesztfália tartományi földügyi-térképészeti hivatala ny. elnöke, aki kitűnő kapcsolatokat ápol mind a mai napig szakterületünk magyar szereplőivel.

Dr. Remetey-Fülöpp Gábor

ÚJ DIPLOMÁS TÉRKÉPÉSZEK

2004. január 30-án védtek meg diplomadolgozatukat államvizsga keretében az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék végzős hallgatói.

Az alábbi témákban készültek a dolgozatok:

1. **Bánfi Róbert:** *David Livingstone* és *Henry Morton Stanley* közép-afrikai kutatásainak bemutatása interaktív térképek segítségével

(Témavezető: *dr. Török Zsolt*)

A hallgató két, nemzetközileg elismert afrika-kutató tevékenységét kívánta magyarul összefoglalni és kartográfiai módszerekkel ábrázolni. Végig követi Afrika felfedezésének és ábrázolásának történetét az ókortól a XIX. századig. A dolgozat kitér a két személlyel egyidőben Afrika kutatással foglalkozó felfedezők ismertetésére is. Ezek között szerepel *Magyar László* is. A második rész egy interaktív térkép szerkesztését ismerteti, a számítógép adta lehetőségeket kihasználva, monitoron válik igazán látványossá animációk felhasználásával a kutatók munkássága és utazásaik útvonala. A dolgozathoz egy, a térképeket digitális formában tartalmazó CD is tartozik.

2. **Csák Gergely Soma:** Tiszabecstől Tokajig. A magyarországi Felső-Tisza ismeretterjesztő atlasza

(Témavezető: *dr. Márton Máttyás*)

A dolgozat szöveges része arányosan szerkesztett, tömör, de minden részletre kiterjedő leírása a végzett munkának (az alapanyaggyűjtéstől az egyes térképi elemek megszerkesztésén és előkészítésén át, egészen a szövegoldalak szerkesztéséig). A függelékben található a Szerkesztői utasítás, a Jelkulcs, a Nyomdai kalkuláció stb. A legfontosabb és a legnagyobb munkát jelentő része a dolgozatnak az atlasz maga, ill a fél atlasz, melynek másik fele (*Juhász Szilvia* munkája) már korábban eredményes megvédésre került. Az atlasz gondos aprólékossgal kidolgozott jelkulcson és jól átgondolt koncepción nyugszik, jó lenne, ha ez az esztétikailag is szép kiadvány megjelenhetne, és ismeretterjesztő célt is szolgálhatna.

3. **Dénes Balázs:** A Mecsekhat kirándulóatlasza 1: 50 000, rétegszínezéses domborzat-ábrázolással, Komlói, Dombóvár, Bonyhád, Sásd utcanéves térképeivel

(Témavezető: *Faragó Imre*)

A jelölt a diplomamunka témájának kiválasztásánál két célt tűzött maga elé: egyfelől szülőföldjének bemutatása kirándulótérképen és egy, ma turistatérképeken már nem használt domborzatábrázolási mód kísérleti alkalmazása a XXI. század korszerű eszközeivel. A dolgozat részletesen fedolgozza a terület földrajzi viszonyait, kitér a földrajzi jellemzőkből adódó ábrázolási problémákra, majd megadja a lehetséges kartográfiai megoldást. A szakdolgozat mellékleteként elkészített makett, benne a térképtípusokkal, kidolgozott szelvényezési vázlat és a jelkulcs együttesen mutatja, hogy *Dénes Balázs* tanulmányai során jól elsajátította a tananyagot. Az atlasz minden tekintetben megfelel a modern kartográfia követelményeinek.

4. **Kovács András:** A Dél-Dunántúl bortúra-atlasza (A Dél-Dunántúl borvidékei: Tolnai, Szekszárdi, Mecsek-aljai, Villányi térségek)

(Témavezető: dr. Márton Mátyás, külső konzulens: Kővári József)

A témaválasztás jól beilleszkedik a napjainkban divatos turisztikai témákba: lovas-, falusi-, gyógyturizmus. Ma már minden magyarországi borvidéken megtalálhatók a borutak, amelyek mentén nyitott pincék sora várja a látogatókat. Sok szép kivitelű album jelent meg az utóbbi időkben a borvidékekről, de térképekből kevesebb a választék. A dolgozat első részében a jelölt részletesen leírja "A szőlő- és bortermelel történetét, a Magyarországi borvidéki rendszer kialakulását és változását". Áttekintést találunk a borvidékek térképi ábrázolásáról is a XVIII. századtól. A diplomamunka mellékleteként elkészült atlasz-makettet egy, a magyarországi borvidékeket bemutató atlasz-sorozat részének lehet tekinteni, melyben a részletesen kidolgozott térképek és a jelkulcs is nagyon igényes kartográfiai munkát tükröz.

5. **Máthé Tamás:** A színek szerepe a térképi ábrázolásban

(Témavezető: dr. Zentai László)

A színhasználat az egyik, talán a legfontosabb eszköz, amellyel a térkép információközlésének hatékonysága növelhető. A térképkészítés során a színek megválasztását elsődlegesen az elmúlt évszázadok alatt kialakult színhasználati hagyományok határozzák meg. A számítógépes térképszerkesztés lehetőséget ad több színvariáció gyors kipróbálására, így mód van a színekben rejlő lehetőségek maximális kihasználására. Máthé Tamás munkája inkább elméleti megközelítésű. A dolgozatban sok színes ábra van, amelyek ugyan grafikailag nagyon egyszerűek, de a konkrét színek előállítására, reprodukálására még számítógépes környezetben is időigényes. Az utolsó fejezetben egy mintatérkép (turistatérkép) példáján mutatja be az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazását a jelölt. A 11 mintatérkép szépen kivitelezett, és nehéz a legjobb színösszeállítást kiválasztani közülük. A dolgozat a Tanszék honlapján (<http://lazarus.elte.hu>) is megtekinthető.

6. **Somogyi Zoltán:** Az Északi-sarkvidék általános földrajzi térképe

(Témavezető: dr. Márton Mátyás)

Egy kontinensnyi térkép, mely A0-ás vagy ahhoz közelítő méretű kizetérkép elkészítése messze meghaladja egy vizsgadolgozat kereteit. Az 1. fejezetből megtudhatjuk az Északi-sarkvidék felfedezésének történetét, különös részletességgel tér ki az 1872–74-es Osztrák–Magyar Északi-sarki Expedícióra és az ehhez kapcsolódóan készült térképek ismertetésére. Önálló

fejezet foglalkozik a terület földrajzi jellemzésével és a térkép készítésének (alapanyagok, vetület, domborzatábrázolás stb.) áttekintésével. Hazánkban nem készült ilyen részletes feldolgozás az Északi-sarkvidék területéről. A mintafeldolgozás és a térkép-makett alapján jó lenne, ha megvalósulhatna a térkép végleges elkészítése.

A dolgozatok mindegyikére a gondos szép kivitelezés és az igényesség a jellemző, valamint a legújabb kartográfiai módszerek felhasználásával készültek az atlaszok és térképmellékletek. Minden jelölt jeles érdemjegyet kapott. A dolgozatok minden érdeklődő számára megtekinthetők az ELTE Informatikai Kar Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékének Könyvtárában.

A végzős hallgatóknak gratulálunk, és további sikereket kívánunk a munkában és az életben.

Verebiné dr. Fehér Katalin

DIPLOMAKIOSZTÓ ÜNNEPI KARI TANÁCSÜLÉS A GEOINFORMATIKAI KARON

Ez év február 21-én adták át a Nyugat-Magyarországi Egyetem székesfehérvári Geoinformatikai Karán az első ingatlan-nyilvántartási szervező diplomákat. A külsőségekben is megnyilvánuló, ugyanakkor bensőséges hangulatú – a Polgármesteri Hivatal patinás dísztermében megrendezett – diplomakiosztó kapcsán tekintsünk vissza a szakalapításra és a célkitűzésre.

A tulajdoni reformot követően egyre inkább nyilvánvaló lett, hogy a gazdasági élet változása, tágulása és színeseése folytán az ingatlan-nyilvántartásnak, mint az ingatlanok közhitelű leltárának a vezetéséhez a korábbinál magasabb fokú szaktudás szükséges. Az igény ugyan már korábban is megfogalmazódott, de az 1990-es évek közepére egyértelművé vált, hogy a kérdés elodázhatatlan. A földügyi szakma olyan felsőfokú végzettséggel rendelkező szakembereket igényel az ingatlan-nyilvántartási területen is, akik a jog szinte naponta változó világában kellő jártassággal tudnak eligazodni, s megfelelő magabiztonsággal képesek a jogot alkalmazni is.

A kor követelményeit megértve, a Főiskolai Kar az ELTE Jogi Továbbképző Intézettel együttműködve kidolgozta az ingatlan-nyilvántartási szervező szak szakalapítási és indítási dokumentumait. Célként jelölte meg azt, hogy olyan szakemberek képzése valósuljon meg, akik a főiskola eredményes befejezését követően az ingatlanokkal kapcsolatos forgalmazást, értéke-

4. **Kovács András:** A Dél-Dunántúl bortúra-atlasza (A Dél-Dunántúl borvidékei: Tolnai, Szekszárdi, Mecsek-aljai, Villányi térségek)

(Témavezető: dr. Márton Mátyás, külső konzulens: Kővári József)

A témaválasztás jól beilleszkedik a napjainkban divatos turisztikai témákba: lovas-, falusi-, gyógyturizmus. Ma már minden magyarországi borvidéken megtalálhatók a borutak, amelyek mentén nyitott pincék sora várja a látogatókat. Sok szép kivitelű album jelent meg az utóbbi időkben a borvidékekről, de térképekből kevesebb a választék. A dolgozat első részében a jelölt részletesen leírja "A szőlő- és bortermelet történetét, a Magyarországi borvidéki rendszer kialakulását és változását". Áttekintést találunk a borvidékek térképi ábrázolásáról is a XVIII. századtól. A diplomamunka mellékleteként elkészült atlasz-makettet egy, a magyarországi borvidékeket bemutató atlasz-sorozat részének lehet tekinteni, melyben a részletesen kidolgozott térképek és a jelkulcs is nagyon igényes kartográfiai munkát tükröz.

5. **Máthé Tamás:** A színek szerepe a térképi ábrázolásban

(Témavezető: dr. Zentai László)

A színhasználat az egyik, talán a legfontosabb eszköz, amellyel a térkép információközlésének hatékonysága növelhető. A térképkészítés során a színek megválasztását elsődlegesen az elmúlt évszázadok alatt kialakult színhasználati hagyományok határozzák meg. A számítógépes térképszerkesztés lehetőséget ad több színvariáció gyors kipróbálására, így mód van a színekben rejlő lehetőségek maximális kihasználására. *Máthé Tamás* munkája inkább elméleti megközelítésű. A dolgozatban sok színes ábra van, amelyek ugyan grafikailag nagyon egyszerűek, de a konkrét színek előállítására, reprodukálására még számítógépes környezetben is időigényes. Az utolsó fejezetben egy mintatérkép (turistatérkép) példáján mutatja be az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazását a jelölt. A 11 mintatérkép szépen kivitelezett, és nehéz a legjobb színösszeállítást kiválasztani közülük. A dolgozat a Tanszék honlapján (<http://lazarus.elte.hu>) is megtekinthető.

6. **Somogyi Zoltán:** Az Északi-sarkvidék általános földrajzi térképe

(Témavezető: dr. Márton Mátyás)

Egy kontinensnyi térkép, mely A0-ás vagy ahhoz közelítő méretű kizetérkép elkészítése messze meghaladja egy vizsgadolgozat kereteit. Az 1. fejezetből megtudhatjuk az Északi-sarkvidék felfedezésének történetét, különös részletességgel tér ki az 1872–74-es Osztrák–Magyar Északi-sarki Expedícióra és az ehhez kapcsolódóan készült térképek ismertetésére. Önálló

fejezet foglalkozik a terület földrajzi jellemzésével és a térkép készítésének (alapanyagok, vetület, domborzatábrázolás stb.) áttekintésével. Hazánkban nem készült ilyen részletes feldolgozás az Északi-sarkvidék területéről. A mintafeldolgozás és a térkép-makett alapján jó lenne, ha megvalósulhatna a térkép végleges elkészítése.

A dolgozatok mindegyikére a gondos szép kivitelezés és az igényesség a jellemző, valamint a legújabb kartográfiai módszerek felhasználásával készültek az atlaszok és térképmellékletek. Minden jelölt jeles érdemjegyet kapott. A dolgozatok minden érdeklődő számára megtekinthetők az ELTE Informatikai Kar Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékének Könyvtárában.

A végzős hallgatóknak gratulálunk, és további sikereket kívánunk a munkában és az életben.

Verebiné dr. Fehér Katalin

DIPLOMAKIOSZTÓ ÜNNEPI KARI TANÁCSULÉS A GEOINFORMATIKAI KARON

Ez év február 21-én adták át a Nyugat-Magyarországi Egyetem székesfehérvári Geoinformatikai Karán az első ingatlan-nyilvántartási szervező diplomákat. A külsőségekben is megnyilvánuló, ugyanakkor bensőséges hangulatú – a Polgármesteri Hivatal patinás dísztermében megrendezett – diplomakiosztó kapcsán tekintsünk vissza a szakalapításra és a célkitűzésre.

A tulajdoni reformot követően egyre inkább nyilvánvaló lett, hogy a gazdasági élet változása, tágulása és színeseése folytán az ingatlan-nyilvántartásnak, mint az ingatlanok közhitelű leltárának a vezetéséhez a korábbinál magasabb fokú szaktudás szükséges. Az igény ugyan már korábban is megfogalmazódott, de az 1990-es évek közepére egyértelművé vált, hogy a kérdés elodázhatatlan. A földügyi szakma olyan felsőfokú végzettséggel rendelkező szakembereket igényel az ingatlan-nyilvántartási területen is, akik a jog szinte naponta változó világában kellő jártassággal tudnak eligazodni, s megfelelő magabiztonsággal képesek a jogot alkalmazni is.

A kor követelményeit megértve, a Főiskolai Kar az ELTE Jogi Továbbképző Intézettel együttműködve kidolgozta az ingatlan-nyilvántartási szervező szak szakalapítási és indítási dokumentumait. Célként jelölte meg azt, hogy olyan szakemberek képzése valósuljon meg, akik a főiskola eredményes befejezését követően az ingatlanokkal kapcsolatos forgalmazást, értéke-

Dr. Márkus Béla főigazgató és dr. Ágfalvi Mihály főigazgató ismertetik az elért eredményeket
(Fotók: Bödő Viktória)

lést, nyilvántartást, pénzügyi műveleteket megfelelő szakértelemmel tudják ellátni, és az említett területeken a terjedelmes joganyagban kellő jártassággal rendelkezzenek. Az oklevél alkalmazási, hasznosítási területét az akkreditációs kérelem – a földhivatali intézményen túlmenően – a települési önkormányzatoknál és a pénzintézeteknél jelölte meg.

A helyi önkormányzatok képzési területként való megjelölését az indokolta, hogy az önkormányzatok

Elnökség; dr. Berczi Norbert helyettes államtitkár üdvözli a résztvevőket

tekintélyes ingatlan vagyonnal rendelkeznek. E vagyonnak a hasznosítása, az azzal való foglalkozás megkívánja, hogy a feladatot ellátó személy az ingatlanokkal kapcsolatos joganyagot megfelelő részletzettséggel ismerje. Ez a megállapítás áll egyébként az állami ingatlanvagyonot kezelő szervezetekre is. Ugyancsak képzési területként jelölte meg az előterjesztés a pénzintézeteket, tekintettel arra, hogy a pénzintézeti alkalmazottnak a hitelkihelyezés során alaposan ismernie és adott esetben alkalmaznia kell a hitel fedezetéül szolgáló földdel, ingatlannal összefüggő jogi szabályozást.

A Magyar Akkreditációs Bizottság egyetértő határozata alapján, a Kormány rendeletben írta elő a főis-

kolai szintű ingatlan-nyilvántartási szervező szakképzési követelményeit, s ezt követően az oktatási miniszter engedélyezte a szak indítását. Jószerivel az engedélyező dokumentumok még „meg sem száradt a tinta”, a Főiskolai Karon megtörténtek a felvételi vizsgák, s megkezdődött – keresztféléves formában – az oktatás. Ennek három éve, s a szervező szakon is beérett a termés: 53 hallgató vette át diplomáját.

Most, amikor köszöntjük Őket, és velük együtt örülünk a sikernek, említsük meg azt is, hogy e szép eredmény példás együttműködés terméke. Dr. Berczi Norbert helyettes államtitkár, aki az FVM vezetése nevében üdvözölte az oklevélkiadástó ünnepek résztvevőit, és meleg szavakkal gratulált a friss diplomásoknak, beszédében kiemelte, hogy az agrártárca kezdetől fogva az ügy mellé állt. A képzés jelentőségét felismerve, a Minisztérium hathatós segítséget nyújtott mind az előkészítésben, mind a szakindításhoz és működtetéshez szükséges forrástámogatás tekintetében.

A „közteherviselés”-ben a földhivatali dolgozók szinte mindegyike részt vesz. A jelen idős fogalmazás nem véletlen, hiszen a további évfolyamokon 309 fő földhivatali munkatárs tanul, akiket a konzultációk idején, nemkülönben a vizsgaidőszakban helyettesíteni kell. Ez nem könnyű feladat, ismerte a földhivatalokra háruló szinte már állandósuló hatalmas munkaterheket. A vezetőktől szintén egy permanens szervezőmunkát igényel, hogy a feladatok ellátásában, a munka intenzitásában ne érződjék az, hogy a munkatársak egy jelentős része képzésben vesz részt.

A méltató sorok keretében szólni kell a kar „régebi” tanszékeiről és azok oktatóiról, akik kezdetől fogva „édes gyermeküknek” tekintették, és tekintik az ingatlan-nyilvántartási szervező szakot. Időt, fáradságot nem kímélve adják át ismereteiket, és követnek el mindent, hogy ezen a területen is magas fokú szaktudással rendelkező kollégák szerezzenek diplomát. Az Általános Jogi Tanszék is – mint a Geoinformatikai Kar „Benjamin”-ja – jól illeszkedett a Kar és a szak munkájába. A fiatal oktatók életkorukból fakadó lendülettel oktatják tantárgyaikat, jól együttműködve a társ tanszékekkel. Megvalósult, ami korábban csak gondolati szinten létezett, a földügyi szakigazgatás majd teljes vertikumát „nem középiskolás fokon” tanítják Székesfehérváron a Geoinformatikai Karon.

A köszöntés záró gondolatoként idézzük a Kari Tanács ünnepi ülésén elhangzott főigazgatói beszédből a következőket:

„Most, amikor elbocsátjuk Önöket, kérjük, hogy az itt tanultakat bátran és határozottan alkalmazzák munkájukban. A világban az egyetlen állandó, a változó. A legjobb módszer a változások kezelésére, ha mi magunk kezdeményezzük azokat. Munkájukban

legyenek igényesek és kezdeményezők! Kezdenek minden napot azzal a hittel, hogy valamit alaposabban, jobban, hatékonyabban végeznek, mint tegnap! A kollégáik elvárják Önöktől, hogy a Nyugat-Magyarországi Egyetemről hozott új tudást és szemléletet elterjesszék, hasznosítsák. Önökön múlik a szakma jövője. Kövessék a szakmai fejlődést! A most megszerzett tudás néhány év alatt újíttásra szorul. Gondolja-

Dr. Márkus Béla főigazgató átadja a diplomákat

nak arra, hogy a legjobb befektetés a tanulás! A Főiskola, mint tiszta – és remélem bővizű – éltető forrás, visszavárja Önöket.”

Az Ingtatlan-nyilvántartás szervező szakon 53 hallgató teljesítette a képzés és a diploma feltételeit.

Kitüntetéses oklevelet két hallgató kapott: Kövesi Magdolna és Pásztor Anikó.

Ingtatlan-nyilvántartási szervező oklevelét a következő 51 hallgató vette át:

1. Bajkai István
2. Baldauf Norbert
3. Baranyi Kálmánné
4. Bartók Miklós
5. Borbáth Rita
6. Béres Róbertné
7. Blay Istvánné
8. Borbás Imréné
9. Borsos Ferenc
10. Borszékiné Horváth Tünde
11. Czifrák István Károlyné
12. Csabi Ildikó
13. Duzmath Piroska
14. Ecsediné Angyal Judit
15. Farkas Józsefné
16. Ficzeré Rudolf András
17. Gál Dezsőné
18. Gallov Ágnes
19. Hevérné Juhász Anikó
20. Horváth Frigyesné
21. Horváth István
22. Hujber Gyuláné
23. Jánoshalmi Györgyné
24. Kádár Katalin
25. Kalmár Judit Krisztina
26. Karády László Pálné
27. Kárai Lajosné
28. Kárczis Rebeka Mária
29. Kis Rózsa
30. Kovács László Attila
31. Kövesi Magdolna
32. Kucsák Anikó
33. Kulesevic Jánosné
34. Kunsági Jánosné
35. Kuti Lászlóné
36. Lótos Istvánné
37. Mayer Katalin
38. Ménküné Lóczy Valéria
39. Miglécz Józsefné
40. Orosz Ferencné
41. Pásztor Anikó
42. Páváné Hilák Etelka
43. Riedler Éva
44. Szabó Lajosné
45. Szehefner Szilvia
46. Szigeti Lászlóné
47. Szirmai Éva
48. Szűcs Gabriella
49. Tócsi Judit Zsuzsanna
50. Thurzó Ibolya
51. Várkonyi Ágnes
52. Vincze Klára
53. Wágnerné Simkó Margit

Dr. Fenyő György
főiskolai docens

GEODÉZIA ÉS KARTOGRÁFIA

hirdetési díjai:

SZÍNES ODALAK

hátsó külső oldal	110.000,-Ft
címlap belső oldal	90.000,-Ft
hátsó belső oldal	70.000,-Ft

FEKETE-FEHÉR /BELSŐ

1 oldal	35.000,-Ft	1/2 oldal	23.000,-Ft
1/4 oldal	11.000,-Ft	1/8 oldal	8.000,-Ft

Egyedi megbeszélés alapján lehetőség van szórólap elhelyezésére is.

Áraink az ÁFÁ-t tartalmazzák.

Az árak nyomdakész hirdetésre vonatkoznak, többszöri megrendelés esetén kedvezmény!

Jogi tagjaink részére 10 % engedményt adunk!

A kézirat leadási határideje minden hónap harmadika.

Megrendelés és hirdetésfelvétel:

MAGYAR FÖLDMÉRÉSI, TÉRKÉPÉSZETI ÉS TÁVÉRZÉKELÉSI TÁRSASÁG

1027 Budapest, II. Fő u. 68. V. emelet 510. Telefon: 201-86-42 Fax: 201-25-26

György, mint projekt koordinátor rövid áttekintést adott a CORINE Land Cover (CLC2000) projekt előrehaladásáról (már 29 európai ország vesz részt a projektben), továbbá a felszínborítási változás adatbázis alapján – FÖMI szakemberek által – meghatározott agrárkörnyezeti indikátorokról. 2004. év során a FÖMI, mint az ETC-TE konzorcium tagja két nagy feladatban vesz részt: a CLC2000 projekt befejezése (tervek szerint legalább 80%-ban), továbbá agrárkörnyezeti indikátorok kiszámítása az EU15 országokra (IRENA projekt).

*

Január 27–29. között, az Európai Földfelszíni Téma Központ (European Topic Centre on Terrestrial Environment = ETC-TE) munkaprogram részeként, Athénban járt Büttner György, a FÖMI Környezetvédelmi Távérzékelési Osztályának vezetője és Jan Feranec (Szlovák Tudományos Akadémia Földrajzi Kutatóintézete). A görög és a ciprusi CORINE Land Cover team számára tanfolyamot tartottak az EEA és a JRC által irányított CLC2000 projekt végrehajtása érdekében. Görögország csatlakozásával (a projekt vezetője a Hellenic Mapping and Cadastral Organisation) már minden EU15 országban biztosított a CLC2000 adatbázis elkészítése. Ciprus belépésével (projekt vezető: Environment Service, mely a Mezőgazdasági, Természeti Erőforrás és Környezetvédelmi Minisztérium intézménye) pedig mind a tíz, 2004 májusában csatlakozó országban megvalósul a CLC2000 projekt. A tervek szerint mindkét ország 2004 végéig elkészíti az adatbázist.

*

Büttner György, FÖMI Környezetvédelmi Távérzékelési Osztályának vezetője az Európai Földfelszíni Téma Központ (European Topic Centre on Terrestrial Environment = ETC-TE) megbízásából 2004. február 25. és 27. között Litvániában járt dr. Mari Lászlóval (ELTE Természetföldrajzi Tanszék). Feladatuk a litvániai CLC2000 projekt második (egyben befejező) munkafázisának az ellenőrzése volt. Litvániában a CLC2000 projektet a Vilniusi Egyetem Ökológiai Intézete hajtja végre, a Litván Környezetvédelmi Ügynökség (mint nemzeti főhatóság) felügyelete mellett. A projektet 50–50%-ban az Európai Környezetvédelmi Ügynökség) és Litvánia finanszírozza. A javasolt korrekciókat követően Litvánia befejezi a projektet, és az ellenőrzött nemzeti adatbázisok európai vetületben az ETC-TE „TERRIS” nevű rendszerébe kerülnek.

□

HALÁLOZÁS

KASLIK JÓZSEF, az Egri Körzeti Földhivatal hivatalvezetője, a közszolgálat halottja

A mindenki által szeretett és tisztelt kollégánk 2004. február 22-én egy végzetes közlekedési baleset áldozata lett.

Kaslik József 1940-ben született Boconádon. Általános és középiskolai tanulmányai befejeztével, 1959-ben az ÁFTH egri kirendeltségének dolgozója lett, majd 1967-ben, a földhivatalok megalakulása során az Egri Járási majd Körzeti Földhivatal állományába került. Munkáját földnyilvántartóként kezdte a Hevesi Járásban. Itt érte a katonai behívó, melynek leföltése után ugyanide tért vissza.

Az 1963 évben megalakuló „kis műszak” oszlopos tagjaként – magánszemélyek és közületek megrendelésére végzett földmérési szolgáltató tevékenysége mellett – a 207-es utasítással elrendelt belterületi térképfelújítási munkákban vett részt. Mindeközben levelező tagozaton végezte a Budapesti Műszaki Egyetem Építőmérnöki Kar földmérőmérnöki szakát, ahol 1971-ben szerezte meg diplomáját.

Részt vett a zártkertek rendezésében és a földrendezésben. Földhivatali pályája során csaknem valamennyi szakterület munkájából kivette részét. Volt földnyilvántartó, földmérő, ingatlan-nyilvántartási és földmérési csoportvezető, mindkettő mellett hivatalvezető-helyettes, és 1990-től hivatalvezető.

Munkássága átölelte a földhivatali paletta minden ágát, így tehetett szert arra a széleskörű ismeretanyagra, amely felkészültségét jellemezte. Munkáját a szak tudás, az alaposág, a teljességre való törekvés fémjelte.

Tevékenységét vezetői mindig nagyra értékelték, de sajnálatos módon, szakmai elismerései nem álltak arányban az általa végzett magas szintű munkával. 1972-ben a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1985-ben a Tanács Kiváló Dolgozója, 1988-ban Városi Tanácsos lett. 1989-ben kiérdemelte a Törzsgárda

Arany fokozatát, 1990-ben Hivatalvezetői Dicséretben részesült.

Beosztott köztisztviselőként, vezetőként egyaránt elismerést váltott ki a munkatársaiban, beosztottjaiban, és hivatástudatával a szakma példaértékű képviselője lett.

Két leánygyermek büszke édesapja volt, akiket a sors, a végzetes baleset vele együtt szakított ki az élők sorából. A szörnyű tragédia, az értelmetlen halál mindenkit megrendített.

A Hivatal *Kaslik József* hivatalvezetőt, a nagyszerű kollégát és barátot saját halottjának tekinti.

Akik ismerték és tisztelték, emlékét örökké megőrzik.

*Fister György hivatalvezető
Heves Megyei Földhivatal*

Dr. Vörös Muguette (1933–2003)

Valamennyiünket lesújtott a hír, hogy szeretett és tisztelt munkatársunk, a Győr–Moson–Sopron Megyei Földhivatal nyugalmazott jogtanácsosa, *dr. Vörös Muguette* 70 esztendőskorában elhunyt.

50 év közszolgálat után tavaly tavasszal vonult véglegesen nyugdíjba, de nem pihent továbbra sem. Az utolsó évtizedben különösen kiteljesedett a munkássága, fő célja a rászoruló emberek segítése volt. Tevékenyen részt vett a földhivatal termőföld privatizációs munkáiban, jogi tanácsaival segítette munkatársait, s

magas színvonalon látta el a hivatal jogi képviselőjét. Tanította, oktatta a fiatalabb kollégákat, emellett Ő is folyamatosan képezte magát.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat tagjaként önkéntes munkával, nagy tapasztalatával, szakmai ismeretével segítette a szervezet tevékenységét. Jogi tanácsaival sok bajbajutott embertársának nyújtott támaszt, mutatott kiutat a reménytelenségből. A közösségért, a rászorulókéért fáradhatatlanul dolgozott.

Szaktudására, emberségére, igazságérzetére, munkabíráására mindig számíthattunk. Gazdag tartalmas

életet élt. Kiemelkedő teljesítményének bizonyítéka, hogy a mezőgazdaság és élelmiszeripar területén végzett munkássága elismeréséül, 2003. március 15. alkalmából a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter "Életfa" emléklapok bronz fokozata kitüntetésben részesítette.

Tisztelettel és szeretettel gondolunk rá, aki szakmájának elismert képviselője volt, munkássága példaértékű számunkra. Mélységes fájdalommal a szívünkben búcsúztunk Tőle mi, tanítványai és munkatársai.

A temetési szertartásra 2003. december 29-én a Győr nádorvárosi köztemetőben került sor.

Emlékét tovább őrizzük, nyugodjon békében.

*Bolla Gyula hivatalvezető
Győr–Moson–Sopron Megyei Földhivatal*

Csongrádi Jenő

Budapesten, az Óbudai Temetőben 2004. január 23-án kísértük utolsó útjára *Csongrádi Jenő* nyugalmazott főmérnököt, térképészt és cserkésztszítet, a mindenki által tisztelt és szeretett Jenő bácsit.

Csongrádi Jenő 1913-ban született Murakeresztesen. 13 éves volt, amikor édesapja meghalt. Ifjúságát

Esztergomban töltötte. Az esztergomi bencés gimnáziumban kapott útravalót emberségből, becsületből, töretlen hitből tanáraitól és egyben cserkész vezetőitől, akikre mindvégig rajongó szeretettel emlékezett.

Gimnáziumi évei alatt figyeltek fel rendkívüli rajzi tehetségére, kezűgyességére, ami még kilencven éves kora ellenére is megmaradt, és éltette, hogy a felnövekvő ifjúságnak bemutathassa Magyarország legjellemzőbb tájait panorámaképeken, egy honismereti atlaszon belül vagy esetleg egy falitérképen, de sajnos ennek megvalósítására már nem kerülhetett sor.

Építészként kezdte pályafutását, de dolgozott térképészként (1942–1944 és 1949–1962), földmérőként (1945–1948), majd mérnök üzletkötőként is. Kreativitását jól jellemzik a Térképész c. újság 1956. júniusi

számában megjelentek: „Csongrádi Jenő kidolgozott egy olyan eljárást, melynek segítségével a fényképezésre kevésbé alkalmas színes gépnymatok domborzatáról jó minőségű kékkópiát készíthetünk. Újítása a gyakorlatban bevált.” Mindenhol és mindenkor segítőkészségéről tett tanúbizonyságot. Nagy lelkesedéssel adta át tudását, hatalmas munkabíráásával lendületet adott másoknak is.

Nyugdíjas éveiben is sokat dolgozott, kedvenc hobbjának hódolt, vitorlást épített, panorámatérképeket készített. A panorámatérképek nem hagyományos módon készültek festmények, hanem minden esetben pontos térképek alapján szerkesztett, majd a térkép háromdimenziós képének színekkel megfestetett pontos másolata. A térképészet határterületéről, a panorámatérképek szerkesztési elveiről és szerepükről az idegenforgalomban, valamint a belföldi turizmusban és a honismeret kérdéseiben, több ízben tartott elő-

adást. A szerkesztési elveket is ő dolgozta ki. Festett panorámatérképeket a Balatonról, a Duna-kanyarról, a Bükkről, a Mátráról stb. Ezen munkáinak munkarészeit és tanulmányait a Térképtudományi Tanszék könyvtárának ajándékozta nem sokkal halála előtt, melyek minden érdeklődő számára megtekinthetők. Sajnos nyomtatásban nem igen jelentek meg elkészült munkái; 1992-ben került kiadásra „A Budai Várnegyed látképe”, mely a Szép magyar térkép pályázaton dicséretben részesült.

Olyan ember volt, akinek lételeme a munka; a családjáért élt, és dolgozott. Felesége, négy gyermeke, menyei, unokái, dédunokái, barátai és tisztelői búcsúztak a példás életű embertől.

Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Verebiné dr. Fehér Katalin

AZ MFTT 2004. ÁPRILIS–MÁJUS HAVI PROGRAMJA

Április 1. csütörtök 13.00 BME Általános- és Felsőgeodézia Tsz. K. mf. 16. Oltag terem Bp., Műegyetem rakpart 1–3.	Dr. Földváry Lóránt A korszerű űrgravimetria eredményei – a CHAMP gravitációs modellek (Rédey István Geodéziai Szeminárium és a Geodéziai Szakosztály)
Április 01. csütörtök 14.00 FŐMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Winkler Péter 75 éve alakult a Magyar Fotogrammetriai Társaság Schreiber Péter A jövő emlékei; a fotogrammetriai érzékelés magyar vonatkozásai (Fotogrammetriai Szakosztály)
Április 14. szerda 17.30 FŐMTERV Székház 1024 Bp. Lövőház utca	Winkler Péter 2000. évi országos légifényképezés hasznosulása, jövőbeni tervek (Szeniorok Tóth Ágoston Klubja)
Április 15. csütörtök 13.00 BME Általános- és Felsőgeodézia Tsz. K. mf. 16. Oltag terem Bp., Műegyetem rakpart 1–3.	Dr.Ádám József–dr. Ober P.–Takács B.–Szűcs L.–Kratochvilla K.–Zaletnyik P. EGNOS műholdas helymeghatározó rendszer megbízhatóságának vizsgálata (Rédey István Geodéziai Szeminárium és a Geodéziai Szakosztály)
Április 20. kedd 14.00 FŐMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Szűj Nándor Légifelvétel alkalmazása a polgári topográfiai térképezésben (Topográfiai Szakosztály)
Április 20. kedd 15.00 ELTE Térképtudományi Tanszék 1117. Bp. Pázmány P. sétány 1/A VII.em.	Kubány Csongor Digitális térkép generalizálás (Kartográfiai Szakosztály)
Április 29–30. Hotel Sunlight, Budapest	GPS konferencia – részletes program később
Május 4. kedd 14.00 FŐMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Pintér Gyula A META fejlesztői szemmel. (Térinformatikai Szakosztály)
Május 6. csütörtök 13.00 BME Általános- és Felsőgeodézia Tsz. K. mf. 16. Oltag terem Bp., Műegyetem rakpart 1–3.	Dr. Rózsa Szabolcs A Rajna-árok mozgásvizsgálata különféle geodéziai adatok alapján (Rédey István Geodéziai Szeminárium és a Geodéziai Szakosztály)
Május 11. kedd 14.00 FŐMI oktatóterem Bp. Bosnyák tér 5.	Csáthy Ernő Vajon kié az Antarktisz? (Szeniorok Tóth Ágoston Klubja)

A földtulajdoni és földhasználati viszonyokat meghatározó fontosabb jogszabályok történeti áttekintése.

Dr. Azari Bertalan, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Földhivatal nyugdíjas földhasználati osztályvezetője.

B E V E Z E T É S.

Jelen összeállításban a mindenkori /akkori/ helyzetnek megfelelően foglalkozom a jogszabályok felsorolásával.

Mint hogy egy-egy anyag nagyon nagy mennyiségű, azért a lehetőségek és összefüggések ismeretében néhány helyen az azonos területet szabályozó joganyagot /jogszabály helyeket/ egy címhez soroltam be. Elsősorban vonatkozik ez az alaprendelkezések és a végrehajtási rendeletek összekapcsolására.

Ezzel az összeállítással be kívánom mutatni azt, hogy az elmúlt három évszázadban, illetőleg napjainkig, azaz a legutóbbi időnkig milyen jogszabályok határozták meg a mai értelemben vett földbirtok-politikát, illetőleg a földek tulajdoni és használati viszonyait.

Az előbb irtakon túl, ezzel az összeállítással össze kívántam gyűjteni és be kívántam mutatni azokat a földügyi vonatkozású jogszabályokat, amelyekkel a mindenkori földüggyel foglalkozók találkozhattak, alkalmazták és végrehajtották azokat.

Mindemellett egy olyan gyűjteményt is kívántam adni a régi és az új, illetőleg a leendő földügyi szakembereknek, azaz a szakmának és más érdeklődőknek is, amely időrendi sorrendben mutatja be a földek tulajdoni és/vagy használati viszonyait meghatározó, befolyásoló fontosabb földügyi vonatkozású alap jogszabályokat, azok módosító, kiegészítő jogszabályai felsorolása nélkül.

Mint hogy az összeállítás a terjedelme miatt nem fér be egy megengedhető cikk mértéke keretébe, ezért a folytatását a következő lap /ok/ fogja /k/ tartalmazni.

A vonatkozó jogszabályoknak egy cikk keretébe való leválogatása nem mutatta volna meg azt a nagymennyiségű joganyagot, amellyel az érintett /jelen cikk címében megjelölt/ területet szabályozták és amellyel a földüggyel foglalkozóknak dolgozniuk kellett.

Ezen bevezető után tisztelettel kérem az Olvasókat, hogy különösebb kritika nélkül fogadják el tőlem ezt az összeállítást, amely természetesen kiegészíthető.

Az előbbiekhöz kapcsolódva még azt is szeretném a tisztelt Olvasók tudomására hozni, hogy az 1700-as, 1800-as évekre vonatkozóan megjelent - ma már kevésbé ismert - földügyi szabályozott területek megnevezései magyarázatát azért nem adtam/azért nem irtam le/, mert az megbontotta volna az aránylag egységes /megjelent/ jogszabály felsorolást, továbbá mert ezáltal a cikk még terjedelmesebb, esetleg áttekinthetlenebb lett volna és azt is nehéz lett volna eldönteni, hogy a jogszabályhoz kapcsolódó címben megjelölt fogalom magyarázatát meddig lenne célszerű végrehajtani.

Remélem, hogy ezen összeállításom elő fogja segíteni a földbirtokpolitikai jogszabályok megismerését.

Kívánom, hogy jelen és a következő cikkeim segíteni fogják a földügyi szakmát, azok gyakorlóit. Azt is kívánom, hogy így legyen.

A következőkben pedig a kiadás /szabályozás/ éve sorrendjében bemutatom a kiválogatott jogszabályokat, mégpedig az első cikkben és annak I. fejezetében 1723. év-től az 1944. évig terjedő időben megjelenteket és a II. fejezetében pedig az 1945-től, 1949-ig megjelent jogszabályokat.

A második cikkben a III. fejezet első részeként az 1960-tól, 1975-ig terjedő időben megjelenteket.

A harmadik cikkben pedig a III. fejezet folytatásaként 1976-tól, 1989-ig terjedő időben megjelenteket és a IV. fejezetként az 1990. évtől napjainkig megjelenteket és a forrás munkák felsorolását.

Ezeket a cikkeket követően újabb cikkben foglalkozni kívánok részletesebben a területrendezési /tagosítási, földrendezési, birtokrendezési/ jogszabályok rendelkezéseivel; az új birtokrendezés szükségességével és a tervezett új általános birtokrendezési, szabályozási javaslataimmal; majd pedig - a napjainkban is még érdekesnek mondható - egyéb földügyi témákkal.

I. fejezet.

- 1723. évi 18. és 103. törvénycikk / a továbbiakban: tc./ az urbáriumokról.
- 1741. évi 8. tc. az általános földadó bevezetéséről.
- 1802. évi 7. tc., 1807. évi 3. tc., 1836. évi VI. tc., VII. tc., 1868. évi XXIX. tc., 1870. évi XV. tc., XX. tc., 1871. évi XXXI. tc., LVIII. tc. a szőlőhegyekről és szőlőskertekről.
- 1807. évi 21. tc., 1836. évi X. tc., XII. tc., 1840. évi VII. tc., XXX. tc., XXXI. tc., 1846/47. évi kolozsvári XV. tc., 1848. évi pozsonyi X. tc., és a kolozsvári IV. tc., 1871. évi LIII. tc., LV. tc., az arányosításról és a tagosításról.
- 1836. évi IV. tc., V. tc., VI. tc., VII. tc., IX. tc., X. tc., 1840. évi VII. tc., IX. tc., 1847/48. évi kolozsvári III. tc., IV. tc., 1848. évi IX. tc., X. tc., 1871. évi LIII. tc., LIV. tc., LV. tc., az urbéri birtokról, a pusztatelekről, a foglalásokról, a maradványföldekről, az erdei haszonvételekről, a nádlási haszonvételekről, a legelő-elkülönítéséről és az irtványokról.
- 1836. évi IV. tc., VI. tc., X. tc., 1840. évi VII. tc., 1848. évi X. tc., 1868. évi LIV. tc., 1871. évi XXXI. tc., LIII. tc., a birtokrendezési eljárásról.
- 1875. évi VII. tc., és az 1885. évi XXII. tc., a földadó szabályozásáról.
- 1881. évi XLI. tc., a kisajátítási jog általános szabályairól.
- 1894. évi V. tc., a telepítésekről.
- 1908. évi XXXIX. tc., a birtokrendezésről.
- 1909. évi V. tc., a földadó-kataszter kiigazításáról.
- A Forradalmi Kormányzótanács 1919. április 4-i XXXVIII. számú rendelete a nagybirtokrendszer szétzuzásáról, a földek állami tulajdonbavételéről és szövetkezeti kezelésbe adásáról.
- 1920. évi XXXVI. tc., /Nagyatádi féle földreform/ a mezőgazdasági munkások, hadirokkantak, hadiözvegyek, kisbirtokosok, közszolgálati alkalmazottak földhöz juttatásáról.

- 1920. évi XLV.tc., az ingatlanok, a felszerelési tárgyak, az áruraktárak, az ipari üzemek és egyéb jószágok vagyonsváltásáról.
- 1923. évi XIX. tc., az alföldi erdők telepítéséről és fásításokról.
- 1928. évi XLI. tc., és az 5.580/1928.ME. rendelet a földbirtokrendezés befejezése végett szükséges rendelkezésekről.
- 1935. évi IV. tc., az erdőkről, az erdőbirtokossági társulatok megalakításáról és a természetvédelemről.
- 34.700/1935. IM.r. a 16.000/1948. IM.r. és az 50.000/1948. IM.r. a tagosítási és egyéb birtokrendezési ügyekben követendő eljárásról.
- 1936. évi XI.tc., egyes hitbizományokról.
- 1936. évi XXVII.tc., 100/1937.FM.r., a 30.094/1937.IM.r., és a 40.000/1937.IM.r., a telepítésről és más földbirtokpolitikai rendelkezésekről.
- 47.391/1936. FM.r. a tagosítási becslési utasítás kibocsátása tárgyában.
- 14.000/1937. FM.r. az ingatlanforgalom, illetőleg az ingatlanok adás-vételének üzletszerű közvetítése tárgyában.
- 1938. évi XV.tc., 1940. évi IV.tc., 12,40,41 §-ai, 1940. évi XXXIX.tc. 4.§., 1941. évi XV. tc.9,10, 14-16 §-ai és az 1942. évi VIII.tc., a zsidókra vonatkozó hátrányos megkülönböztetésekről.
- 1939. évi IV.tc. és a 3350/1940.ME.r. rendelet a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról.
- 1940. évi IV. tc. és a 280.000/1941. FM.r. a kishaszonbérletek kialakításának, a kisbirtokok és házhelyek szerzésének előmozdításáról és más földbirtokpolitikai kérdésekről.
- 1942.évi XV.tc. és a 3600/1945.ME.r. a zsidók mező és erdőgazdasági ingatlanairól.
- 1942. évi XVI. tc. a mezőgazdasági fejlesztésről 26 §-a /a tagosításról/.
- 550.000/1942.FM.r. a zsidók tulajdonában lévő kisebb ingatlanok átengedéséről.
- 2650/1944.ME. rendelet a zsidók vagyonával kapcsolatos egyes kérdések szabályozásáról.

II. fejezet.

- 1945. évi VI. tc. a nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhözjuttatása tárgyában kibocsájtott 600/1945.ME. rendelet törvényerőre emeléséről.
- Az ideiglenes Nemzeti Kormány 200/1945.ME. rendelete a zsidótörvények és rendeletek hatályon kívül helyezéséről.
- Az ideiglenes Nemzeti Kormány 600/1945. ME.r. a nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhözjuttatásáról.
- A Nemzeti kormány 12.330/1945.ME.r. és a 70.010/1946.BM.r., a 12.200/1947. Korm.r., valamint a 22.900/1948.FM.r., továbbá a 84/1950.MT.r. a magyarországi német lakosságnak Németországba való áttelepítéséről.

- 2400/1945.FM.r. a házhelyek, valamint a közérdekű telkek juttatásáról.
- 5600/1945.FM.r. és a 33.000/1945. FM.r., a 600/1945.ME.r. végrehajtása tárgyában.
- 32.300/1945. FM.r. és a 75.800/1945. FM.r. a földhaszonbérletek rendezése tárgyában.
- 75.200/1945. FM.r., a 600/1945.ME.rendelettel létesített Földbirtokrendező Alap kezelése tárgyában és a 2.100/1949. ME. az Alap megszüntetése tárgyában.
- 1946. évi IX.tc. és a 185.000/1946. FM. r.a belső telepítésekről és a földreform befejezése előmozdításáról.
- 1946. évi XV.tc., a 10.000/1946.ME.r., a 12110/1946,ME.r., 12.720/1946. ME.r., a 4300/1947.ME., az 5300/1947. ME.r., és az 1810/1948. ME.r. a Magyar- Csehszlovák lakosság-csere egyezményről és végrehajtásáról.
- 6940/1946.ME.r., a 10.970/1946.FM.r. a mezőgazdasági ingatlanok haszonbérletére vonatkozó egyes kérdések szabályozása tárgyában.
- 7700/1946.ME.r. a zsidókra vonatkozó földbirtokpolitikai jellegű jogszabályok hatályon kívül helyezése következtében felmerült egyes kérdések szabályozása tárgyában.
- 14.080/1946. ME.r. az állami hal és nádgazdálkodás megszervezése tárgyában.
- 12.530/1946, ME.r. az Államkincstár javára bejegyzett tulajdonjognak egyes ingatlanok törléséről.
- 146.760/1946. FM.r. és a 175.100/1947.FM.r. a földművesszövetkezetek megalakításával kapcsolatos egyes kérdések szabályozása, valamint a földreform során juttatott gyümölcsösök megfelelő kezelésének biztosítása tárgyában.
- 194.900/1946.FM.r. a Községi Földigénylő Bizottságok működésének szabályozásáról.
- 1947. évi V.tc. és a 132.000/1947.FM r. a földreform befejezése érdekében szükséges egyes rendelkezésekről.
- 1947. évi XI. tc. a szövetkezetekről.
- 12.910/1947.Korm.r. és a 9.000/1948./VIII.29./Korm.r. a kishaszonbérleti jogviszony szabályozásáról.
- 13.327/1947. FM.r. a kishaszonbérleti szerződéseknek a Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetségében való bemutatása tárgyában.
- 1948. évi XXVI.tc. a külföldön tartózkodó egyes személyeknek magyar állampolgárságuktól való megfosztásáról és vagyonuk elkobzásáról.
- 1948. évi XXVIII. tc. és a 8920/1948./VIII.27./ Korm.r. az elhagyott javak kérdésének rendezéséről.
- 5100/1948.Korm.r. egyes birtokrendező mérnöki munkadíjak érvényesítésének korlátozása tárgyában.
- 6.610/1948./VI.19./ Korm.r. a vasut mentén erdővédő terület létesítése tárgyában.
- 8.000/1948. Korm.r. és a 58.000/1948.FM.r., valamint a 470/1949.Korm.r. a földművesszövetkezetekről.
- 8.500/1948. Korm.r. a honvédelmi célú kisajátítási eljárások során kártalanításul adott egyes ingatlanok tulajdonjogának rendezése tárgyában.

- 8.990/1948./VIII.28./ Korm.r. az ingatlanforgalom korlátozásáról.
- 9.000/1948. Korm.r. és a 45.000/1948.FM.r., valamint a 10.410/1948.Korm.r., továbbá a 49.100/1948. FM.r. és a 2760/1949. Korm.r. a mezőgazdasági ingatlanok haszonbérletéről és az előhaszonbérleti jog gyakorlásáról.
- 12.000/1948, Korm.r. és a 13.010/1948. Korm.r., valamint a 10.680/1948. Korm.r. a földbérlet szövetkezetekről.
- 12.770/1948. Korm.r. a vitézi telek, a haditelek, a családi birtok és védett birtok különleges jogi minőségének megszüntetése tárgyában.
- 14.000/1948. Korm.r. és a 2.330/1949. Korm.r., valamint a 3.800/1949. Korm.r. a földművesszövetkezetek és a földbérlet szövetkezetek, termelőszövetkezetek /rizstermelő, valamint a gyümölcs- és szőlőtermelő/ csoportjairól.
- 22.140/1948. FM.r. a földreform végrehajtásával kapcsolatos egyes kérdések szabályairól.
- 146.800/1948. FM.r. a földművesszövetkezetek legelő használatának szabályozása tárgyában.
- 1949. évi VII. tv. és a 33000/1949.IM.r. a hitbizományok megszüntetéséről.
- 1949. évi XX. tv. az Alkotmány*
- 1949.évi XXIV.tv., a 4364/1949./XII.31./MT.r., a 15.044/1949./XII.31./FM.r.; majd az 1953. évi 19. tv., a 44/1953./IX.1/ MT.r., az 1957. évi 11.tvr. és a 27/1957./VI.16./PM.r. a földreform és telepítés befejezésével összefüggő egyes kérdések rendezéséről.
- 1949. évi 3.tvr., a 16100/1950./VIII.23./ FM.r. és a 18.075/1951./VIII.14./FM.r. a mező és erdőingatlanok részleges tagosításáról.
- 1.310/1949./II.12./ Korm.r. az ország területéről engedély nélkül eltávozott személyes bejelentéséről és visszahagyott vagyonuk kezeléséről.
- 2040/1949. /III/5./Korm.r. és a 202.250/1949./VI.27./FM.r. az erdők és fák hatékonyabb védelméről.
- 2.550/1949. Korm.r. a termelőszövetkezeti csoportok egyes vagyoni kérdéseiről.
- 4.091/1949./VI.16./Korm.r. a mezőgazdasági ingatlanok és azok felszerelésének felajánlásáról.
- 4.314/1949./XI.13./MT.r. az egyes szövetkezetek egyesülésének megkönnyítése tárgyában.
- 13.100/1949./XII.22./ Korm.r. a mező és erdőgazdasági ingatlanok forgalmának szabályozásáról.

Folytatás a következő számban.

III. fejezet

- 75/1950. /III.1./ MT.r. és a 16.028/1950./III.11./ FM.r. a legelőgazdálkodás részleges szabályairól.
- 244/1950. /X.1./ MT.r. és a 6.231-8/1951./IV.1./PM.r., valamint a 20/1960. /IV.17./ Korm.r. a közületek tulajdonában lévő földek és épületek állami tulajdonná válásáról; továbbá az állami ingatlanvagyon tulajdonjoga, kezelése, nyilvántartása és forgalma.
- 284/1950. /XII.10./ MT.r. az ipari munkások, bányászok és közlekedési alkalmazottak ingatlanának az állam részére történő felajánlásáról.
- 16.100/1950. /VIII.23./ FM.r. a mező és erdőgazdasági ingatlanok részleges tagosításáról szóló 1949. évi 3. tvr. végrehajtásáról 1950. évre.
- 94/1951. /IV.17./ MT.r. a vagyonekobbzással kapcsolatos eljárás újabb szabályozásáról.
- 114/1951./V.27./ MT.r., majd az 1955. évi 23. tvr. és az 56/1955./VII.31./ MT.r. a kisajátításról.
- 145/1951./VII.14./ MT.r. a termelőszövetkezeti községekben /városokban/ a mező-és erdőgazdasági ingatlanok tagosításáról.
- 18.041/1951./IV.14./ FM.r. a legelőgazdálkodás egyes kérdéseinek újabb szabályozásáról.
- 1952. évi III.tv. a házasságról, a családról és a gyámságról.
- 42/1953. /VIII.2./MT.r. és a 3/1953./IX.9. FM.r. a földek visszaadásáról és az előhaszonbérleti jog gyakorlása megszüntetéséről, valamint a magántulajdonban lévő földek haszonbérletének szabályozásáról.
- 1955. évi 10. tvr. és az 1959. évi 31. tvr. a községi és városi tanácsok legeltetési bizottságairól.
- 1036/1955./III.27./ MT.h. a legelőgazdálkodás megjavításáról és a Legeltetési Bizottságok átszervezéséről.
- 1956. évi. 15.tvr. a földrendezésekről és tagosításokról.
- 29/1956./IX.8./MT.r. a volt déli határsáv létesítésével érintett egyes személyek vagyoni jogi igényeinek érvényesítéséről.
- 1011/1956./II.4./MT.h. a legelőilletőség öröklésének illetékmentességéről.
- 1091/1956./IX.11./MT.h. a mezőgazdasági termelőszövetkezeti mozgalom fejlesztéséről.
- 1957. évi 9.tvr. és 2/1957./II.3./ FM.r. a magánszemélyek által megszerezhető mező-és erdőgazdasági földterületek felső határának megállapításáról.

- 1957. évi 10. tvr. és a 3/1957./XX.3./FM.r., valamint az 1957. évi 52.tvr. és a 13/1957./IX.3./FM.r. a mezőgazdasági ingatlanok tulajdoni és használati viszonyai rendezéséről.
- 1957. évi 32.tvr. az 1956. évi október 23. napját követően jogellenesen külföldre távozott személyek vagyoni jogi helyzetének rendezéséről.
- 39/1957. /III.29./Kormr. az erdőbirtokossági társulatok működéséről és az erdőbirtokossági társulatok erdeinek államrendészeti kezeléséről.
- 63/1957. /X.19./ Korm.r. és a 16/1957./X.23./FM.r.; valamint a 28/1974. /VI.22./MT.r. és a 14/1974./VII.14./ MÉM.r. az állami tartalékföldek hasznosításáról.
- 1/1957. /I.13./FM.r. az önkényesen elhurcolt vagyontárgyak visszaadásáról és a felosztott termelőszövetkezetek eredeti jogaiba való visszahelyezéséről.
- 1958. évi 6. tvr. és a 15/1958. /V.27./FM.r. a hegyközségekről.
- 1959. évi IV.tv. a Polgári Törvénykönyvről.
- 1959. évi 7. tvr. a mezőgazdasági termelőszövetkezetekről és a termelőszövetkezeti csoportokról.
- 1959. évi 23. tvr. és a 2/1959./V.27./FM.r. a szőlő-, a gyümölcs- és borgazdálkodásról.
- 1959. évi 24. tvr. és a 16/1959./V.30./FM.r., a nagyüzemi művelésre alkalmas területek kialakításáról.
- 24/1959. /IV.30./Korm.r. és a 2/1959./IX.24./FM.-EM.r. a termelőszövetkezeti községek /városok/ mezőgazdasági fejlesztési terveiről.
- 31/1959. /I.26./Korm.r. az egyszerűbb mezőgazdasági szövetkezetekről.
- 37/1959. /VII.25./Korm.r. a legelő-és apaállatgazdálkodási feladatok ellátásának rendezéséről.
- 1960. évi III.tv. és a 9/1961./III.20./Korm.r. a bányászatról.
- 1960. évi 22. tvr., a 24/1960./IX.23./FM.r. és az 1965. évi 21. tvr., a kiegészítő földrendezésről.
- 20/1960./IV.17./korm.r. és a 7/1961./VIII.27./ÉM.r. az állami tulajdonban álló, bérbeadás útján hasznosított ingatlanok kezeléséről.
- 54/1960. /XI.27./Korm.r. és a 2/1960./XII.25./IM.r. a telekkönyvről.
- 1961. évi VI.tv. és a 7/1962./III.13./Korm.r., majd a 1003/1964./II.22./Korm.h., továbbá az 1965. évi 19.tvr. és a 19/1965/X.24./Korm.r. valamint 1969. évi 3. tvr., a 7/1969./II.4./Korm.r. és a 10/1969./V.13./MÉM.r., s végül az 1977. évi 25. tvr., a 38/1977./X.12./MT.r. és a 33/1977. /X.12./MÉM.r. és még a 13/1968. /III,11./Korm.r. a mezőgazdasági rendeltetésű földek védelméről.
- 1961. évi VII.tv. és a 33/1962, /IX.22./Korm.r., valamint a 73/1981./XII.29./MT.r. és a 27/1981. /XII.29./ MÉM.r. az erdőkről és a vadgazdálkodásról.
- 1961. évi 18. tvr. és a 23/1962, /VI.17./Korm.r. a természetvédelemről.

- 1/1961./I.13./FM. a termelőszövetkezeti csoport gazdálkodásáról és szervezetéről.
- 16/1961. /VIII.19./FM.r. a legelő és apaállat gazdálkodási feladatok ellátásának újabb rendezéséről.
- 1962. évi IV.tv. és a 40/1962./XI.11./Korm.r. a villamosenergia fejlesztéséről, átviteléről és elosztásáról.
- 1962. évi 21. tvr. és a 34/1962./IX.16./ Korm.r. az utakról.
- 1.006/1962./III.10./Korm.h. és a 26/1968./VIII.2./MÉM.r. a hullámtéri területek használatáról, hasznosítatáról.
- 17/1962./XI.1./FM.r. a mezőgazdasági randeltetésű földek tulajdonában, használatában, művelési ágában 1962. január 1-napja előtt engedély nélkül végrehajtott változások bejelentéséről.
- 1963. évi 32.tvr. és a 37/1963./XII,24./Korm.r., majd az 1/1969./I.8./Korm.r. az állami földnyilvántartásról.
- 9/1963. /VI.15./PM.r. és a 61/1982./XI.5./PM.r. az erdőbirtokossági társulatok felszámolásáról.
- 1965. évi 20.tvr. és a 9/1965./X.21./FM.r. a földfelejárás szabályairól.
- 21/1965./X.24./Korm.r. az egyes erdőterületek felülvizsgálatáról és szántóföldi művelésbe adásáról.
- 8/1965./X.17./ FM.r. a táblatörzskönyvek vezetéséről.
- 1/1966./I.30./FM.-PM.r. a nyárfatelepités céljára alkalmas területek kijelöléséről, valamint a mezőgazdasági cellulóz-nyárfa termesztéséről.
- 1967. évi III.tv., a 35/1967./XII./Korm.r.és a 6/1967./X.24./MÉM.r. a mezőgazdasági és halászati termelőszövetkezetekről.
- 1967. évi IV. tv., a 36/1967./X.11./Korm.r. és a 7/1967./X.24./MÉM.r. a földtulajdon és a földhasználat továbbfejlesztéséről.
- 31/1967./IX.13./ Korm.r. és a 17/1976./XI.25./PM.r. a földadóról.
- 1/1967./IV.28./NIM.r. és a 2/1968./II.9./NIM.r. a villamosvezetékekre vonatkozó vezetékjogról.
- 1/1967. /XII.29./ NIM.-MÉM.r. erdőnek villamosműhöz tartozó vezetékekkel való keresztezéséről.
- 1/1967. /XII.1./OT.-PM.-MÉM. r. az állami gazdasági, az állami erdőgazdasági és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek beruházási rendjéről.
- 3/1967./VI.6./NIM.r. és a 3/1968./II.8./NIM.r. a villamosmű biztonsági övezetéről.
- 45/1968./XII.6./Korm.r. és a 44/1968./XII.11./MÉM.r. a személyi földhasználattal kapcsolatos egyes kérdésekről.
- 50/1968./XII.3./Korm.r. és a 48/1968./XII.31./MÉM.r. az egyszerűbb mezőgazdasági szövetkezetekről /a mezőgazdasági szakszövetkezetekről, a mezőgazdasági társulásokról és az egyszerűbb szövetkezeti formákról/.
- 12/1968./III.16./MÉM.r. az illetményföld használatáról.

- 17/1968. /V.18./ MÉM.r. a talajvédelmi munkák lebonyolításáról.
- 18/1968. /V.23./ MÉM-ÉVM.r. a nagyüzemi gazdálkodásra nem alkalmas állami külterületi és zártkerti földek értékesítéséről, illetőleg haszonbérbe adásáról.
- 1/1968. /II.3./ OT-PM-MÉM.r. a SZÖVOSZ-hoz tartozó egyszerűbb mezőgazdasági szövetkezetek és hegyközségek beruházási rendjéről.
- 1969. évi 4. tvr., a 8/1969./II.4./Korm.r. és a 3/1969./II.4./MÉM.r. a legelő- és apaállat gazdálkodásról.
- 9/1969. /II.3./Korm.r. és a 6/1970/IV.8./ÉVM-MÉM-PM.r. az állami tulajdonban álló ingatlanok kezelésének új szabályozásáról.
- 12/1969. /III.11./ Korm.r. és a 6/1969./III.11./MÉM.r. a földmérési és térképészeti tevékenységről.
- 11/1969. /VIII.14./MÉM.r. a nyár és szaporítóanyag termeléséről.
- 2/1969. /I.21./IM.r. a mezőgazdasági termelőszövetkezet és az államigazdaság használatában lévő földekre vonatkozó hagyatéki eljárásról.
- 1970. évi 36. tvr. és a 25/1970. /XI.26./MÉM.r., valamint a 40/1977./XI.29./MÉM.r. a szőlő- és gyümölcsstermelésről, valamint a borgazdálkodásról.
- 43/1970. /X.30./Korm.r. a földterületek méterrendszerű nyilvántartásáról.
- 26/1970. /XI.26./MÉM.r. az erdők osztályozásáról.
- 43/1970. /XII.13./PM-MÉM.r. és a 40/1984./XI.6./PM-MÉM.r. a mezőgazdasági üzemek /beruházásainak és termelési tevékenységének/ állami támogatásáról.
- 10/1970. /VII.1./NIM.r. és a 6/1982./V.6./Ip.M.r. a gáz és kőolajvezeték biztonsági övezetéről.
- 1971. évi. III.tv. és a 31/1971. /X.2./Korm.r. a szövetkezetekről.
- 3/1971. /III.23./MÉM.r. az erdőgazdasági üzemtervekről.
- 8/1971. /V.7./ MÉM-PM.r. az utak termelőszövetkezeti tulajdonba adásáról.
- 1972. évi 31. tvr. és a 27/1972./XII.31./MÉM.r., valamint a 2/1974./I.9./MÉM.r. az egységes ingatlannyilvántartásról.
- 28/1972./IX.27./ MT.r. és a 27/1981./IX.5./ MTr. a mezőgazdasági szakcsoportokról.
- 7/1972, VII.4./MÉM.r. az állami szervek kezelésében lévő egyes földek és erdők tulajdonjogának termelőszövetkezetek részére való átruházásáról.
- 4/1972. /I.29./ PM.r. és a 20/1978./IX.5./PM.r. a szövetkezetek felszámolásáról.
- 32/1972. /XI.1./PM.r. a termelőszövetkezetek szanálásáról.
- 1974. évi 6. tvr. és az 1025/1974./V.18./MT.h., valamint a 145/1989. /XII.27./MT.r. a külföldiek ingatlanszerzésének szabályozásáról.
- 28/1974./VI.22./MT.r. és a 14/1974./VII.4./MÉM.r. a tanácsi kezelésben lévő állami földek mezőgazdasági hasznosításáról.

- 3/1974. /I.10./PM-MÉM.r. a mezőgazdasági rendeltetésű földek közös használatba vonásának támogatásáról.
- 30/1975. /XI.15./MT.r. és a 39/1975, /XI.15./ PM.r. a földadóról.
- 1976. évi II. tv. és a 4/1988./VIII.5./KVM.r. a környezetvédelemről.
- 1976. évi 23. tvr. és a 29/1976./IX.2./MÉM.r. a földrendezésről.
- 1976. évi 33. tvr. és a 6/1977./I.28./MÉM-ÉVM-PM-IM.r. majd a 27/1987./VIII.30./ MT.r. a tartós földhasználatról.
- 1977. évi 9. tvr. és a 7/1977./III.12./MT.r. a mezőgazdasági termelőszövetkezetekről.
- 1977. évi 27. tvr. és a 36/1977./XI.3./MÉM.r. a mező- és erdőgazdasági ingatlanok forgalmáról.
- 1977. évi 28. tvr. és a 41/1977./XI.3./MT.r. a vizgazdálkodási társulatokról.
- 39/1977./X.12./MT.r. az állam elővásárlási jogáról.
- 38/1977./XI.5./MÉM.r. és a 11/1981./VI.19./MÉM.r. a részesművelésről a mezőgazdasági szövetkezetekben.
- 1980. évi 16. tvr., a 26/1980./XI.1./MÉM.r. és az 5/1981./IV.2./MÉM.r., majd a 20/1986./XII.28./MÉM.r. a földértékelésről.
- 17/1980. /VIII,4./MÉM.r. és a 18/1986./VII.10./MÉM.r. a legelőgazdálkodásról.
- 27/1980./XI.9./MÉM.r. az ingatlannyilvántartás átelekítéséről.
- 15/1980./VII.25./KPM-ÉVM.r. a nyomvonal jellegű távközlési építmények engedélyezéséről.
- 16/1980./VIII.4./KPM-ÉVM. r. és a 15/1987./XII.27./KM-ÉVM.r. a nyomvonal jellegű vasuti építmények engedélyezéséről.
- 1982. évi 4. tvr. és a 8/1982./III.15./MT.r. a természetvédelemről.
- 17/1983./X.13./MÉM.r. a talajtérképekről és a talajtani szakvéleményről.
- 1986. évi 11. tvr. a felszámolási eljárásról.
- 1987,évi I. tv. a 26/1987./VII.30./MT.r. és a 8/1987./IX.1./MÉM.r. a földről.
- 1987. évi 4. tvr. a külföldiek ingatlanhasználati jogáról.
- 39/1987./X.12./MT.r. a mezőgazdasági tevékenység egyes adózási és támogatási kérdéseiről.
- 1988. évi VI.tv. a gazdasági társaságokról.
- 1988. évi XIII. tv. a gazdálkodó szervezetekről és a gazdasági társaságok átalakulásáról.

- 1989. évi 19. tvr. a menekültként elismert személyek jogállásáról.

IV. fejezet.

- 1990. évi VII.tv. az Állami Vagyonügynökségről és a hozzátartozó vagyon kezeléséről.
- 1990. évi VIII.tv. az állam vállalkozókra bízott vagyonának védelméről.
- 1990. évi LXV. tv. a helyi önkormányzatokról.
- 37/1990. /XI.12./Korm.r. a Szovjet csapatok kivonulása után felszabaduló ingatlanok helyzetéről.
- 12/1990./IV.30./MÉM.r. a táblatörzskönyv vezetéséről.
- 1991. évi XVI. tv. a koncesszióról.
- 1991. évi XXV.tv. és a 104/1991./VII.27./Korm.r. a tulajdonviszonyok rendezése érdekében az állam által az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásáról.
- 1991. évi XXXIII.tv. az állami ingatlanok önkormányzati tulajdonba adásáról.
- 1991. évi IL. tv. és a 225/2000./XII.29./ Korm.r. a csődeljárásról, a felszámolásról és a végelszámolásról.
- 1991. évi LXXIX. tv. a földadóról.
- 8/1991./III.6./PM.r. az állami ingatlanok vagyonkezeléséről.
- 1992. évi I. tv. a szövetkezetekről.
- 1992. évi II. tv. a szövetkezetekkel összefüggő átmeneti szabályokról.
- 1992. évi XXXVIII. tv. az államháztartásról.
- 1992. évi IL. tv. a kárpótlási jegy termőföld tulajdonra történő felhasználásáról.
- 1992. évi LIV.tv. a ideiglenesen állami tulajdonban lévő vagyon értékesítéséről, hasznosításáról, védelméről.
- 126/1992. /VIII,28,/Korm.r. az állami tulajdonban maradó gazdálkodó szervezetekről.
- 1993. évi II.tv. a földrendező és földkiadó bizottságokról.
- 1993. évi XLIII. tv. és a 203/1998./XII.19./Korm.r. a bányászatról.
- 152/1993./X.28./Korm.r. a termőfölddel nem rendelkező munkanélküliek támogatásáról.
- 1994. évi XLI. tv. 14-15§-a; 6/1982./V.6./Ip.M.r. 1-7§-a, 1/1977./IV.6./NIM.r. 58-59., 61, 63.§-a a gázvezetékek szolgalmi jogáról.
- 1994. évi XLIX.tv. az erdőbirtokossági társulatokról.
- 1994. évi LV. tv. a termőföldekről.
- 1994. évi CII. tv. és a 17/1995./VI.1./FM.r. a hegyközségekről.

- 28/1994. /III.2./Korm.r. a részaránytulajdonok önálló földrészletté alakításáról.
- 12/1994. /III.31./FM.r. az erdőtelepitések támogatásáról.
- 20/1994. /VI.28./KTM.r. az erdőbirtokossági társulatoknál /az államot megillető/ elővásárlási jog gyakorlásáról.
- 25/1994. /VII.14./KTM-IKM.r. és a 26/1994./VII.14./ KTM. r. a bányavállalatokra át nem hárítható tájrendezésről.
- 1995. évi XXXIX.tv. az államtulajdonban lévő vállalkozói vagyon értékesítéséről.
- 1995. évi LIII. tv. a környezetvédelemről.
- 1995. évi LVII. tv. 24 §-a és a 46/1995./III.18./Korm.r. 1, 6-8.§-a a hullámterek használatáról, hasznosításáról.
- 1995. évi XCIII.tv. a védett természeti területek védettségi szintjének a helyreállításáról.
- 1996. évi LIII.tv. és a 67/1998./IV.3./Korm.r. a természetvédelemről.
- 1996. évi LIV.tv. és a 26/1997./IV.30./FM.r. az erdőről és az erdővédelemről.
- 1996. évi LXXVI. tv. a földmérési és térképészeti tevékenységről.
- 7/1996. /I.18./Korm. r. a külföldiek ingatlanszerzéséről.
- 183/1996./XII.11./Korm.r. a kincstári vagyon kezeléséről és értékesítéséről.
- 1997. évi XXX.tv., az 54/1997./VIII.1./FM.r. és a 25/1997./VIII.1./FM.r. a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzálog levélről.
- 1997. évi XXXIII.tv. a vagyoni kárpótlás lezárásáról.
- 1997. évi LXXVIII.tv. az épített környezet átalakításáról és védelméről.
- 1997. évi CXIV.tv. az agrárgazdaság fejlesztéséről.
- 1997. évi CXXI.tv. a szőlő-és gyümölcsstermelésről, valamint a borgazdálkodásról.
- 1997. évi CXLI.tv. és a 109/1999./XII.25./FVM.r. az ingatlannyilvántartásról.
- 1997. évi CXLIV. tv. a gazdasági társaságokról.
- 123/1997./VII.18./Korm.r. a vízbázisok védelméről.
- 211/1997./XI.26./Korm.r. a Természetvédelmi és Nemzeti Park Igazgatóságokról.
- 273/1997./XII.22./Korm.r. az állami /agrár/ támogatásokról.
- 54/1997./VIII.1./FM.r. a termőföld értéke meghatározásáról.
- 90/1997./XI.28./FM.r. a szőlő- és gyümölcs szaporítóanyag termeléséről.
- 91/1997./XI.28./FM.r. az erdészeti szaporítóanyag termeléséről.
- 14/1997./V.28./KTM.r. a Nemzeti Parkok területe övezeti kategóriába sorolása.
- 46/1999./III.18./Korm.r. a hullámterek, fakadóvízes területek használatáról és hasznosításáról.

- 184/1999. /XII.13./ Korm.r. a földhasználati nyilvántartásról.
- 29/1999./III.24./ FVM.r. az agrároktatási intézmények tangazdaságairól.
- 105/1999./XII.22./FVM.r. a földminősítés részletes szabályairól.
- 2000. évi CXXXVII. tv. a zálogjogról.
- 2000. évi CXLI. tv. az új szervezetekről.
- 239/2000./XII.23./Korm.r. a bányatavak hasznosításával kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről.
- 85/2000./XI.8./FVM.r. a telekalakításról.
- 88/2000./XI.10./FVM.r. az Erdőrendezési Szabályzatról.
- 2001. évi CXVI.tv. és a 17/2002./II.18./Korm.r. a Nemzeti Földalapról.
- 159/2001./IX.12./Korm.r. az iskolaszervezetekről.
- 326/2001./XII.30./Korm.r. a családi gazdaságokról.
- 48/2002./VII.19./ OGY.hat. a földbirtokpolitikai irányelvekről.
- 16/2002./II.18./korm.r. a termőföldre vonatkozó elővásárlási és előhasznóbérleti jog gyakorlásának részletes szabályairól.
- 254/2002./XII.13./Korm.r. a Nemzeti Földalap vagyonyilvántartásának, vagyonkezelésének és hasznosításának részletes szabályairól.
- 255/2002./XII.13./Korm.r. a termőföld állam által életjáradék fizetése ellenében történő megvásárlásáról.
- 85/2002./IX.18./ FVM.r. a termelői csoportokról.
- 108/2002./XII.13./FVM.r. a Birtokhasznosító Bizottságok létrehozatalának és működésének rendjéről.

Forrásmunkák:

- Tóth Lajos /Köz és váltóügyvéd, Pest megye volt tiszti főügyésze/;
URBÉRI KALAUZ./Utmutató községi jegyzők, ügyvédi vizsgákra
készülők, s kezdő ügyvédek és bírák használatára/
/ Pest, MDCCCLXXII./ /1872/.
- Dr. Nemes Nagy József: A földreform telekkönyvezése. /1947./
- Dr. Szórfy S. György és Dr. Zolnay Kálmán: Földművelésügyi Jogszabályok
Gyűjteménye I-II. kötete; /Bp. 1949./
- Báthonyi Józsefné: Utmutató az erdők kezelési és használati viszonyainak
rendezéséhez./1964./
- Dr. Körmendi Zoltán: A termelőszervezetekre vonatkozó hatályos jog-
szabályok mutatója./Miskolc.1968./
- ~~D~~Dr. Németh Lajos: Földügyi Szakigazgatás./Mezőgazdasági Kiadó Bp. 1970./
- Azari Bertalan: A termelőszervezeti földtulajdon kérdései Borsod megyé-
ben./Szakdolgozat, miskolc 1971.
- Fejér megyei Földhivatal Földhasználati Osztálya: Kivonatos Gyűjtemény
az ingatlannyilvántartás szerkesztéséhez szükséges régi
földbirtokpolitikai /földjogi/ jogszabályokról. /Bzékesfehérvár 1973./

- Kékesi Nándor: Országos Építésügyi Szabályzat. /Építésügyi Tájékoztatási Központ Bp. 1974./
- Dr. Németh Lajos: Az élelmiszergazdasági, a fagazdasági és a földügyi Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye./Harmadik kötet/
/Mezőgazdasági kiadó Bp. 1975./
- Dr. Nagy Ferenc: Kárpótlás Magyarországon /történelem, jog, gyakorlat/
/Kárpótlási füzetek I. 1991./
- Dr. Kun Tibor: A kárpótlásról népszerűen és szakszerűen. / Magyar Jogász Egylet. 1991./
- Dr. Azari Bertalan: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság Könyvtárában készített jegyzetek. /1995./
- Dr. Azari Bertalan: Saját jogszabálymutató I-II.